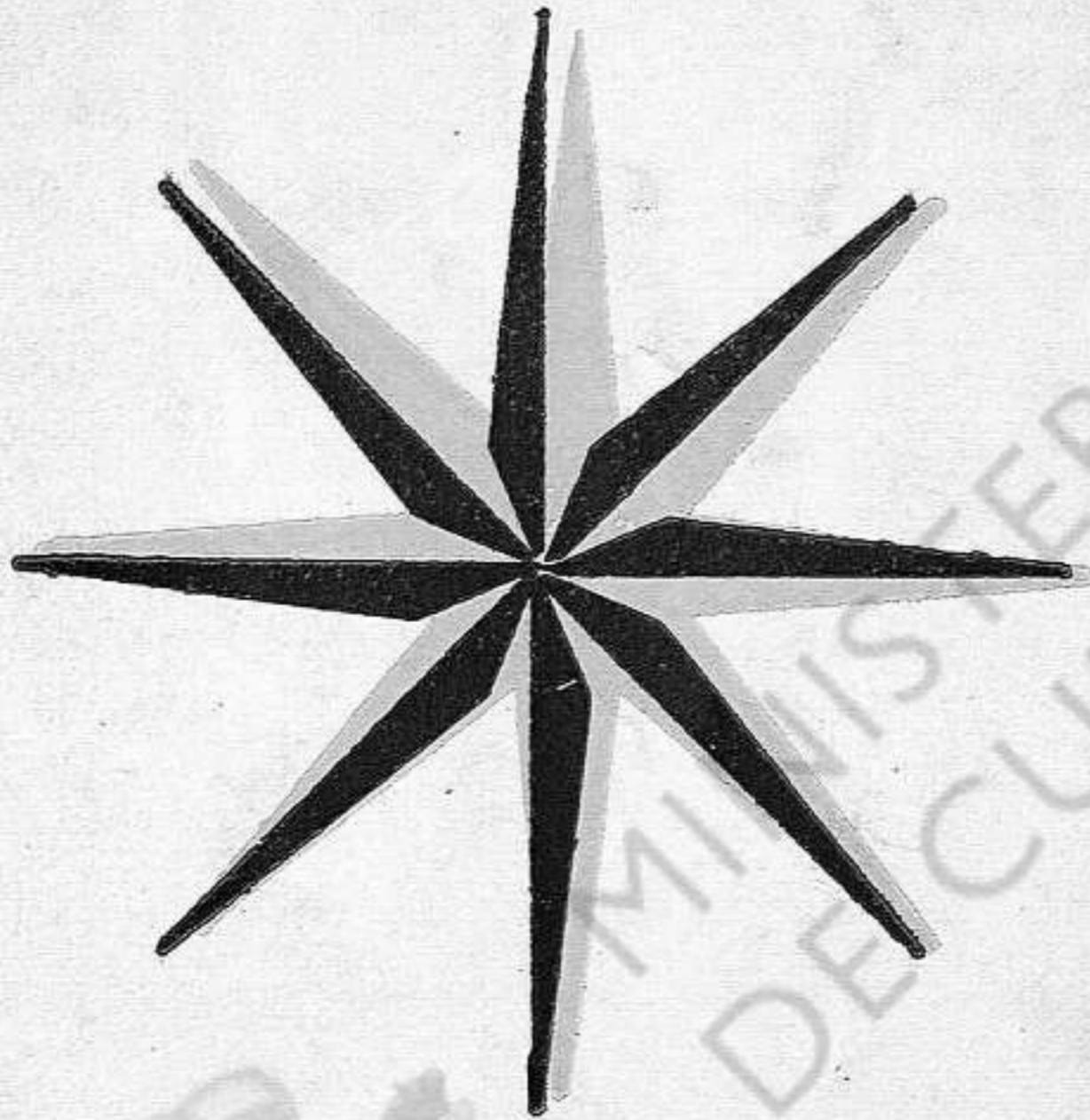

ARCHIVO

horitzons nous

- ★ *Inutilitat d'un Referèndum*
- ★ *La Universitat en primera línia*
- ★ *El veritable problema no són els emigrants*
- ★ *Una "revolució" que preocupa i alarma*
- ★ *El cicle de teatre llatí*
- ★ *Una maniobra política en el terreny de la història*

9

PRIMER TRIMESTRE 1967

Director Gerente: F. DETRELL.

Redacción: PATRIOTISMO NO. 142, MEXICO 18, D. F.

Administración: CALLE CORREGGIO 32 BIS, CIUDAD DE LOS DEPORTES, MEXICO 19, D. F.

PUBLICACION TRIMESTRAL

Declarada lícita su publicación en lo relativo a la cultura y la educación, según dictamen de la Secretaría de Educación Pública, comunicado en Oficio n° 581, de fecha 22 de agosto de 1962.

MINISTERIO
DE CULTURA

s u m a r i

EDITORIAL

- Inutilitat d'un Referèndum, 3
Elements nous en la lluita de la classe obrera, 4
El Doctor Rubió ha complert vuitanta anys, 6
L'ensenyança del català, 7

EL PENSAMENT I L'ACCIO

- La Universitat en primera línia:* 9
Carta al Doctor Rubió, 10
Declaració dels professors no-numeraris no sancionats, 25
Carta al Governador Civil contra la repressió, 27
Lenin i la qüestió nacional, 29

SOCIALS

- El veritable problema no són els immigrants, *R. Vidiella*, 33

HORITZONS DEL MON

- Una "Revolució" que preocupa i alarma, *J. M. Sendrós*, 37
L'emocionant ajuda dels pobles soviètics al Vietnam, *Emili Vilaseca*, 43

LA HISTORIA

- El PSU i la guerra nacional revolucionària 1936-1939, *Josep Moix*, 46
Una maniobra política en el terreny de la història, *F. Costa*, 50

L'ART

- El Cicle de Teatre Llatí, *Hernani*, 53
En el centenari del Mestre Millet, *T.P. Beltran*, 59
Homenatge de Barcelona a Picasso, *Un Estudiant*, 62
Paris, pels 85 anys de Picasso, *R. Güell*, 63

LES LLETRES

- Un bon exemple, 65
Algunes bones coses del "Sant Jordi" 66, 70
Jocs Florals de la Llengua Catalana, 72

DOCUMENTS

- El Referèndum de la "Llei Orgànica de l'Estat":*
Declaració de 38 personalitats, 74
Declaració de sis Partits d'esquerra, 76
Declaració d'un grup de sacerdots i religiosos, 77

MINISTERIO
DE CULTURA

INUTILITAT D'UN REFERÈNDUM

En el darrer trimestre del 1946 ha tingut lloc un esdeveniment polític de primera magnitud: La promulgació de la Llei Orgànica de l'Estat, sotmesa a Referèndum el dia 14 de desembre darrer.

Doncs esdeveniment —i esdeveniment important— és que en l'Espanya del General Franco siguin promulgades i es votin lleis que parlen de canvis, encara que el propòsit real d'aquestes lleis sigui donar la impressió de que es canvia... per a que tot continui igual.

Davant d'un fet tant inusitat hom es pot preguntar: Quines causes l'han provocat?

Indubtablement, si el General Franco es decidí a dictar amb gran aparell publicitari una Llei que tracta de la seva successió; de separar la Direcció de l'Estat de la Presidència del Govern; de la llibertat religiosa a Espanya; de la liquidació dels signes feixistes en lleis i emblemes de l'Estat; de la transformació dels Sindicats Verticals i de la reforma de l'anomenat Movimiento Nacional, tot això és degut a que la pressió exercida pel país tot sencer i per l'opinió pública internacional per a que es duguin a cap canvis polítics, l'han obligat a sortir de l'immobilisme.

Durant els darrers anys i especialment els 1965 i 1966, els moviments obrer i democràtic obtingueren notables victòries: Limitació de la repressió, reconeixement parcial del dret de vaga, nova Llei de Premsa, reconeixement "de facto" de les Comissions Obreres i dels drets de reunió i manifestació així com del Sindicat Democràtic d'Estudiants a Barcelona i altres districtes, etc.

Això accelerà notablement la descomposició interna del règim, empenyè a la seva fracció "immobilista", la qual acceptà formalment procedir a una operació que, mitjançant l'indult del 11 de novembre i la nova Llei Orgànica, intentès afeblir la pressió interna i externa de que abans parlavem cada vegada més potent.

L'indult del 11 de novembre havia de permetre el retorn a Espanya des de l'exili d'algunes personalitats republicanes i socialistes a les quals s'hauria donat la possibilitat de fer certes declaracions públiques en el període preparatori del Referèndum, amb la qual cosa els evolucionistes esperaven desarmar la pressió externa i "absorbir" una part de l'oposició interna.

Però els immobilistes arruïnaren després aquest pla. Llur contra-actac va reduir a zero l'indult del 11 de novembre (a despit d'haver-li donat una enorme publicitat inicial, la premsa no ha dit després que s'hagi beneficiat de l'indult ni una sola persona), i va convertir el Referèndum en una farsa grotesca, que ha descreditat encara més el règim a l'estranger, i liquidat a l'interior les esperances —que encara tenien certs grups polítics— en una evolució democràtica del franquisme.

La negativa oficial a que l'oposició puguès expressar legalment els seus

punts de vista; les pressions exercides sobre els espanyols per obligar-los a votar; el monopoli oficial de les meses electorals i de l'escrutini; l'aparició a les urnes de dos milions d'espanyols no inclosos previament en el cens i la d'altres tants "transeunts", determinaren que ningú es prenguésseriosament els resultats oficials i que el Referèndum es convertís en una operació frustrada, completament inútil.

D'ací que, malgrat les xifres publicades, el Referèndum hagi estat un fracàs pel règim, doncs ha provocat dintre i fora d'Espanya una reacció completament oposada a aquella que els seus promotors esperaven.

A l'exterior, l'entrada al Mercat Comú i l'ampliació del comerç amb els països socialistes —objectius principalíssims de l'operació—, no semblen avui més fàcils sinó més difícils que abans del Referèndum.

I a l'interior, la lluita per canvis polítics no s'ha vist frenada, sinó accelerada considerablement. Passats els primers dies, d'eufòria triomfalista dels "immobilistes", la fracció "evolucionista" tornà a l'atac amb més virulència que abans, adduint que el SI donat a la Llei Orgànica pels espanyols no és un SI a la pervivència de la cosa existent, sinó als canvis que la llei promet, que han d'anar —segons ells— molt més enllà del text de la mateixa.

Per llur part, els milions d'espanyols que s'abstingueren de votar o que votaren impel·lits pel temor a les repressàlies, són avui actors o sostenidors de les accions de masses que s'estan duient a cap per tot el país, l'envergadura i extensió de les quals seria prou per a demostrar que els milions de SI de què el règim es vanagloria no tenen cap valor real.

Quant a l'oposició política, que lliurà una gran batalla contra el Referèndum, cal esperar que l'apropament operat durant la campanya electoral entre els seus diversos components d'esquerra i de dreta, es consolidi ara i dongui pas a un diàleg que permeti oferir al país una alternativa al franquisme, la qual — per estar basada en el reconeixement de la sobirania popular o, cosa que és igual, a l'acceptació comú de que el futur règim del país han de decidir-lo els espanyols en eleccions lliures—, sigui una garantia per a tots els que desitjen liquidar les seqüeles de la guerra civil i obrir pas a un règim en el qual puguin conviure totes les idees i tendències...

ELEMENTS NOUS EN LA LLUITA DE LA CLASSE OBRERA

Al crit de "Visca la democràcia!", "A baix el franquisme!", 100.000 obrers han desfilat el dia 27 de gener per diferents punts de Madrid, batent-se valentament contra les càrregues de la policia. I junt a ells, milers d'estudiants units en un mateix deler de llibertat i justícia. "La manifestació més gran que s'ha conegut d'ençà de la guerra civil", reconeix la premsa internacional. I el desenrotllament dels esdeveniments en els dies posteriors a la jornada del 27 de gener no té precedents en la història d'aquests darrers trenta anys. Més de 50.000 obrers metal·lúrgics de la capital s'han declarat en vaga per exigir la llibertat dels treballadors detinguts el dia 27, obligant el Govern a retrocedir. El Jutge del Tribunal d'Ordre Públic ha ordenat la llibertat dels detinguts i ha renunciat a processar-los.

Per llur part, els obrers d'Etchevarri, de Bilbao, es mantenen en vaga de ja més de dos mesos, recolzats i sostinguts per la solidaritat activa dels seus companys bascs i de tota Espanya. A Sevilla hi han hagut vàries manifestacions en solidaritat amb un dirigent obrer detingut, fins que ha estat deixat en llibertat. A Astúries, el dia 1 de febrer, 20.000 miners i metal·lúrgics es declararen en vaga, així com 20.000 obrers del tèxtil a Barcelona, Terrassa i Sabadell. Les Juntes Socials de tots els sindicats de Terrassa, recolzades per centenars d'enllaços i jurats, han rebutjat en assemblees de més de 1.000 treballadors la nova llei de Seguretat Social, preparant-se per una acció general si el Ministre del Treball no dóna resposta a llurs peticions.

Davant l'amplària presa per les lluites de la classe obrera espanyola i l'extensió que aquestes han pres en pocs dies, el diari parisenc del vespre "Le Monde" titulava el dia 31 de gener en primera plana: "Una prova de força s'entaula a Espanya entre la classe obrera i les autoritats." Altres òrgans de premsa estrangers, així com agències i ràdios, abunden aquests dies en la mateixa opinió.

En efecte, s'ha entaulat a Espanya una prova de força entre el Govern i els treballadors, per a la qual aquests es troben millor preparats que anys enrera. Es cert que tot el que esdevè és continuació i resultat de lluites anteriors, mes seria un error comparar aquestes a aquelles, per importants que hagin estat.

Tenim raó tots els que assenyalavem la importància que tindria per al desenrotllament ulterior de les lluites obreres per les reivindicacions i per un sindicat de classe, democràtic i independent, el guanyar les eleccions sindicals. La intel·ligent utilització de l'extensa i entrelaçada red d'organitzacions legals i extralegals amb que avui compten els treballadors, dóna al moviment actual un nivell organitzatiu i una capacitat ofensiva que no tenia abans.

¿Què poden dir ara aquells que argumentaven que aquesta posició feia el joc als verticals i insultaven irresponsablement als treballadors retreient-los l'haver perdut tot esperit de classe? Els esdeveniments no han tardat en demostrar qui tenia raó, qui ha sortit beneficiat de la tàctica adoptada per les Comissions Obreres davant les eleccions.

La novetat de les accions obreres en curs no radica exclusivament en llur amplària sinó en llur contingut, en els objectius que es fixen en la irradiació i l'impacte que tenen en altres sectors de la població.

La solidaritat d'obrers i estudiants, d'obrers i enginyers, la sortida massiva i organitzada de les fàbriques per acudir a la manifestació, la capacitat de resistència front als acomiadaments, la reacció solidària i immediata dels treballadors units per exigir la llibertat dels seus companys detinguts, la coordinació a nivell local, provincial i fins nacional d'alguns moviments com els de la RENFE i la Telefònica, són altres tants indicis del salt donat en l'organització del moviment de les Comissions Obreres.

I lligat a la lluita que acreix pels salaris, contra els acomiadaments, contra la carestia de la vida es referma l'exigència d'un sindicat de classe unit i independent.

Les Comissions Obreres de Madrid han declarat en la crida del dia 27: "... no acceptarem cap Llei Sindical que no hagi estat previamente discutida i aprovada pels propis treballadors en assemblees i congressos democràtics."

Per llur part, 129 enllaços i jurats de Lleida s'han pronunciat públicament en els mateixos termes.

El mínim que es pot dir és que la nova Llei Sindical s'està cuinant en

un ambient res propici per a Solís. Abans de que surti, els treballadors la rebutjen per antidemocràtica. Però a la vegada, la premsa catalana, per exemple, d'una o altra manera ha expressat la inquietud que els inspira el que aquesta Llei deixi les coses més a menys com estaven.

Responent a aquesta inquietud, "El Correo Catalan" del 22 de gener, amb la ploma de Wifred Espina, escrivia: "La gestació i l'elaboració de la nova Llei ha de començar des de baix, des dels primers graons de la vida laboral i econòmica del país (...). Són els mateixos afiliats els qui, de certa manera, han de donar-se llur pròpia Llei..."

Què demostra tot això? Que a l'endemà del Referèndum, tal i com ho preveiem —i això de "a l'endemà" no és una metàfora—, tots els problemes que el nostre país té per resoldre pugen a la superfície amb més virulència que mai, exigint solució.

La classe obrera, amb el seu exemple, està demostrant com resoldrel's.

EL DOCTOR RUBIÓ HA COMPLERT VUITANTA ANYS

El dia 30 de gener de 1967, el doctor Jordi Rubió i Balaguer, president de l'Institut d'Estudis Catalans, ha complert vuitanta anys. NOUS HORIZONS no podia restar al marge d'una efemèrides tan assenyalada per a la cultura del nostre país.

Membre d'una il·lustre família d'erudits i humanistes, activament vinculats al redreçament cultural de Catalunya des de fa cent trenta anys, Jordi Rubió no s'ha limitat a una tasca de laboratori i ha sabut de sempre compenetrar-se amb les vicissituds del nostre poble, seguint una línia de conducta cívicament admirable.

Quant a la seva activitat intel·lectual, n'hi ha prou amb remarcar-ne dos aspectes singulars per a situar-lo entre les figures capdavanteres de la cultura catalana del nostre segle.

Assenyalem, en primer lloc, la seva tasca d'instrucció pública, representada per l'endegament de la Biblioteca de Catalunya, la qual l'any 38 anava en camí d'ésser una de les més importants d'Europa. Fou una empresa molt ambiciosa en què el doctor Rubió aportà el millor del seu saber: només una força rabiosament anticultural com el feixisme pot sentir-se orgullosa d'haver escapat un esforç com aquell, expulsant-ne el legítim director, canviant el mateix nom de la institució pel grotesc de "Biblioteca Central" i sobretot, amb la retirada de subvencions i amb tota mena d'entrebancs a la bona

marxa d'una biblioteca pública, impedit durant molt temps des de l'entrada de llibres i revistes fins a l'organització i posta al dia de fitxers.

L'altre aspecte de l'activitat intel·lectual del doctor Rubió és essencialment erudit. No és aquest el moment ni el lloc d'avaluar la seva tasca com a historiador de la cultura, però recordem —ni que sigui de passada— els seus treballs fonamentals sobre Ramon Llull, sobre l'humanisme i, en un lloc preferent, la seva innovadora interpretació del període de la Decadència.

Si, com acabem de veure, la figura del doctor Rubió és extremament rellevant en aquests dos aspectes —amb un conjunt de mèrits que l'havien de portar a professar en aquella Universitat Autònoma de què tant es torna a parlar, i a presidir la màxima entitat acadèmica de Catalunya—, cal destacar, també, la seva honestat intel·lectual i la seva humanitat de científic lligat al bategament del nostre país, les quals li han fet prendre una actitud exemplar, enfront de la indignitat arribista, contra els tropells i les vexacions dels drets humans per part del règim de Franco. Podem recordar, per exemple, que el doctor Jordi Rubió ha encapçalat escrits que van des de la protesta contra les arbitriats jurídiques i la tortura policíaca (març 1962), fins a l'expressió de solidaritat amb un centenar d'intel·lectuals de Madrid protestant per la repressió a Astúries i en altres indrets d'Espanya (25

maig 1962) i a la promoció de la campanya en pro de la plenitud de drets per a la llengua catalana (20 maig 1963).

Tammateix, quan aquesta actitud cívica del doctor Rubió prengué un ressò més ampli fou en acceptar la presidència honorària de l'Assemblea Constituent del Sindicat Democràtic dels Estudiants de Catalunya, el dia 9 de març de 1966, en la històrica reunió del Convent de Caputxins de Sarrià. Allà, els estudiants, tots nascuts ja en la postguerra, molts d'ells ignorants de les conquestes asso-

lides sota la República, van poder comprovar palpablement la destrossa que havia fet el feixisme amputant la Universitat i la cultura del nostre país de la labor de professors com el doctor Rubió.

NOUS HORIZONS felicita cordialment el doctor Jordi Rubió i Balaguer, amb els millors desigs i amb l'esperança que en un dia no llunyà tots els demòcrates catalans puguem tributar-li l'homenatge públic que mereix.

L'ENSENYANÇA DEL CATALÀ

Novament, amb singular urgència, ha saltat a un dels primers plans de l'actualitat el problema —doncs problema és— de l'ensenyança del català a les escoles primària i secundària de l'Estat radicades a Catalunya. Un clam general s'eleva des del més profund del nostre poble exigint que el Ministeri d'Educació i Ciència modifiqui els programes d'ensenyança a fi que la docència del català pugui ésser impartida als alumnes, els pares dels quals així ho desitjin.

En els darrers mesos, s'han aixecat públicament nombrossíssimes veus, algunes a través de cartes adreçades als directors de periòdics i revistes, demanant que s'ensenyi el català a les escoles oficials. Han coincidit en aquesta mateixa aspiració els pares catalans i els de parla no catalana residents a Catalunya.

Alfons Balcells, Rector de la Universitat de Salamanca, s'ha sumat a l'extens moviment, expressant-se a l'"A.B.C." del 10-1-1967 amb els següents termes: "... ¿Seria massa demanar que els nens catalans puguessin aprendre —si llurs famílies ho desitgen—, a escriure i parlar correctament la llengua materna a les escoles primària i secundària?"

L'Acadèmia de la Llengua Basca ha cursat una petició al Govern per que s'adoptin les mesures pertinents a fi que l'ensenyament del basc s'inclogui en els programes escolars. De Galícia emanen peticions anàlogues.

Es planteja, doncs, que l'Estat assumeixi la seva plena responsabilitat en aquesta qüestió, d'igual manera que l'assumeixen els Estats en gairebé tots els països del món on es parlen dues llengües. I això no com una concessió, sinó com un dret inalienable del nostre poble que l'Estat està en el deure de satisfer.

En la mateixa encíclica "Pacem in Terris" podem llegir:

"... Es una exigència de la justícia que els poders públics aportin llur contribució a promoure el desenvolupament humà de les minories ètniques amb mesures eficaces a favor de la seva llengua, de la seva cultura, dels seus costums..."

L'il.lustre Marcelino Menendez Pelayo afirmava que les llengües "... no es forjen capriciosament, ni s'imposen per la força, ni es manen per llei, ni es deixen ni s'agafen per voler..."; per això no n'hi ha prou amb que les llengües i cultures catalana, basca i gallega siguin tolerades; han d'ésser defensades i recolzades per tots els espanyols i és obligació de l'Estat fomentar-les per enriquir el cabal cultural i lingüístic dels nostres pobles.

Incombeix al Govern prendre la decisió, i al Ministeri d'Educació i Ciència organitzar i prendre cura adequadament, de l'ensenyament del català, en paritat amb el del castellà, en tots els centres oficials d'ensenyança establerts a Catalunya, i que a la Universitat s'imparteixin les disciplines en català i en castella.

Malgrat les traves i obstacles que acumula l'Estat franquista al cultiu de la llengua i cultura catalanes, assistim a un nou reneixement que seria major si els impediments es mudessin en incentius.

Fa uns tres anys, milers de ciutadans de les terres catalanes demanaren que es resolguès ja llavors el problema de l'ensenyança del català. El Govern franquista menystinguè amb el seu silenci els legítims drets ciutadans. Es van prendre inclús repressàlies; com en el cas de Costa Ferrer, expulsat del treball pel Municipi de Sallent, bé que hi fós posteriorment reintegrat per sentència del Tribunal competent el qual, en els seus "considerandos" al·legà que "... no quebranta els vincles de fidelitat a les institucions pàtries aquell qui mostra la seva preocupació per un bé que, com la llengua vernacle, té la comunitat la missió de cuidar, cultivar i renovar..."

El transcurs del temps i la inacció del Govern, lluny de relegar el problema en l'oblid i adormir l'esperit ciutadà són, al contrari, un agulló que aviva i fa més pressant la seva sol·lució.

En les cartes aparescudes en la premsa es suggereix amb encert que l'Institut d'Estudis Catalans prengui iniciatives en aquesta qüestió, com les ha prés l'Acadèmia de la Llengua Basca (1). S'ha escrit també que "...si una tal petició és, a més, refrendada per personalitats de la pròpia Administració, de l'Església, de les Arts, etc., no hi ha dubte que rebrà una completa atenció i una ràpida resolució". Sense desdenyar tampoc el paper de la premsa i de les revistes és indubtable que la recollida de desenes de milers de signatures constituirà una valuosa aportació a la solució del problema. No és menys cert que en aquesta qüestió, en la que s'apunten tantes coincidències que s'apropen de la unanimitat, s'ofereix un ampli camp per a que totes les forces catalanes planejïn i realitzin en comú una acció sostinguda en favor de l'ensenyament de la llengua catalana a les escoles oficials de Catalunya, exigència que ha madurat plenament i que el poble català es troba en condicions d'imposar.

(1) Efectivament, ja en premsa aquest Editorial, ens arriba la notícia de que l'Institut ha elevat un escrit en aquesta via.

"FULLS OBERTS"

La importància i extensió d'alguns dels textos elaborats per aquest número de "Nous Horitzons" han obligat a la Redacció a reduir altres seccions. Per aquest mateix motiu, els originals que constituïen la secció "Fulls Oberts" ens hem vist obligats a reservar-los pel número vinent. Preguem als autors i lectors que excusin aquesta necessària omissió.

LA REDACCIO.

LA UNIVERSITAT EN PRIMERA LINIA

En la gran batalla per la democràcia que s'està lliurant en el nostre país, la Universitat segueix jugant un paper destacat. I entre les diverses universitats espanyoles, la de Barcelona sobressurt particularment per la seva combativitat i fermesa antifranquistes.

Impossibilitats per raons d'espai per a donar un quadre general d'aquesta lluita, publiquem a continuació tres documents que reflecteixen moments

estelars de la mateixa durant el primer trimestre del Curs 1966-1967.

"Nous Horitzons" ret així homenatge als estudiants i professors víctimes de la repressió governamental i contribueix a la difusió d'idees i preses de posició que, al nostre entendre, constitueixen una valuosa contribució a la lluita per la reforma democràtica de la Universitat i al combat general per la democràcia:

Document nº 1 :

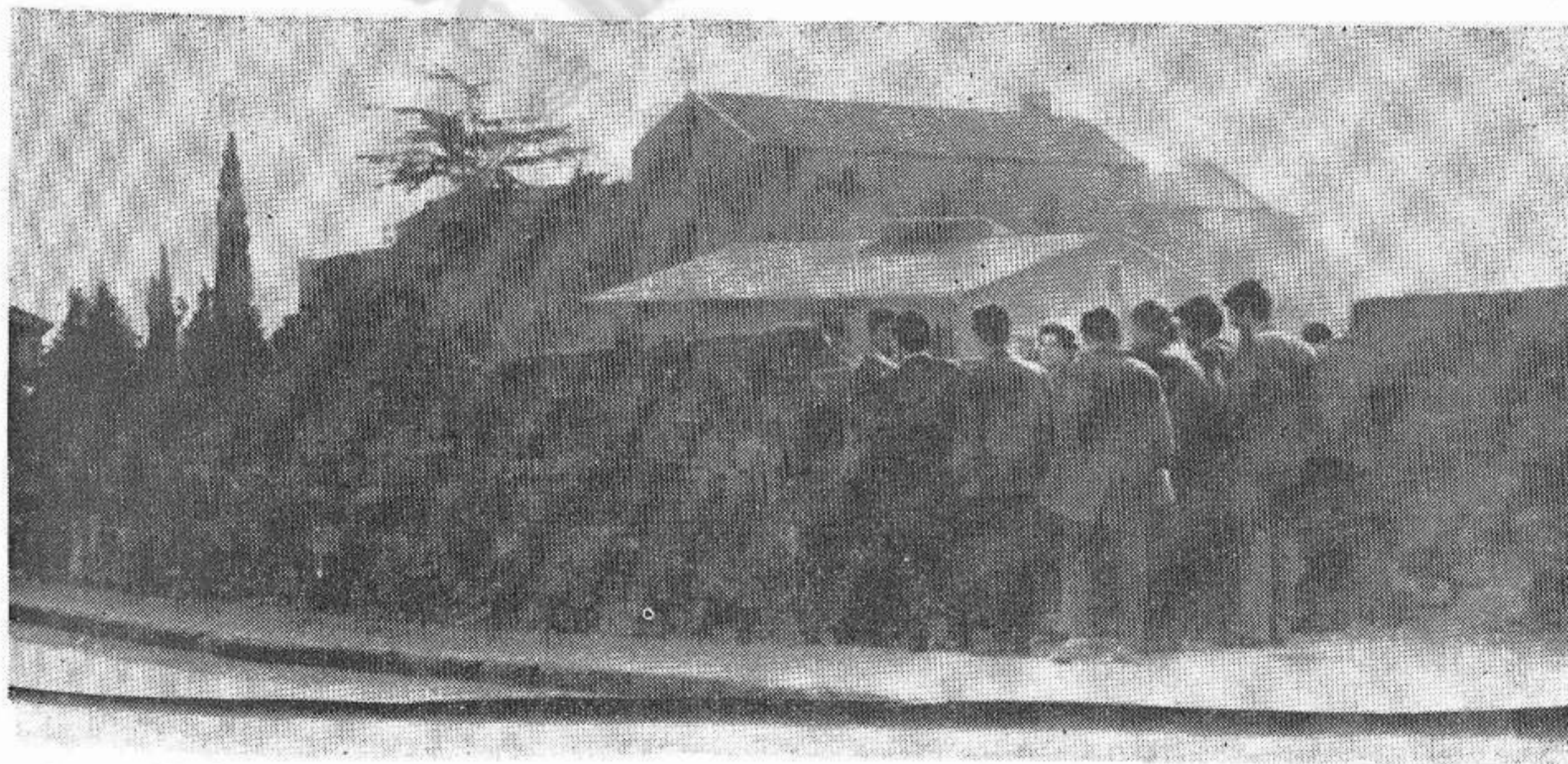
CARTA AL DOCTOR RUBIO.

Document nº 2 :

CARTA DELS PROFESSORS NO-NUMERARIS NO SANCIONATS ALS CATEDRÀTICS DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA.

Document nº 3 :

CARTA AL GOVERNADOR CIVIL DE BARCELONA, CONTRA LA POLITICA REPRESSIVA.

El convent de caputxins de Sarrià una matinada de març 1966...

CARTA AL SENYOR RUBIÓ I BALAGUER

Barcelona, 25 d'octubre de 1966

Dr. Jordi Rubió i Balaguer.
CIUTAT.

Respectat professor Rubió:

La premsa diària ha publicat recentment una nota que reproduïx l'Ordre del Ministeri d'Educació i Ciència del 13 de setembre d'enguany, segons la qual, vist l'expedient de disciplina acadèmica instruït a la Universitat de Barcelona i d'acord amb les propostes de responsabilitat formulades pel Jutge Instructor, Dr. Batlle, Rector de la Universitat de Múrcia, és imposada als professors no numeraris sotasignats la sanció de separació de llurs càrrecs per un període de dos anys.

Davant la parquedat de la nota, que podria ésser interpretada incorrectament, ens ha semblat convenient exposar-vos amb detall, com a representant d'un exemplar esperit universitari, no solament els supòsits de fet sobre els quals s'ha desenvolupat la tramitació de l'esmentat expedient, sinó també un plantejament general de l'actual problemàtica de la nostra Universitat, problemàtica que ha condicionat la nostra actuació. Un intent d'anàlisi de la situació universitària, en la seva profunda complexitat, no solament hauria evitat fracassos ben notoris, sinó que hauria permès un major floriment de la institució docent, exponent clar del desenvolupament d'un país.

D'altra banda, la gravetat de la sanció imposada, si tenim en compte, especialment, el nombre de professors afectats, fa encara més procedent un examen de la situació general de la Universitat que enquadri i fonamenti la nostra actuació associativa.

La vostra opinió mereix aquesta consideració, bé que, com en el cas present, calgui situar el problema en els seus orígens, delimitant camps, definint conceptes i relacionant els fets que han precedit l'actual conjuntura universitària. En aquest ordre de coses, convé de considerar successivament els antecedents de la qüestió (els problemes generals de la Universitat, que serveixen de marc als específics del professorat), els esforços del professorat no numerari per tal de contribuir a posar-hi remei i els requisits previs a la solució avui real dels problemes amb què ens enfrontem.

1. ELS PROBLEMES GENERALS DE LA UNIVERSITAT ESPANYOLA.
- 1.1. ASPECTE INSTITUCIONAL.
- 1.1.1. NORMES CONFIGURADORES.

Les principals normes configuradores de la Universitat són: a) la Llei d'Ordenació Universitària del 29 de juliol de 1943 (LOU d'ara endavant); b) la Llei de Reforma de les Facultats Universitàries i llur Professorat del 17 de juliol de 1965 (LRF); i c) el Reglament de Disciplina Acadèmica del 8 de setembre de 1954 (RDA). Aquestes normes són complementades amb altres disposicions de caràcter divers, dictades per l'Administració.

- 1.1.2. CATEGORIES UNIVERSITÀRIES.

Segons aquestes normes, la població universitària es distribueix en tres grans categories: a) *estudiants*; b) *catedràtics* o professorat numerari; c) *professorat no numerari*.

en el qual s'integren diverses figures: *encarregat de càtedra*, que desenrotlla, com els professors numeraris, una disciplina mitjançant la lliçó o el *curs magistral* quan no hi ha catedràtic; *encarregat de curs*, figura que difereix de l'anterior només en el pla administratiu, quan la inexistència de catedràtic és deguda al fet de no haver estat dotada la disciplina en qüestió als pressupostos de l'Estat; *professor adjunt*, que supleix el catedràtic o encarregat en absència d'aquests o quan els és impossible de dictar una o diverses classes; *professor ajudant* de classes pràctiques o de laboratori, legalment encarregat de les formes d'ensenyament considerades subsidiàries (comentaris de textos, sessions de seminari, ensenyament de laboratori, pràctiques mèdiques, etc.); *professor extraordinari*, figura infreqüent, en la pràctica, encarregat de classes especials, com les de Doctorat, si no són realitzades per altres tipus de professor.

A totes aquestes categories caldrà afegir-hi, en el futur, els fins ara inexistents *professors agregats numeraris*, previstos per la LRF.

L'accés a la docència es realitza per la via següent: a) el *professorat numerari*: per oposició centralitzada a escala de totes les Universitats, previ un concurs restringit de trasllat de catedràtics, llevat dels districtes de Madrid i de Barcelona, on el concurs només s'efectua una vegada de cada dues que calgui cobrir el lloc vacant; b) *professorat no numerari*: 1) *adjunts*: per concurs-oposició celebrat a la Universitat d'on es tracti i amb convocatòria a escala de totes les universitats, llevat del cas dels adjunts interins, els quals segueixen el sistema següent: 2) *restant professorat no numerari*: per designació —vàlida per a un sol curs— del Rector de la Universitat, a proposta del Degà o Director del centre corresponent, oïda la Junta de Professors d'aquest centre.

L'accés a la condició d'estudiant es produeix si el candidat reuneix les condicions pertinents de tipus acadèmic i obté l'autorització del Rector per a matricular-se.

1.1.3. EL GOVERN DE LA UNIVERSITAT.

Organs de govern. — En el govern de la Universitat es poden distingir tres nivells: a) nivell general, per a totes les universitats, els òrgans o càrrecs de govern del qual són: Ministre, Consell d'Educació i Consell de Rectors; b) nivell d'Universitat: Claustre General, Rector, Junta de Govern, Consell de Districte i Patronat Universitari; c) nivell de centre: Degà o Director i Junta de Professors. Cal afegir un quart nivell, d'òrgans especials, com els Tribunals d'Oposició a Càtedra i alguns organismes disciplinaris, als quals al·ludirem separadament, en poques ratlles.

L'anàlisi de les institucions dirigents de la Universitat, en els diferents nivells, s'interessarà menys per la descripció detallada de cadascun dels òrgans que per les línies generals de llur actuació. Examinarem, doncs, llur designació, llurs competències, llur funcionament i el control a què poden ésser sotmesos.

Designació i composició dels òrgans. — Els òrgans de govern de la universitat es divideixen, en allò que concerneix aquest punt, en: 1) òrgans compostos de membres nats; 2) òrgans compostos per *designació* de la superioritat.

Es componen de membres nats: a) el Claustre Universitari, al qual té accés els catedràtics, els professors adjunts i els doctors del Districte Universitari (art. 52 LOU); b) les Juntes de Facultat, integrades pels catedràtics i els professors adjunts dels centres (art. 55 LOU).

Són designats per l'autoritat superior: a) el Degà o Director de centre, designat pel Ministre d'Educació a proposta en terna del Rector (art. 43 LOU); b) el Rector, nomenat pel Ministre entre els catedràtics militants de FET y de la JONS (art. 40 LOU); c) la Junta de Govern de la Universitat, composta pels Degans, el Rector, el Vice-rector, etc., nomenats pel Ministre d'Educació i dues autoritats nomenades per la *Secretaría del Movimiento*: els Caps de Districte del professorat de "Formación Política" i del SEU (art. 53 LOU); d) el Consell de Districte: aquest òrgan és una Junta de Govern ampliada a l'ensenyament primari i secundari, amb representants de l'Església i dels centres d'ensenyança privada designats per les autoritats eclesiàstiques i civils (vid. Decret de 4 d'agost de 1952); e) els Patronats Universitaris (encara inexistents), compostos dels mateixos membres que la Junta de Govern, amb l'addició d'algunes autoritats locals —designades pel Ministre de la Governació— i els presidents d'alguns organismes espe-

cials, com el de Pares de Família, etc. (vid. Decret de 16 de juny de 1965); f) el Consell Nacional d'Educació, els membres del qual són nomenats pels Ministeris d'Educació, Governació i *Movimiento*; g) el Consell de Rectors, compost per aquests, el ministre d'Educació i el Director General d'Ensenyament Universitari (vid. Decret de l'11 de juliol de 1935 o Ordre del 31 de gener de 1950).

Competències. — Quant a la competència dels òrgans descrits, les lleis prefiguren específicament les dels òrgans personalitzats o càrrecs, els quals ténen autoritat gestora i executiva, en contraposició a la funció merament tècnica o informadora dels òrgans col·legiats. Així, per exemple, el Consell d'Educació i el Consell de Rectors “assessoren” el Ministre; el Patronat Universitari “es fa eco”, “suggereix” i “promou” (Decret del 16 de juny de 1965), la Junta de Govern i el Consell de Districte “assoren” el Rector (art. 53 i 54 LOU); la Junta de Facultat “assessorada” el Degà (art. 55 LOU). En cas d'acords contradictoris dels òrgans col·legiats i dels òrgans unipersonals, només ténen valor els d'aquests darrers; cal afegir, a més, que entre els òrgans unipersonals regeix el principi jeràrquic estricte, en el sentit que preval l'autoritat superior sobre l'acord compartit per l'òrgan unipersonal inferior i l'òrgan col·legiat corresponent.

Correspon al Ministre d'Educació d'aclarir i d'interpretar la Llei d'Ordenació Universitària (disp. final 15 de LOU).

Funcionament. — Cal dir que no tots els òrgans de govern de la Universitat ténen una existència real: el Patronat Universitari, perquè encara no ha estat implantat; el Claustre, perquè no s'ha reunit durant decennis; el Consell de Districte, perquè es reuneix escassament. Altres òrgans funcionen esporàdicament, si ho disposa l'òrgan unipersonal al qual han d'assessorar: així, per exemple, la Junta de Govern. La reunió d'altres òrgans s'efectua de manera informal: així, per exemple, les Juntes de Facultat han estat substituïdes per les Juntes de Numeraris, informals però amb existència real. Naturalment, les normes configuradores no diuen res sobre els terminis o les convocatòries i quòrums determinats per al funcionament dels òrgans; quan ho fan, com en el cas del Decret del 1955 per al Consell de Rectors, hom deixa d'observar-les durant anys.

Control dels òrgans de govern. — El principi electiu no regeix per a cap càrrec o òrgans universitari; en tots els casos regeix el principi de designació per la superioritat, llevat d'algun, com el d'un o dos membres del Patronat Universitari, encara inexistents, en què hom recorre als càrrecs dels organismes professionals.

Tots els càrrecs o organismes són designats per un temps indefinit (llevat el de Degà, que ho és per tres anys, amb possibilitat d'un segon nomenament, segons l'Ordre del 1963).

Cap càrrec o òrgan col·legiat no és responsable davant els òrgans de govern de nivell inferior; sempre ho és davant els òrgans superiors. Les cessacions són ordenades pels mateixos que fan les designacions.

Organismes especials. — Ténen caràcter especial els tribunals d'oposició a càtedra, en els quals els membres designats directament o indirecta pel Ministeri ténen una influència decisiva. També ténen caràcter especial els organismes disciplinaris; el poder disciplinari reservat al Ministeri és molt ampli i és facilitat per tres mitjans principals: a) per l'ambigüitat i la indeterminació de la configuració de les faltes acadèmiques (vid. RDA); b) per la possibilitat de nomenar, per a qualsevol Universitat, jutges especials que actuïn amb independència dels òrgans col·legiats d'aquesta; c) per la potestat atribuïda als Rectors d'expulsar estudiants de la Universitat amb procediments sumaris (vid. Decret del 14 d'agost de 1965). Prescindim aquí, per abreujar, d'un examen més detallat d'aquests organismes.

Conclusió. — A tots els òrgans de govern de la Universitat s'observa l'eliminació dels principis d'elegibilitat, de representativitat i de responsabilitat; una àmplia indeterminació de les funcions corresponents als diferents òrgans; el funcionament anòmal o la inexistència pràctica de molts; i l'assignació als òrgans col·legiats de funcions merament tècniques, sense cap poder de gestió.

1.2. ASPECTE SOCIAL.

1.2.1. DADES GENERALS.

Segons dades de 1962, l'índex de la renda nacional dedicat a l'ensenyament en general era, a Espanya, de 1,20% (2,5% a Iugoslàvia, 2,7% a Bèlgica, 4,23% a Holanda), xifra inferior a la mitjana dels països de l'OCDE. La fracció destinada a l'ensenyament superior augmenta encara la diferència que ens separa d'aquests països. Amb el pressupost espanyol dedicat a l'ensenyament superior fóren educats, durant el curs 1961-1962, 81.433 alumnes, dels quals 63.849 corresponien a les Facultats Universitàries i 17.604 a les Escoles Tècniques Superiors.

Segons l'avaluació del Pla de Desenvolupament, el nombre dels primers hauria d'ésser de 120.000, per tal de mantenir la mateixa proporció dels països de l'OCDE, la desproporció és encara agreujada per l'elevat nombre d'alumnes que abandonen els estudis. Només disposem de dades generals fins a 1962, contingudes al "Plan de Desarrollo Económico y Social" i al seu annexe "Factores humanos y sociales". La Comissaria del Pla ha publicat dades posteriors, parcials, les que nosaltres esmentem procedeixen d'aquestes fonts, llevat de quan n'esmentem explícitament d'altres.

Si analitzem amb una mica de detall aquestes dades generals, observarem de seguida desequilibris accentuats. Podem assenyalar, per exemple:

1.2.2. DESEQUILIBRI SOCIAL.

Els diferents grups o classes socials no ténen accés a l'ensenyament superior proporcionalment a llur importància en la població del país. Només el 0,6% del alumnes de l'ensenyament superior són fills d'obrers o artesans —la majoria de la població—; en canvi, hi ha grups que, en relació a llur importància numèrica, es troben fortament representats: a títol comparatiu direm que el 4,9% dels estudiants universitaris són fills de militars.

Hi ha un segon desequilibri, derivat de l'escassa consideració social de la dona. Malgrat el predomini femení en les xifres totals de la població, els 68.476 alumnes de les Facultats del curs 1962-1963 es divideixen en 52.117 homes i 16.359 dones. La situació és encara més desigual a les Escoles Tècniques.

1.2.3. DESEQUILIBRI REGIONAL.

Segons dades de 1965, si hi encloem els alumnes de les Escoles Tècniques de Grau Mitjà (aparelladors, perits... 34.651 en total, l'any 1962), la població escolar superior s'acosta als 125.000 alumnes. Hi ha grans desequilibris en la distribució geogràfica d'aquesta població entre les zones nord i sud d'Espanya (prenent Madrid com a centre): a la meitat septentrional d'Espanya estudien 111.000 universitaris; en canvi, a la meitat meridional només n'hi estudien 12.100.

A més, fins fa ben poc, les Escoles Tècniques Superiors es trobaven exclusivament a Madrid, Barcelona i Bilbao.

1.2.4. DESEQUILIBRI SECTORIAL.

Crida també l'atenció el desequilibri existent entre les ensenyances tradicionals de les Facultats i les ensenyances més aviat modernes de les Escoles Tècniques Superiors (63.849 i 17.604 alumnes, respectivament, l'any 1962; 51.633 i 2.972, l'any 1951) o entre els tècnics de grau superior i els de grau mitjà (hi ha dos estudiants tècnics de grau mitjà per cada estudiant tècnic superior, solament). Aquest desequilibri és encara més greu si considerem la distribució a les diferents facultats i escoles. Així, l'any 1961-1962, estudiaven la carrera de Medicina 14.984 universitaris; la de Dret, 13.644; la d'Enginyers Industrials, 8.402; la de Ciències Polítiques i Econòmiques, 6.940; la d'Enginyers Agrònoms, 1.549; la de Veterinària, 532.

1.2.5. PROBLEMES DE RENDIMENT.

L'educació superior a Espanya —independentment del que més endavant direm sobre l'ensenyança que s'hi dona— té un problema de rendiment que cal atribuir també a dificultats socials de tipus general:

Durada dels estudis. — La durada màxima formal dels estudis superiors és de 5 anys a les Facultats universitàries, llevat de Medicina i Farmàcia; en aquestes, com a les Escoles Tècniques Superiors, s'arriba a un màxim de 6 cursos. No obstant i això, el 75% dels graduats necessiten 9,6 anys per a acabar els estudis.

Abandonament dels estudis. — El 50% dels estudiants que inicien estudis superiors no els acaben. A les Facultats de Ciències Econòmiques, aquest índex s'eleva al 80%. Durant el curs 1961-1962, amb 17.604 alumnes matriculats a les Escoles Tècniques Superiors, només se'n graduaren 789.

1.2.6. PROBLEMES D'EMIGRACIO.

L'emigració dels graduats universitaris és especialment sensible en les disciplines científiques i tècniques. Segons càlculs de la Cambra d'Estudiants de la Secció de Físiques de la Facultat de Ciències de la Universitat de Madrid, dels 1.000 llicenciats en Física per aquesta universitat de 1940 a 1964, 750 treballen a l'estranger. Aquesta disciplina és la més costosa de totes les que s'ensenyen a la Universitat.

1.2.7. AJUDA UNIVERSITARIA.

El sistema d'ajuda universitària ateny un nombre reduït d'estudiants. Segons dades de 1960, procedents d'allò que era aleshores el SEU, només el 3% dels estudiants universitaris rebien ajuda econòmica. La Comissaria de Protecció Escolar eleva la xifra al 7% per al curs 1961-1962. Les ajudes consistien fonamentalment en beques de 6.000 a 12.000 pessetes anuals (quan el cost dels llibres s'eleva, en carreres com la de Medicina, de 6.000 a 8.000 pessetes).

Independentment d'altres consideracions (notes escolars elevades per conservar les beques, distribució d'un petit nombre de les disponibles, malgrat que el nombre de sol·licituds sigui superior al de beques, etc.), cal assenyalar que l'ajuda econòmica a l'estudiant no pot estar únicament en relació a les despeses de l'estudi mateix (llibres, manutenció, etc.), sinó que ha de tenir en compte l'aportació que l'estudiant podria realitzar als ingressos familiars si es dedicava a un treball remunerat.

Amb tot, i suposant que l'ajuda escolar existent atenyi la totalitat dels estudiants universitaris de procedència obrera o artesana (0,6% dels estudiants d'ensenyament superior, vid. supra) i una certa uniformitat en la quantia dels subsidis, resulta que només el 10% de l'ajuda universitària és destinada a les classes treballadores.

1.3. ASPECTE DOCENT.

La Universitat presenta, en l'aspecte docent, una sèrie de defectes o vicis, l'examen dels quals posa en relleu la baixa eficiència de la institució. Aquests defectes no són pas deguts a la manca de diners —bé que la radical pobresa a què es troba sotmesa la Universitat permeti de suposar-ho, erròniament— sinó a les greus anomalies en l'estructura rectora i, fins i tot, a la manca de veritables estructures de direcció en la tasca docent. Cal puntualitzar aquest aspecte amb insistència perquè, en les condicions actuals, la mera aportació de mitjans econòmics només podrà convertir una Universitat ineficaç barata en una Universitat ineficaç cara.

Entre els defectes a què ens referim, podem establir un cert ordre descriptiu:

1.3.1. DEFECTES D'ORDRE INSTRUMENTAL.

Inadequació de les instal·lacions docents. — A causa del peculiar mecanisme de realització de les obres de construcció, els locals destinats específicament a l'activitat docent es construeixen oblidant les necessitats més elementals en relació a la funció a què estan destinats. Deixant de banda les antigues aules vuitcentistes, que no han experimentat pràcticament cap reforma modernitzadora, les aules construïdes més recentment manquen, la majoria de les vegades, de condicions acústiques i d'il·luminació adequades, amb inversemblants punts de recolzament per a escriure; l'ús de mitjans audiovisuals hi constitueix gairebé sempre un problema greu, quan és realment possible. La construcció dels locals es realitza sense pensar en absolut en els alumnes que han d'ocupar-los i,

per això, els uns resulten inútilment grans i els altres inservibles per insuficients. És evident que si existís un cos docent capacitat amb intervenció en el programa de desenvolupament de la Universitat, no s'arribarien a produir molts d'aquests defectes. I això, sense parlar dels escàndols que han motivat una intervenció judicial, amb desprestigi d'aquella institució.

La inadequació dels locals al nombre d'alumnes és un problema molt comú. Afecta totes les instal·lacions docents i constitueix un greu detriment de l'eficàcia dels professors. Naturalment, cal estudiar aquest problema en funció d'altres de més delicats, com ho són els relatius a la selecció i l'orientació de l'alumnat, una organització més precisa dintre els alumnes d'un mateix curs, etc., problemes que ni tan sols no s'aborden en l'actualitat.

Manca de material docent, en relació, especialment, amb les ensenyances pràctiques; instal·lacions per a pràctiques, laboratoris amb llur instrumental, biblioteques amb llibres i revistes, que puguin ésser funcionalment utilitzats pels estudiants. Això pot semblar, en un primer cop d'ull, un problema merament econòmic, però exigeix, en realitat, un estudi previ i encertat dels mètodes docents a què haurà de supeditar-se aquest material, si no es vol adquirir material que després no serà utilitzat. Examinar aquest problema requereix una prèvia revisió de conceptes educatius, que ni s'ha plantejat tan sols.

1.3.2. DEFECTES D'ORDRE METODIC.

Plans d'estudi antiquats. — Pràcticament, tots els plans d'estudi presenten un anacronisme evident, el qual expressa el desajustament entre el progrés científic i cultural i les preocupacions de l'administració. Només amb la intervenció del conjunt del cos docent en la revisió periòdica dels plans es podria aconseguir l'adequació constant d'aquests a les necessitats actuals. A la majoria de les Facultats hi ha assignatures totalment mancades d'interès; en canvi, en manquen d'altres d'importància considerable. A part això, cal esmentar el fet de l'existència d'assignatures ridículament plantejades, com ho són les referides a la formació dita religiosa, a la pintoresca educació física i a l'anomenada formació política. La manca de control orgànic entre els diferents elements del cos docent du a la vigència de *programes de les assignatures* completament fantàstics des del punt de vista, tant important, de llur aplicació. Aquests programes, que han de servir de base per al desenvolupament de la tasca docent de cada càtedra i que, teòricament, han d'ésser proposats i revisats anualment pels Degans corresponents, manquen de tot sentit de la realitat, puix que consten d'un nombre de lliçons impossible d'explicar en la pràctica d'un curs.

Pràctica docent rutinària, consistent en la mera repetició a les classes del llibre de text adoptat pel professor. Aquest sistema de les classes magistrals diàries, que constitueix a la majoria de les càtedres l'únic acte docent, representa un residu medievalitzant, totalment mancat d'eficàcia. En ell cal cercar l'origen de l'allunyament dels estudiants de les aules.

Precarietat de les pràctiques. — En les actuals condicions, amb excés d'alumnes (donada la capacitat de la Universitat), manca de material i escassetat de professorat auxiliar —i aquest, encara, amb una miserable retribució— és impossible de realitzar una ensenyança pràctica eficaç. En aquest punt, la Universitat hauria d'experimentar una considerable vergonya en considerar la seva absoluta ineficàcia. Tanmateix, cal tenir present que, en aquest aspecte, és molt important un replantejament complet de la metodologia; la simple solució de la manca de mitjans no resoldria el problema. L'actual organització de la Universitat difícilment podria assolir més que una estructuració burocràtica de les pràctiques.

Imperfeció dels mètodes d'examen. — Els examens que es realitzen a la Universitat ténen un caràcter estrictament fiscalitzador i estan destinats únicament a la qualificació dels alumnes. En una Universitat moderna, han de servir, a més i fonamentalment, per a establir un control continu de l'eficàcia de l'ensenyament als diferents nivells. Això només pot aconseguir-se, naturalment, amb examens dotats de la suficient objecti-

vitat per a poder establir comparacions i d'una veritable capacitat de discriminació. A la majoria de les Universitats hom aplica, actualment, mètodes d'examen docimològics, amb una evaluació matemàtico-estadística dels resultats; només amb escasses excepcions s'apliquen a la nostra, en la qual abunden encara els clàssics examens del passat, que es presten tant a la inevitable i arbitrària subjectivitat i a la vigència de pràctiques injustes, com la de la "recomanació".

Cal afegir a tot això a la Universitat de Barcelona —malgrat que el problema sigui semblant a d'altres universitats— la dificultat provocada pel fet que els universitaris experimenten la influència de dues cultures, amb peculiaritats pròpies diverses, de les quals, només una és reconeguda oficialment a la Universitat. Aquesta manca de reconeixement oficial duu a extrems tan aberrants com el de que molts estudiants universitaris siguin analfabets en llur pròpia llengua; el resultat d'això —entre altres— és la reducció del rendiment en el pla acadèmic i la mutilació inicial de la possibilitat d'un desenvolupament harmònic de la personalitat. Aquest problema no es resoldrà creant a les universitats càtedres de llengua i literatura de totes les llengües d'Espanya —la qual cosa significa, com a màxim, completar una deficiència de determinats plans d'estudi— sinó arbitrànt fórmules legals que garanteixin a les institucions públiques el respecte de les formes culturals creades pel poble i conservades per aquest en la família i en la societat civil.

2. ELS PROBLEMES ESPECÍFICS DEL PROFESSORAT NO NUMERARI.

2.1. SITUACIÓ LEGAL.

2.1.1. ESTATUT PROFESSIONAL I ACADEMIC.

L'estatut professional del professorat no numerari de l'ensenyament superior es caracteritza per la seva perpètua ambigüitat, que subsisteix a través de la legislació successivament promulgada. Aquesta consisteix fonamentalment en les esmentades LOU i LRF, i, molt recentment, en el Decret del 13 d'agost de 1966 ("Butlletí Oficial de l'Estat" del 10 de setembre).

El nomenament de professors encarregats de càtedra o de curs, d'adjunts provisionals i d'ajudants correspon al Rector de la Universitat, a proposta del Degà o Director del Centre, una vegada escoltat el catedràtic interessat i previ informe de la "Jefatura Provincial del Movimiento". El nomenament és només *per un any* (art. 63 i corresponents de LOU del 1943 i art. 11 de LRF del 1965). Es tracta, doncs, d'un sistema que consagra la *interinitat anual*. Aquesta designació anual prescindeix dels anys de servei dels interessats, que en alguns casos s'eleva a desenes. El Decret del 13 d'agost de 1966 perpetua aquest sistema.

D'altra banda, el Rector no queda vinculat per la proposta de nomenament dels Degans, procedent de la consulta a la Junta de Facultat o al catedràtic interessat, i pot decidir, com ha estat el cas, contra les propostes que es presentin, per unànimes i reiterades que siguin. Finalment, l'arbitri exclusiu dels Rectorats queda reforçat pel preàmbul del Decret del 13 d'agost de 1966, en eliminar la necessitat del requisit de consulta a les Juntes de Facultat.

Per als professors adjunts regeix un sistema d'oposició bastant semblant a l'anterior, ja que correspon al Rector de la Universitat de nomenar els tribunals d'oposició. Els nomenaments són per un període de quatre anys.

A la interinitat del professorat no numerari i a la seva dependència de la voluntat exclusiva d'un òrgan unipersonal cal afegir la indeterminació dels seus deures i drets, ja que l'art. 63 de LOU deixa la determinació d'aquests als Rectors, que els estableixen en els corresponents nomenaments.

Respecte als seus serveis docents, l'art. 63 de LOU prohibeix taxativament als professors ajudants de professar la llició magistral.

Finalment, els arts. 4 i 5 del Decret del 13 d'agost de 1966 introdueixen un inusitat règim de disciplina per al professorat no numerari de la Universitat, excepcional respecte de qualsevol altre: per a ell, qualsevolga sanció, encara que sigui temporal o es

limiti a l'amonestació verbal per falta lleu, va acompanyada d'inhabilitació perpètua per a ésser nomenat professor a la mateixa Universitat.

La situació estatutària del professorat no numerari es defineix, per tant, per la seva carència de les característiques i garanties atorgades al personal universitari, docent, subaltern de serveis mecànics o administratiu.

2.1.2. REMUNERACIO.

L'art. 63 i corresponents de LOU disposen que els professors no numeraris "fruitan sempre de remuneració".

La realitat és, malgrat tot, que no es consignen fons especials per al pagament d'aquest professorat, de forma que l'anomenada remuneració té, quan existeix, caràcter de gratificació. Durant molts anys el professorat no numerari ha estat pagat escassament o no pagat en absolut. Si cal afegir alguna indicació respecte a les quantitats percebudes, pot dir-se que aquestes no arribaven en el millor dels cassos a la tercera part del salari mínim legal.

L'any 1965 foren introduïdes en el pressupost unes partides especials per a la remuneració del professorat auxiliar: avui es destinen algunes dotacions (vint-i-tantes per Universitat) de 22.000 ptes. anuals per a pagar a professors ajudants (dels que n'hi ha centenars a cada Universitat). Des del passat curs existeixen, en teoria, doncs, ajudants "remunerats" i "no remunerats"; en la pràctica, malgrat tot, succeeix a vegades que els ajudants "remunerats" firmen en nòmina perquè passi la quantitat en qüestió al fons general distribuït entre tots els docents, incrementant així en alguns centenars de pessetes per persona la gratificació anterior.

En uns cinc anys, els professors adjunts han vist augmentar el seu sou fins a quasi sextuplicar-se: de 500 ptes. a 1.500; d'aquestes a 3.000 al mes.

Totes les remuneracions estan subjectes a imposició segons les lleis fiscals generals.

El Decret del 13 d'agost de 1966, que consagra a remuneracions la major part dels seus articles, no modifica en absolut la situació, en mantenir sense canvis l'absència de dotacions del pressupost.

2.1.3. PARTICIPACIO EN EL GOVERN DE LA UNIVERSITAT.

El professorat no numerari està exclòs completament del govern de la Universitat. Els professors ajudants no ténen accés a les Juntes de Facultat. Els professors adjunts i encarregats ténen dret a assistir-hi, a criteri del Degà, però no dret de vot (Ordre del 23 de juliol de 1948).

Es curiós el cas de les Juntes de Secció, creades darrerament per LRF; només hi ténen accés els catedràtics i els estudiants. A les seccions on tots els cursos van a càrrec d'Encarregats —no hi ha catedràtics— com passa a alguna de la Facultat de Filosofia i Lletres—, només hi assisteixen els representants dels estudiants, si estan oficialment reconeguts.

Hom suposa que els mateixos principis que regeixen a les Juntes de Facultat són vàlids per al Claustre general universitari, que està escassament reglamentat; de totes maneres, el fet de que aquest organisme no es reuneixi quasi mai (el de la Universitat de Barcelona no ho ha fet en desenes d'anys) és per ell mateix prou clar.

2.1.4. PROBLEMES ASSOCIATIUS.

L'única entitat associativa plenament reconeguda oficialment és el "Servicio Español del Profesorado de Enseñanza Superior". Es tracta d'una associació de caràcter polític, dependent de la "Secretaría General del Movimiento", sense càrrecs electius i amb finalitats polítiques reconegudes estatutàriament.

Més avall seran descrits els intents del professorat no numerari de la Universitat de Barcelona per a obtenir el ple recolzament oficial al funcionament d'un organisme sindical apolític susceptible de representar els seus interessos. La necessitat d'un organisme semblant pot deduir-se de l'anàlisi anterior.

2.2. FUNCIO DOCENT DEL PROFESSORAT NO NUMERARI.

A partir de l'informe que sobre la situació i l'activitat docents realitzà, referint-lo al curs 1964-1965, la subcomissió d'enquesta de l'Agrupació Acadèmica del Professorat no numerari de la Universitat de Barcelona, és possible d'estimar la tasca efectuada per aquest professorat i determinar les condicions en què es desenvolupa la seva actuació.

2.2.1. ESTIMACIO DE LA TASCA REALITZADA.

Si ens cenyim a la *tasca docent de tipus pràctic* —incloent dins d'aquesta denominació tant les pràctiques pròpiament dites com els seminaris i cursets monogràfics, que ténen ja un caràcter teòric— aquesta correspon quasi en la seva totalitat al professorat no numerari i, dintre d'ell, a la categoria dels ajudants. A la Facultat de Ciències Econòmiques el 94% de la tasca d'ensenyament pràctic fou realitzada per aquests darrers.

Malgrat tot, dintre de la categoria dels ajudants, sols una part reduïda té una funció docent. En xifres aproximades, el 10% a Medicina, el 33% a Econòmiques, i el 34% a Dret. Aquesta situació revela, en part, la inadequació administrativa i organitzativa de la Universitat espanyola, tant en el sentit de conferir en molts casos un nomenament purament nominal, com en la no disposició d'elements per a una participació activa d'aquest professorat, cosa que representa una disminució de l'ensenyament impartit.

El professorat no numerari realitza també una *tasca docent de tipus teòric*. Aquesta, que correspon en forma quasi exclusiva als catedràtics, d'acord amb els reglaments només hauria d'ésser exercida supletòriament pels no numeraris. Malgrat això, els resultats de l'esmentada enquesta són plenament significatius de l'àmplia participació del professorat no numerari en funcions docents. Així, mentre a la Facultat de Ciències la intervenció d'aquest professorat ha arribat fins al 20% de les classes teòriques, es passa, a l'Escola d'Arquitectura, a un 52%, a la Facultat de Filosofia i Lletres a un 50% i a la de Ciències Econòmiques a un 58%. Aquest últim percentatge pot desglossar-se en: un 37% a càrrec de professors adjunts o encarregats de curs i un 21% a càrrec d'ajudants de classes pràctiques, sense encàrrec (aquesta proporció, d'altra banda, augmenta la que oficialment consta en el referent a encàrrec de l'ensenyament teòric: 13 catedràtics sobre un total de 28 docents, és a dir el 54%, per a les 40 assignatures de la carrera.

En conjunt, doncs, pot ésser apreciada la quantia de la tasca docent de l'estament constituït pels professors no numeraris de la Universitat de Barcelona. Cal indicar que a algunes Facultats i Escoles pot equiparar-se plenament a la realitzada pels catedràtics. El Professorat no numerari constitueix, per tant, en l'actual organització universitària, un conjunt no solament remarcable per la necessitat d'efectuar l'ensenyament de tipus pràctic en un sentit ampli (incloent cursets i seminaris), sino també perquè exerceix en alta proporció la tasca docent de tipus primari o magistral.

2.2.2. CONDICIONS D'ACTUACIO.

Els encarregats de càtedra, és a dir, els professors no numeraris que exerceixen la tasca íntegra de catedràtics, són molt escassos —excepte a les Escoles Tècniques— actuant, per regla general, com a "encarregats de curs". Això vol dir que la seva remuneració fins al curs 1965-1966 era tan sols de 700 ptes. mensuals. D'altra banda, la prioritat dels professors numeraris en l'exercici d'aquesta activitat docent dóna lloc, en funció de les conveniències personals, a substitucions de professors no numeraris que durant anys havien donat un ensenyament.

Els adjunts, que ténen com a funció principal, teòricament, suplir el catedràtic, acostumen a exercir també altres funcions docents. El seu nombre varia extraordinàriament segons les Facultats, però la tònica general és que hi siguin molt escassos. D'altra banda, el caràcter interí de molts d'ells constitueix una situació irregular amb repercussions importants sobre l'estabilitat de llur funció. Així, els 10 adjunts que durant el curs 1964-1965 existien a la Facultat de Ciències Econòmiques eren tots ells interins, per no haver-se convocat mai oposicions, malgrat que molts d'ells portaven 9 o 10 anys de docència.

Els ajudants formen la categoria menys definida en llur actuació professoral. Malgrat això, alguns donaren tota una assignatura teòrica durant l'esmentat curs —a Econòmiques, 4 assignatures. L'aspecte més significatiu de llur minusvaloració oficial és el d'una remuneració que depèn de decisions preses a cada centre acadèmic i que representen, per regla general, quantitats simbòliques.

2.2.3. CONCLUSIONS.

En resum, l'actuació del professorat no numerari supera en proporcions notables el seu camp propi en exercir una tasca docent en sentit estricte que arriba aproximadament a un 30% del total de les ensenyances.

D'altra banda, l'escassa atenció administrativa envers aquest estament, expressada per la interinitat dels càrrecs, l'ambigüitat dels deures i de les perspectives i la insignificància de la remuneració, el converteix en un factor aprofitat per a suplir la ineficàcia de l'actual organització administrativa universitària, però sense concedir-li ni tan sols la contrapartida d'un respecte que mereixeria en un altre context públic.

3. HISTORIA DEL MOVIMENT ASSOCIATIU DEL PROFESSORAT NO NUMERARI DE L'ENSENYAMENT SUPERIOR.

3.1. Els primers moviments associatius del professorat no numerari de la Universitat de Barcelona s'originaren durant la segona meitat del curs acadèmic 1963-1964, amb motiu de fer-se pública la propera elaboració d'un Projecte de Llei sobre Reforma de l'Estructura de les Facultats Universitàries i de llur professorat. Després d'una sèrie de reunions preparatòries s'arribà a la totalitat dels professors no numeraris de les Facultats de Filosofia i Lletres, Dret i Ciències Econòmiques, convocant-los a una reunió que comptà amb una assistència majoritària. En sortiren diversos escrits adreçats al Ministre d'Educació, en els quals s'insistia en tres punts que es consideraven fonamentals:

a) Necessitat de la participació dels diversos estaments universitaris en l'estudi de la projectada reforma.

b) Necessitat de dignificar el precari estatut acadèmic del professorat no numerari.

c) Necessitat de millorar l'estatut econòmic d'aquest professorat.

Aquests escrits no fóren contestats per l'Autoritat a qui anaven adreçats, ni per cap altre organisme ministerial ni acadèmic.

3.2. Pel març del 1965, un grup important de professors no numeraris s'adreçaren per escrit per dues vegades al Rector de la Universitat. La primera vegada per a adherir-se a l'escrit elevat al Ministre d'Educació per la Junta de Govern de la Universitat, així com a les resolucions aprovades per l'Assemblea d'estudiants del Districte, celebrada el dia 4 de març, coincidents en el sentit d'indicar la necessitat d'una reforma estructural de la Universitat que garantís l'autenticitat de la representació dels universitaris, sol·licitant, a més, el sobreseïment dels expedients resultants de la situació universitària en aquelles dates.

En el segon escrit, els professors es lamentaven de no haver rebut cap resposta del Rector, persistint en la seva convicció que els objectius dels estudiants eren perfectament acceptables i que era urgent anul·lar totes les mides disciplinàries adoptades contra ells.

3.3. Una vegada retirades les esmentades sancions, i restablerta la normalitat acadèmica, uns dos-cents professors no numeraris es reuniren en una "taula rodona" per tractar del tema "L'Ensenyament superior i el professorat no numerari", a l'Acadèmia de Ciències Mèdiques; hi assistiren diversos Catedràtics invitats. Estudiades i àmpliament debatudes les diverses ponències, va procedir-se a l'elecció d'una Comissió Permanent provisional, formada per cinc representants de cada Facultat.

Posteriorment, i a conseqüència d'aquesta reunió, hom sol·licità del Rector de la Universitat, Dr. Alcobé, mitjançant un escrit amb data del 21 de maig de 1965, l'opor-

tuna autorització per a la celebració d'unes «Jornades d'estudi del professorat no numerari». Hi accedí aquella autoritat acadèmica que delegà la Presidència que li havia estat oferta en la persona del Vice-rector de la Universitat, Dr. García Marquina.

Les esmentades jornades es celebraren, doncs, els dies 14 i 15 de juny de 1965, a l'Aula Magna de la Facultat de Medicina. S'hi debateren les ponències elaborades per la Comissió Permanent. Com a conclusió es procedí a dirigir un escrit al Ministre d'Educació en què es posava de manifest la insatisfacció produïda pel fet que el Projecte de Llei sobre estructura de les Facultats Universitàries i el seu professorat hagués estat elaborat sense una participació suficient d'aquest darrer i en què eren indicats específicament els defectes observats en aquell text.

En clausurar-se les Jornades, s'adreçaren telegrams al Ministre d'Educació i al President de la Comissió d'Educació de les Corts Espanyoles sol·licitant la retirada del Projecte de Llei enviat a les Corts.

També es presentà als reunits el resultat d'un report-enquesta sobre l'activitat acadèmica del professorat no numerari i la seva situació real i s'aprovà, a més, el Projecte de Bases d'una Agrupació Acadèmica del Professorat no numerari, que s'adreçà al Ministre d'Educació. L'esmentat escrit i el Projecte de Bases no han estat contestats ni informats per l'Autoritat a la que s'adreçaren.

Per últim, els assistents elegiren, sempre sota la Presidència del Vice-rector, una Comissió Permanent de l'Agrupació Acadèmica.

Així acabava el que podria qualificar-se de primera etapa constitutiva del professorat no numerari de la Universitat de Barcelona, que havia presidit un poderós afany de col·laborar amb les autoritats acadèmiques del Districte i amb els organismes ministerials. I encara que aquestes darreres no havien contestat els nombrosos escrits que se'ls havien adreçat, les primeres havien recolzat i comprès l'esforç que es realitzava en vistes a una millor ordenació universitària.

3.4. Iniciat el curs acadèmic 1965-1966, els professors no numeraris de la nostra Universitat continuaren pels mateixos camins anteriorment emprats, efectuant una tasca de consolidació, tan a través de la incipient Agrupació Acadèmica com mitjançant la seva presència viva en els complexos problemes universitaris. Entre aquests darrers sobresortia el de les sancions imposades a cinc Catedràtics i nombrosos estudiants de la Universitat de Madrid; la dimissió del Catedràtic de Barcelona, Dr. J. M. Valverde; la regulació de les noves Associacions Professionals d'Estudiants, que venien a incidir en defectes semblants als existents a l'anterior organització sindical; i, per últim, l'ampliació de les facultats sancionadores dels Rectors, que feia témer un proper afrontament a les legítimes aspiracions dels estudiants.

Dins d'aquest quadre condicionat, es féu públic que el nou Rector, Dr. García Valdecasas, fent ús de les facultats que la Llei d'Ordenació Universitària li reconeixia, es negava a autoritzar la renovació de l'encàrrec del curs de Fonaments de la Filosofia de la Facultat de Ciències Econòmiques al Dr. Manuel Sacristán, contra la proposta unànime i reiterada de la Junta d'aquell Centre.

Amb tal motiu, cent quaranta-tres professors no numeraris dirigiren al Rector un escrit sol·licitant que reconsiderés la seva decisió i posant de manifest la precarietat de la situació acadèmica d'aquest professorat que de tot allò derivava. Aquest escrit fou presentat personalment a aquella autoritat per diversos professors, als quals el Rector autoritzà a dir que la seva acció havia estat per motius "de consciència", tot mantenint la seva decisió. Respecte de l'Agrupació Acadèmica del Professorat no numerari, el Rector manifestà que no es considerava vinculat pels actes del seu antecessor en el càrrec.

3.5. El mes de novembre del 1965, en procedir-se a les eleccions de delegats de l'Associació Professional d'Estudiants, aquests s'abstinguéren de votar en la seva quasi totalitat. Davant d'aquesta situació i de les conseqüències que se'n derivaven, en iniciar el Rector diversos expedients acadèmics contra estudiants, els professors no numeraris, en nombre de cent cinquanta-tres, dirigiren a aquella autoritat acadèmica, el següent mes de desembre, un escrit adherint-se al sentit de la carta que havien firmat cinc mil estudiants de la Universitat, en la que indicaven de manera especial la necessitat de

sobresseir els expedients iniciats, de permetre el lliure exercici de les funcions dels representants del Sindicat d'estudiants i de facilitar la presència als organismes rectors de la Universitat de persones autènticament representatives de tots els sectors de la vida universitària.

3.6. El febrer del 1966, la Comissió Permanent de l'Agrupació Acadèmica del Professorat no numerari, desitjant convocar eleccions per substituir els seus membres i preparar unes segones Jornades d'Estudi, sol·licità del Rector l'oportuna autorització per a celebrar aquelles dins del recinte universitari. L'autoritat acadèmica s'hi negà, tot demanant a la Comissió que elaborés un Reglament d'Eleccions, i prometen interessar-se per la seva aprovació davant del Ministeri d'Educació Nacional. El Reglament redactat i modificat per a obtenir l'aprovació del Rector, s'entregà finalment a aquest, sense que fins ara s'hagi obtingut cap mena de resposta.

3.7. El 9 de març de 1966 tingué lloc l'Assemblea Constituent del Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona. Hi assistiren, en qualitat d'invitats, diversos professors no numeraris, els quals fóren sancionats per l'autoritat governativa i més tard suspesos de feina i sou per l'acadèmica, que incoà contra ells un expedient disciplinari. Aquests professors també fóren privats, si és que hi tenien dret, de llurs beques d'investigació, per la qual cosa es paralitzaren nombrosos treballs universitaris.

Aleshores fou iniciada una època d'absoluta anormalitat acadèmica, incrementada per la presència d'un Jutge Instructor, el senyor Batlle, Rector de la Universitat de Múrcia, al qual hom confià la missió de "determinar las responsabilidades por el anormal desenvolvimiento académico en este Distrito Universitario y consiguiente exigencia de las mismas". La pacífica convivència universitària era trencada definitivament per l'entrada reiterada al recinte de la Universitat de la Força Pública, la qual, a requeriment del Rector, dissolgué diverses reunions pacífiques dels estudiants, sense necessitat d'emprar cap mitjà coercitiu, tret del dia 27 d'abril, en què, de manera especialment violenta, dissolgué una altra reunió, també pacífica, de què resultaren lesionats diversos participants. El professor Alvarez Bolado, sacerdot jesuïta, en ocasió d'interrogar —en funció, com a professor, d'autoritat acadèmica—, diversos membres de la Policia sobre les causes de llur actuació, fou colpit violentament, detingut i conduït a un lloc apartat del recinte. El Rector, que no havia suspès les classes prèviament a l'entrada de la Força Pública, en contradicció al que preveu l'article 33 del Reglament de Disciplina Acadèmica, sol·licità el tancament de la Universitat, a la qual cosa accedí el Ministeri d'Educació Nacional. Davant la gravetat de la situació, seixanta-set Professors no numeraris adreçaren, l'endemà, al Ministeri d'Educació Nacional, el següent telegrama: "Desacertada gestión Señor Rector Doctor García Valdecasas ha originado gravísima situación Universidad de Barcelona. Dicha gestión ha culminado miércoles 27 abril autorizando entrada recinto universitario fuerza pública que ha golpeado brutalmente estudiantes sin distinción hábito ni sexo y Profesor Filosofía Rvdo. Doctor Alvarez Bolado, sacerdote jesuïta, compañero nuestro, y solicitando cierre universidad. Todo ello nos mueve a pedir inmediato cese actual titular rectorado, reapertura Universidad, reconocimiento Sindicato Democrático Estudiantes y sobreseimiento toda clase de expedientes. Solicitamos al mismo tiempo audiencia a V.E. Respectuosamente."

Aquesta fou la darrera manifestació dels Professors no numeraris de la Universitat de Barcelona, dins els curs acadèmics 1965-1966, referent als temes que eren considerats com a directament vinculats a llur funció docent i a llur formació universitària. Els intents repetits de diàleg amb les autoritats acadèmiques, per tal de resoldre llurs problemes específics, així com el debat de la perspectiva més general de l'ordenació de la Universitat, tant en l'aspecte institucional com en el docent, havien fracassat, i ens havíem fet mereixedors, segons el parer de l'autoritat acadèmica, de la incoació d'un expedient disciplinari.

3.8. Efectivament, a començaments de juny d'enguany, setanta Professors no numeraris d'aquesta Universitat reberen del Jutjat Especial Acadèmic un plec de càrrecs en què eren considerades les següents imputacions:

1. — Signar, en unió d'altres professors, la lletra a què hem fet referència al precedent extrem 3.5, "pretendiendo la impunidad de los que realizaban una acti-

vidad sindical al margen de la oficial de la cual han resultado desórdenes y desobediencias a la Autoridad legítima a lo largo del curso académico 1965-1966”.

2. — Subscriure el telegrama esmentat al precedent extrem 3.7, “con lo que, ... prestaba un apoyo moral y un estímulo a estas actividades ilegales” (les del Sindicat Democràtic d'Estudiants).
3. — Haver assistit a l'Assemblea referida al precedent extrem 3.7.
4. — Intervenir en l'elaboració dels estatuts del Sindicat Democràtic d'Estudiants, al costat d'algun altre professor, i col·laborar en la redacció del manifest “Per una Universitat Democràtica”.

Aquests càrrecs no eren comuns a tots els Professors expedientats, havent estat formulats els dos primers contra la majoria, el tercer contra divuit i el quart tan sols contra cinc. Dins el termini concedit al respecte, els Professors no numeraris respongueren a l'esmentat plec de càrrecs en termes tots ells semblants, insistint a remarcar la ferida que hom causava en llur esperit universitari. Examinat amb deteniment el plec de càrrecs, hom reconeixia la certesa dels fets, llevat del càrrec nº 4, la falsedat del qual era denunciada, essent negada a més a més la posterior formulació dels tres primers pel seu intent prejudicador. Amb unes àmplies consideracions, era destacada més detalladament la incongruència que significava el fet que el Jutge Instructor qualificés com a *pretexte* la referència que els Professors no numeraris feien al telegrama “de las violencias de que suponían víctima al Padre Alvarez Bolado”, la qual cosa feia palesa l'escassa informació de què disposava el Jutge Instructor. Al respecte hom feia, com a il·lustració per a ell, una detinguda relació dels fets ocorreguts el dia 27 d'abril.

Per últim, hom assenyalava que, en llurs peticions, els Professors no numeraris havien fet ús del dret que els reconeixien les disposicions legals vigents, i era proposada una extensa prova per tal d'acreditar els fets que havien estat relacionats.

3.9. Seguint el seu curs la tramitació de l'expedient, hom en donà vista als setanta Professors afectats, i hom palesà, mitjançant l'escrit que fou adjuntat a l'expedient, que el Jutge Instructor no havia practicat la quasi totalitat de la prova proposada, ja que, en providència de data quatre de juliol, afirmava que aquesta era innecessària, per tal com “no se discute en cuanto a la veracidad de los hechos” i pretenia que els càrrecs no ho fossin per haver expressat el parer “de si estuvo bien o mal la utilización de la Fuerza Pública para resolver los desórdenes universitarios el día 27 de abril, ni siquiera por su queja por la violencia que lamentablemente pudo sufrir el referido Padre Alvarez Bolado al *interferirse* en la actuación de dicha fuerza, sino por otros hechos y manifestaciones que pueden ser perfectamente deslindados de esas expresiones de sentimiento recogidas en el expediente”.

3.10. A la fi del mes d'agost, els setanta professors no numeraris expedientats rebéren la proposta fundada de responsabilitat que el Jutge Instructor menava al Ministre d'Educació Nacional, en la qual, considerant que els fets que els eren imputats implicaven insubordinació i desacatament a l'autoritat del Rector, així com estímulo i suport moral a les manifestacions col·lectives estudiantils, que ocasionaren perturbació del règim normal acadèmic o sindical, hom proposava la correcció assenyalada a l'article 3r. ap) à, nº 2 del Reglament de Disciplina Acadèmica”, en el mínim grau, és a dir, separació temporal durant dos anys de la Universitat de Barcelona.

Aquesta proposta fou oportunament contestada, en termes similars, pels Professors no numeraris a què afectava, tot centrant el tema en la tipificació de les faltes d'insubordinació, desacatament i estímulo a les manifestacions col·lectives estudiantils que alteren el règim normal acadèmic o sindical, i la impossibilitat de subsumir els fets reconeguts com a certs en aquelles faltes. Hom denunciava així mateix el fet que la proposta es fundamentés, en un judici de valor, absolutament faltat de provança de cap classe.

En una darrera consideració hom assenyalava que “per a l'assoliment d'una autèntica Universitat Democràtica, en què prevalgui el respecte que la funció docent i la

formació humana mereixen, ha de rebutjar-se la utilització d'aquells mitjans que poden suposar represàlies sense intent de comprensió. Una autèntica solució dels problemes universitaris tan sols podrà trobar-se a través d'una democratització total de la Universitat en els seus aspectes socials, institucionals i docents, amb el reconeixement del pluralisme ideològic, cultural i lingüístic, com també el dels veritables i democràtics organismes sindicals dels diversos estaments universitaris".

3.11. Per últim, al Butlletí Oficial de l'Estat, amb data de 15 de setembre d'enguany, ha estat publicada l'Ordre del Ministeri d'Educació i Ciència, signada pel senyor Lora Tamayo, amb data del mateix mes i any, per la qual s'acorda, de conformitat amb les propostes de responsabilitat formulades pel Jutge Instructor, imposar la sanció de separació dels seus càrrecs durant un període de dos anys a seixanta-nou professors no numeraris i sobreseïr l'expedient incoat contra un d'ells, Professor Encarregat de Càtedra de l'Escola Superior d'Enginyers Industrials.

Pocs dies abans, el 10 de setembre, el mateix Butlletí havia publicat el Decret de 13 d'agost d'enguany, sobre regulació del nomenament de Professors a les Facultats Universitàries i Escoles Tècniques Superiors. L'article 4t. d'aquest Decret disposa taxativament que no podran ésser proposats com a Professors Ajudants aquells qui hagin estat sancionats acadèmicament al mateix Districte Universitari. L'article 5è. estableix la mateixa prohibició referent als Professors Encarregats.

Per tot això, la sanció imposada als qui subscriuen suposa, en definitiva, llur expulsió perpètua de la Universitat de Barcelona.

4. LES NOSTRES MOTIVACIONS.

Per tot allò que hem exposat creiem que cal situar les accions del professorat no numerari de la Universitat de Barcelona dins un procés gradual de petició de reformes, la meta del qual serà l'assoliment d'una Universitat democràtica.

No podrà parlar-se d'Universitat democràtica mentre que la democràcia no abasti tots els aspectes de la vida universitària: el govern de la Universitat, l'accés a l'ensenyament, les activitats sindicals o associatives dels diversos estaments que la formen.

No podrà parlar-se d'Universitat democràtica mentre no hi existeixi plena llibertat d'associació, plena llibertat de reunió, plena llibertat d'expressió, plena llibertat de càtedra, plena llibertat d'investigació.

No podrà parlar-se d'Universitat democràtica mentre l'accés a l'ensenyament superior estigui reservat a determinats estrats socials i segueixi pràcticament tancat a la classe obrera. La resolució d'aquest problema ultrapassa, és clar, l'àmbit universitari, puix que suposa la realització de pregones reformes que afectarien al conjunt de l'estructura política, econòmica i social d'Espanya.

No podrà parlar-se d'Universitat democràtica mentre que el seu govern no sigui exercit per autoritats en l'elecció de les quals participin representants dels diversos estaments universitaris, davant els quals siguin aquelles les responsables.

No podrà parlar-se, en definitiva, d'Universitat democràtica, mentre que no sigui reconegut el pluralisme ideològic, cultural i lingüístic propis de la societat en què vivim.

A curt terme, i per tal d'iniciar la reforma democràtica de la Universitat, com a mesures tendents a la normalització de l'activitat acadèmica, creiem que haurien d'ésser adoptades les següents:

- a) Sobreseïment de totes les sancions acadèmiques imposades; reincorporació a la Universitat dels professors apartats d'ella per decisions unilaterals de l'Administració; sol·licitud, per part de la Universitat, que tornin a assumir llurs tasques docents acadèmiques els professors que han dimitit perquè les han considerades incompatibles amb l'actual estat de coses.
- b) Reconeixement del Sindicat Democràtic d'Estudiants.
- c) Supressió de les traves que impedeixen el funcionament de l'Agrupació Acadèmica del Professorat no numerari.

- d) Afirmació pública per part de l'Administració que en el futur hom no pretindrà de resoldre unilateralment els problemes universitaris, sinó, al contrari, mitjançant el diàleg i la consulta amb els diversos estaments afectats, amb la modificació de la legislació reguladora de la Universitat Espanyola.
- e) Restauració, a la Universitat de Barcelona, de la convivència de les llengües i cultures catalana i castellana en igualtat de drets.

5. CONCLUSIO.

Tal com es desprèn del contingut d'aquesta carta, l'actuació dels Professors no numeraris sancionats pel Ministeri d'Educació i Ciència ha estat presidida en tot moment per llur vocació universitària, entesa en la seva més àmplia accepció, com a formació integral de la personalitat humana. Obert llur esperit a la introducció de les reformes i innovacions que imposen les necessitats político-socials, han recollit amb plaer les aspiracions dels diversos estaments universitaris tendents a iniciar el procés de democratització de la Universitat espanyola.

La legislació universitària presenta un caràcter tancat (vegeu la "Exposición de motivos" de la Llei d'Ordenació Universitària), impropï d'una institució docent en què ha de presidir la lliure discussió científica, la convivència entre les persones i el diàleg entre les idees. Malgrat aquesta incongruència substancial, nosaltres hem manifestat la voluntat de no apartar-nos del camí que una inadequada ordenació ens imposava, tot confiant en què per la via de la comprensió seria assolit el perfeccionament cercat.

Manca el més petit índex de corrent liberalitzador dins l'àmbit universitari; aquí, de moment, la sanció fa esdevenir il·legal tot allò que no s'emmotlli a uns criteris superats per propi desgast i per mancança de base. Avui la Universitat no té cap altre manteniment més que l'entusiasme que els estudiants i el Professorat fan palès. Una depuració de l'estil de la que acaba de sofrir la Universitat no fa més que descoratjar aquest entusiasme i posar en un seriós dubte aquella confiança.

Estem segurs que vós comprendreu ben bé el nostre sentiment d'aquest moment i també la nostra fermesa en els principis que han informat la nostra actuació. Ens sabem atropellats per interessos que escapen de la nostra mentalitat universitària, sorpresos pel tracte que hom pretén d'infligir-nos. Però seguim creient que el nostre pas per la Universitat no ha estat donat en và.

Quan hi tornarem, el nostre esperit serà el mateix; i parlem de tornar malgrat l'intent de convertir en perpètua la nostra separació, a tenor de l'actual legislació universitària. Però és més gran la nostra confiança en la perpètua manifestació del sentit democràtic de l'home lliure.

Reben una respectuosa salutació de

Oriol Bohigas, Lluís Dauff, J. Emili Donato, Francisco Noy, Enric Lluch, Juan-Ramón Capella, Miquel Izard, Jaume Soler Llusà, Ernest Lluch, Lluís Domenech, Joan Raventós, Xavier Folch, Miquel Roca i Junyent, Jordi Solè Tura, Josep M. Muntaner, Josep Termes, José M. Vidal, Antoni Jutglar, Narcís Serra, Josep M. Obiols, Lluís Carreño, Rafael Pujol, Jaume Terradas, Federico Correa, Ramon Garrabou, Manuel-Jordi Cisteró, Gabriel Oliver, Josep Fontana, Jacint Ros Hombravella, Joan Tarrida, Luis O. Saltor, Andreu Gispert, Salvador Sindreu, Pedro Penalva, Isidre Molas, Regina Tayà, Josep Lluís Virós, Olga Castells, Miquel Coll, Cesar Villasón, Joaquim Nadal Caparà, Felix Saltor, Joan A. Forés, Octavi Fullat, José Luis Bonet, Josep M. Bricall, Artur Saurí, José Cano.

P. S. — Seran enviades fotocòpies d'aquesta carta als professors Bassó, Pi Calleja, Ribas Piera i Sostres, de l'Escola d'Arquitectura; Aguiló, de Bolós, Buscarons, Caballero, Crusafont, Font, Ibarz, Orús, Parés, Prevosti, Sales, Sancho, Sanvisens, Solè, Teixidor, Vallmitjana i Vaquer, de la Facultat de Ciències; Alonso, Diez de Velasco, Font Rius, Jimenez de Parga, Latorre, Perez Vitoria i Sureda, de la Facultat de Dret; Estapè, Lasuén i Trias Fargas, de la Facultat de Ciències Econòmiques; Fraile, Gallego i Serrano, de la Facultat de Farmàcia; i Alsina, Badia, Blecua, Comas, Maluquer, Riquer, Siguan i Vernet, de la Facultat de Filosofia i Lletres.

DECLARACIÓ DELS PROFESSORS NO NUMERARIS NO SANCIONATS

Les recents sancions a 69 professors no-numericis de la Universitat de Barcelona i el Decret del 13 d'agost del 1966, que estableix la inhabilitació perpètua en el Districte universitari per a tot professor que hagi estat objecte de qualsevol tipus de sanció, mouen als professors no-numericis (Adjunts i Encarregats de Curs, Ajudants de classes pràctiques i col·laboradors de Càtedra proposats) que subscriuen a manifestar llur disconformitat i llur inquietud davant unes mesures que, en sotmetre unes actituds de caràcter cívic a una repressió per via administrativa, signifiquen una perillosa interferència entre dos nivells que haurien, en justícia, de mantenir-se independents, i augmenten injustificadament la vulnerabilitat de l'Estatut dels professors no-numericis, afegint-se a llur ja precària situació econòmica i acadèmica.

Per altra part, la duresa dels procediments aplicats, tant contra els professors com contra els estudiants expedientats, resulta contradictòria amb les reiterades crides que les autoritats fan a tots els espanyols per a una creixent participació en la vida pública, i amb el reconeixement per part de les mateixes autoritats de la necessitat d'amples transformacions en la societat espanyola. L'ús de tals procediments no pot contribuir, de cap de les maneres, a establir les premises de llibertat i respecte mutu necessàries per al diàleg i per a una autèntica democratització del país; més aviat induirà a postures irreconciliables i donarà lloc a creixents dificultats per a resoldre en harmonia qualsevol tipus de problemes.

Davant de tot això, els professors que subscriuen jutgen oportú de declarar:

1. — Que s'identifiquen amb els principis i orientacions que han impulsat l'actuació dels professors no-numericis sancionats, i que poden resumir-se en els següents:

a) Necessitat de participació de tots els estaments universitaris en el govern de la Universitat, com a element indispensable de la seva democratització, recentment reconeguda per l'Excel·lentíssim Senyor Ministre d'Educació i Ciència en l'acte d'apertura del present Curs acadèmic a la Universitat de Granada, durant el qual ha declarat que, segons la projectada Llei de Bases de la Universitat espanyola, l'auto-govern ha de ser principi bàsic d'aquesta.

b) Necessitat de dignificar l'Estatut acadèmic del professorat no-numericari.

c) Necessitat d'una agrupació acadèmica del professorat no-numericari autènticament representativa, que pugui servir de via per a les seves legítimes aspiracions.

2. — Es sol·licita dels Srs. Catedràtics numericis d'aquest districte que duguin a la consideració de les Juntes de llurs respectius Centres les següents peticions, a fi i efecte de que, fent-les seves, les elevin a la superioritat:

a) Anul·lació de totes les sancions acadèmiques imposades a catedràtics, professors no-numericis i estudiants.

b) Reconeixement del Sindicat Democràtic d'Estudiants, que constitueix l'única organització representativa de l'estament estudiantívol d'aquest Districte, amb el qual àdhuc el Rectorat va haver d'establir repetits contactes durant el passat Curs 1965-1966.

c) Autorització definitiva per al funcionament de l'Agrupació Acadèmica del professorat no-numericari.

d) Normalització de la vida universitària d'aquest Districte, mitjançant l'elecció, si és necessari, de les autoritats acadèmiques que puguin dur-la a terme.

Octubre 1966.

Filosofia i Lletres:

Xavier Rupert Raventós, Eugeni Trias, Joaquim Sampere, Pere Lluís Font, Jaume Sobrequés, Angel Garcia Martí, Jordi Sales, Vicenç Mestre Abad, Carles Pujos, Pere Molas.

Ciències:

Joan Girbau, Manuel Castellet, Miquel Gicj, Traveria, Josep Vigo, José Lluís Mensua, Martin Nadal, Griselda Ribó, Rafael Jordana, Marcial Moreno Mañas, Francesc Escoda, Josep Coll Toledano, Josep Maria Roqué, Lydia Garcia, Elisabet Laplana, Miquel Paraira, Gemma Rauret Dalmau, Marina Mir, Jaume Terrades, Josep Andrés, Lluís Solè, Joaquim Monturiol, Maria Angeles Cardona, Esther Simon.

Enginyers Industrials:

Isidoro Boix Lluch, Joan Majó Cruzate, Alberto Esteban Llagaria, Ramon Sala Aymerich.

Arquitectura:

Enric Tous Carbó, Josep Maria Fargas, Joan Antonio Solans, Francesc Escudero, Xavier Subias, Amaro Tarragó, Joan Roca, Jaume Gili, Jaume Soler, Manuel de Sola Morales, Xavier Sust, Josep Alemany, Josep Maria Romani, Jaume Verdaguer, Mariano Serrano-Codina, Salvador Tarragó, Vicenç Bonet, Xavier Vicens, Joan Oliveras, Josep Boronat, Lluís Cantallops, Rafael Serra, Josep Maria Esquius, Josep Puig Torné, Ignaci de Rivera, Marta Verdaguer, Jordi Pujol, Josep Marques, Carles Buxade, Joan Ramon Sans, Joan Margarit, Fructuós Maña.

Dret:

Adrià Perez Mayor, Francesc de Carreras, Manuel Pujadas Domingo, Eduard Polo, Fernando Badosa, Pere Trepal Guanyabens.

L'original d'aquesta carta obra en poder de l'Il.lustrissim Sr. Degà de la Facultat de Dret.

INTERVENCIO DEL DR. RUBIO A L'ASSEMBLEA CONSTITUENT DEL SYNDICAT DEMOCRATIC D'ESTUDIANTS.

Amics: Jo no sé pas perquè he de tenir l'honor d'adreçar-vos la paraula, ni d'ocupar el lloc que he ocupat en aquesta assemblea, però he vingut obeint un imperatiu superior a la meua voluntat, i penso que tots nosaltres fem igual. Tots obeïm un instint, un impuls envers una associació, envers una organització que ens porta una llibertat universitària i d'estudi. I de la mateixa manera que jo aquest lloc ocupat l'hauria d'haver cedit si hagués sabut a qui l'havia de cedir, a les persones que ens han pensat, que ens han escrit, que ens han orientat tan meravellosament aquest manifest que acaba de ser llegit, i que quan el vaig conèixer em va omplir d'admiració i de sorpresa, de la mateixa manera que jo haguera hagut de cedir el meu lloc a aquestes persones, a aquests amics desconeguts que ens han portat aquí, jo també em sento, igual que ells, ocupant un lloc que dec a vosaltres i amb l'únic desig i l'única necessitat de servir-vos en allò que pugui ser útil.

Mireu, heu començat un moviment que a mi m'ha fet impressió des que he traspassat aquella porta, un moviment que a un li recorda aquelles dates que s'han quedat vinculades a la història del món, en les que els homes, convergint des de camins diferents, sembla que porten una marxa que ningú no pot deturar, que ells mateixos no saben per quines etapes ni per quines dificultats hauran de caminar, però que hi ha una força interior que els empeny. Què és el que l'ha produïda aquesta força? No és pas cap acte individual, és una actuació, és un conjunt de forces, que tots vosaltres heu anat sentint individualment i que s'han conjuminat en aquest dia meravellós del 9 de març de 1966.

Tingueu fe, tingueu confiança, com els vells com jo la tenim, amb la il·lusió més gran que, encara que les dificultats i els camins siguin llargs, això que avui heu començat a planejar vencerà, triomfarà, per molts que siguin els obstacles i les lluites que hagueu de vèncer.

Amb aquesta confiança us dic gràcies, i endavant sempre!

CARTA AL GOVERNADOR CIVIL CONTRA LA REPRESSIÓ

Excel·lentíssim Senyor Governador Civil de la Província de Barcelona:

Tot just iniciat el present curs acadèmic, una sèrie de fets esdevinguts en els darrers dies ens obliguen a dirigir-nos a V.E. com a primera Autoritat civil de la província. Aquests fets, lligats en llur major part a la vida universitària, ens fan temer que ens vegem abocats novament a una situació anàloga a la que va caracteritzar els darrers mesos de l'anterior Curs acadèmic i que tan mal record deixaren en l'ambient ciutadà. Les detencions operades en aquests últims dies; així com l'agressió de que han estat objecte personalitats rellevants de la nostra vida cultural, ens inciten a fer patent a V.E. la nostra inquietud en tant que ciutadans preocupats profundament per la cosa pública.

Aquests fets han tingut la seva manifestació més clara en una sèrie de detencions de que han estat objecte un obrer de la construcció de Terrassa, Sr. Joan Martinez, i sis estudiants universitaris de Barcelona, Srs. Enric Argullon, Joaquim Boix, Pere Comes, Francesc Fernandez, Albert Puigdomenech i Robert Rodriguez, a conseqüència de l'acte celebrat a la Facultat de Dret de la nostra Universitat el dia 26 d'octubre. Aquest acte, que va desenrotllar-se pacíficament a l'interior de la Universitat, no tingué cap caràcter de desordre públic, com sí l'han tingut les agressions de que han estat objecte el Catedràtic de la Facultat de Dret, Sr. Manuel Gimenez de Parga, el periodista Sr. Santiago Nadal i els advocats Srs. Agustí de Semir, Miquel Roca Junyent i Lluís Casals.

Aquests esdeveniments, per altra part, tendeixen a reproduir facetes ja conegudes per tots nosaltres i la repetició de les quals és, al nostre entendre, manifestació de fets que justifiquen l'acte del

dia 26, de protesta contra la repressió, i que proven l'agressivitat d'unes minories que encara no admeten que ciutadans conscients puguin manifestar públicament i amb responsabilitat professional llur opinió davant del futur polític del nostre país.

Per tot això, volem manifestar a V.E., amb tot el respecte però també amb tota fermesa, la nostra protesta per la continuïtat d'una política de repressió que, a més de la seva pregona injustícia, en cap cas tendeix a ajudar a la resolució dels problemes que actualment té plantejats la nostra societat.

El nostre parer, que estem disposats a defensar amb totes les nostres energies, és que la resolució d'aquests problemes solament serà possible per mitjans estrictament democràtics, amb el reconeixement del dret a la lliure associació, i a través d'una informació ampla i objectiva, premisses indispensables per a l'establiment d'una lliure i ordenada discussió sobre el futur de la nostra societat. Només així podran resoldre's un a un i globalment els conflictes als quals ara es respon únicament amb la repressió i la violència.

Per tot això, no podem fer menys que solidaritzar-nos amb l'acte contra la repressió que es va celebrar el dia 26 d'octubre a la Facultat de Dret, i solidaritzar-nos, així mateix, amb les persones actualment detingudes i amb les que han estat objecte de violències, així com demanar novament, a més de la llibertat dels detinguts i el càstig just dels autors d'agressions i violències, l'aixecament de les sancions imposades contra intel·lectuals, professors i estudiants, únic camí, al nostre entendre, que pot ajudar inicialment a la resolució dels problemes que en tant que ciutadans ens afecten a tots.

Barcelona, novembre del 1966

Carbonell, Llicenciat de Filosofia i Lletres, ex-professor de la Universitat de Liverpool; Jordi Maragall, Maurici Serrahima, advocat; M. Coll i Alentorn, enginyer i historiador; Frederic Raurell, O.M. CAP; Joan Teixidor, escriptor; Josep Sanabre, Presbiter, Beneficiari de la Catedral; Manuel de Pedrolo, escriptor; Joan Oliver, escriptor; Antoni Tàpies, pintor; Joan Triadú, escriptor; Ramon Bastardes, editor; J.M. Castellet, llicenciat en Dret, escriptor; Ricard Salvat, Carles Barral, Maria Aurèlia Capmany, Joan Brossa, Joaquim Moles, Francesc Vallverdú, Pere Portabella, José

Agustín Goytisolo, Josep Maria Piñol, Francesc Casamajor, Albert Manen, Manuel Sacristan, Jose Maria Casamiglia, Jordi Llimona, C. Sanpons, S. Dexeus, Raimon, Feliciano Cruz, Salvador Barlecaja, Jordi Seuba, Ramon Laforja, Albert Piferrer, Ramon Vila, Josep Llorenç i Terol, Pedro A. Cervantes, José Maria Palet de Rosselló, Arcadio Forés, Juan Castellà, J. Fabregas, Ramon Cots Ferreres, M. Sanmartí, Enric Lluch, Joan Lluís Marfany, Carles Castellanos, Eduardo Artells, Isidor Boix Lluch, Domenech Aguilar Forment, Joan Laporte Argelic, Maria Rosa Borràs, Joaquim Semper, Maria Dolors Folch, Guillermon Sanchez, Antoni Montserrat, Eugeni Trias, Tomás Gimenez Arava, Rafael Sunyol Trepà, Albert Groggi, Salvador Madrid, Juan Badosa, Jordi Petit Fontserè, Alfonso C. Comin, Juan Major Cruzate, Maria Rosa Prats, Josep Cornet Colom, Ricardo Torrella, Josep Casanovas Guitart, Lluís Simon, Joan Thió, Carmen Alcalde, Jordi Carbonell, Josep Maria Ferrer, Enrique Tous, Emili Donato, José Maria Fargas, Jordi Capell, Julio Schmit, Asis Viladevall, Joan Ramon Capella, Jordi Solè Tura, Francesc Noy, Josep Maria Vidal Vila, Joan Ramon Masoliver, Antoni Jutglar, José Antonio Aguilar, José Cano, Sigfrido Blume Plaza, A. Vergès, Rafael Serra Llimona, Lluís Carréno, Josep Maria Ainaud de Lasarte, Rafael Carreras, Josep Serra Llimona, Felip Cid, Pedro Peñalva, L. del Castillo, M. Dolores Serrano, Pablo Sancho, Xavier Folch, Miquel Izard, J. M. Rodriguez Mendez, F. Espinet, J. Guinovart, M.A. Pelauzy, Esther Boix, Rafols Casamada, Todó, José Cercós, Cirici Pellicer, Mercedes Farré (una signatura il·legible), Xavier Fabregas, Maria Girona, Josep Corredor Mathéos, Carmen Balcells, Arnaldo Puig, Angel Vilalta, Ricardo Creus, Esther Figuera, Pilar Villarvazo, Agustí Moliner, Rafael Taixes Tasis, M. Garrabou, Manuel Satué Sillvé, José Maria Egea, Montserrat Garrabou, Francesc Rius, Lluís Izquierdo, Josep Garçante Pujol, Joan Rebagliato, Lluís Oliver, Francesc Rifé Krentzer, Joaquim Pi i Maçana, Joan Flo i Tomàs, Alberto Perahorres Ferreiro, Carmen Vancells, Marchi Nadal, Feliu Formosa, Joan Mañé, Maria Soriano, Montserrat Español, Angels Soler, Maria Lluís Mari, Jordi Maluquer de Motes, Ramon Garrabou, P. Cotonat Garcia, José Alemany, Carlos Doce, Josep R. Llobera, Josep Palau, Roberto Ayala, M. Gimenez Vallespi (dues signatures il·legibles), I. Coromines, Cirera, J. Roure, Jaume Rosell, H. Pesqueira (una signatura il·legible), Luis Wilaert, Joaquim Ramis, J. Manuel Vilarde, Eulàlia Serra, Ramon Clot, Elisa Fabregas, Angel Oliva, Francesc Vilacasa, Conxita Planas, Neus Arboix, Pere Calafell, Ricard Tusell, Leopold Juan, Damià Casanovas, Ricard Foraster, Josep Matelesca, Felipe Soler, Jose Maria Jaen, P. Fuenmayor, M. Diaz, J.M. Casasa, Irene Genova Raventós, J. Garcia Garando, Francesc Fatjó Carbonell, Josep Puig Latorre, A. Fernandez Sabater, Joan Cornudella, Joaquim Ferrer, Jordi Casas Salat, Rosario Garcia Verde, Gonzalez Ruiz, R. Casanella, Vila Torres, Clusa Matinero, R. Armengol, R. Maurin, A. Gutierrez Diaz, G. Prats, J. Vives, Marc A. Broggi, José Toro (una signatura il·legible), Lluís Torrent (una signatura il·legible), Wilma Penzo.

“...Hi ha també una cosa molt important —diu Raimon al corresponsal de la revista “Presència” que l’interveu—, respecte a la difusió i que vull que diguis: M’han contat que les meves cançons han estat molt radiades per emissores (clandestines) com la Transpirinenca, la qual cosa ha fet que puguessin arribar a una massa obrera que no es pot comprar un disc o gastar cent pessetes en una butaca i que, si haguessin esperat l’ajut de les emissores oficials, encara no hem coneixerien...”

(D’una entrevista feta per Ramon Boix a Raimon, publicada a la revista gironina “Presència”, número 72, novembre 1966.)

**LENIN
I LA
QUESTIÓ NACIONAL**

A començaments de segle, el moviment obrer disposava ja d'un material teòric de base inapreciable. L'obra genial de Marx i Engels permetia abordar científicament, dialècticament, cada un dels problemes concrets que cal resoldre a l'hora de fer la Revolució, partera de la nova societat.

Per a Lenin i els dirigents bolxevics que dirigien la revolució proletària en aquell complex mosaic de pobles, races, nacionalitats, grups ètnics que conformaven l'immens Imperi tzarista, estudiar la força, la direcció, el contingut revolucionari del factor nacional, constituïa una necessitat immediata del moviment revolucionari. Els biògrafs de Lenin han destacat d'entre les activitats d'aquest al front del P.O.S.D.R. després de la Revolució del 1905, la seva dedicació a l'estudi teòric i polític de la qüestió nacional.

En aquest primer número de NOUS HORIZONS per al 1967, any del cinquantenari de la Gran Revolució Socialista Soviètica, que ha donat i segueix donant exemple armonios de solució del problema de les diverses nacionalitats dins un mateix Estat, tot i construint la societat nova, sense explotadors ni explotats, ens ha semblat útil reproduir part del capítol de la biografia de Lenin editada per l'Institut de Marxisme Leninisme (Moscu, 1957) que recull el període immediatament anterior a la primera guerra europea, durant el qual foren elaborats els principals treballs teòrics i la línia política que Lenin i els dirigents bolxevics de l'època propugnaven per al moviment revolucionari rus de cara a la qüestió nacional.

La traducció al català de l'original rus és obra del nostre col·laborador Emili Vilaseca.

Tot al llarg dels mesos d'octubre a desembre del 1913 i els primers del 1914, al costat de l'activitat pràctica de direcció del partit, Lenin va continuar treballant en la fonamentació de la teoria i la política del partit en la qüestió nacional.

Per consell de Lenin, una sèrie de quadres del partit es dedicaren a elaborar aquest problema amb l'objectiu de generalitzar l'experiència de l'organització del partit sobre la base del principi de l'internacionalisme proletari. Durant la Conferència de Kràkov, Lenin sostingué llargues converses amb J. Stalin per a tractar d'aquest tema. Immediatament Stalin es va traslladar a Viena on va passar-hi unes setmanes. De l'estudi de materials austriacs i d'altres procedències, escrivia la seva obra "*El problema nacional i la socialdemocràcia*", publicada a l'"Il·lustració", i molt apreciada per Lenin. Posteriorment es vingué editant moltes vegades amb el títol "*El marxisme i el problema nacional*".

En aquell període Lenin va escriure la seva obra clàssica "*Comentaris crítics sobre el problema nacional i el dret de les nacions a l'autodeterminació*", en la qual es fa una profunda anàlisi teòrica del problema nacional, i es demostra l'extraordinària importància d'aquest per al moviment obrer i per al destí dels pobles. Aquesta obra es publicava l'any 1913 a la revista "L'Il·lustració".

Lenin hi formulava la famosa tesi marxista de les dues tendències en el desenrotllament del problema nacional sota el capitalisme.

“El desenrotllament del capitalisme —escrivia Lenin— coneix dues tendències històriques en el problema nacional. Primera: el despertar a la vida nacional i els moviments nacionals, la lluita contra tota mena de jou nacional, la creació d’Estats nacionals. Segona: el desenrotllament i acceleració de relacions de tota mena entre les nacions, ensulsiada de totes les barreres nacionals, creació de la unitat internacional del capital, de la vida econòmica, política, científica, en general, etc.

“Ambdues tendències estan en l’essència de la llei mundial del capitalisme.”
(V. I. Lenin, Obr. T. 20, pàg. 11. Ed. russa.)

Lenin indicava que la primera tendència, històricament està lligada amb l’època de la victòria definitiva sobre el feudalisme, i la promouen causes econòmiques profundíssimes. A la burgesia, per al lliure desenvolupament del capitalisme, li cal conquerir el mercat interior, li cal la unió estatal d’un mateix territori la població del qual parli un mateix idioma, i malda per eliminar tota mena d’obstacles en el desenrotllament d’aquest idioma i consolidar-lo en la literatura. D’ací que la formació d’Estats nacionals, que donin una millor satisfacció a les esmentades necessitats del capitalisme contemporani, sigui una tendència de tot moviment nacional. Factors econòmics de molt pes fan que en les condicions del capitalisme esdevingui típic i normal l’Estat nacional per a tot el món civilitzat.

La segona tendència en el desenrotllament del problema nacional sota el capitalisme, és inherent a l’estadi superior, imperialista, del capitalisme. L’establiment de les vies marítimes i ferroviàries, el desenrotllament del mercat mundial, l’exportació de capitals, etc., intensifiquen l’apropament econòmic dels pobles i la divisió internacional del treball. Lenin considerava que aquesta tendència reflecteix el desenrotllament gegantí de les forces productives i duu a la liquidació de l’estretesa nacional.

Al mateix temps, Lenin indica que l’imperialisme realitza aquest apropament econòmic, no sobre la base d’una cooperació equitativa entre les nacions, sinó per la via de l’opressió, de la violència i de l’esclavització dels pobles colonials i semicolonials, mitjançant la més despietada explotació i pillatge dels països endarrerits, per part dels Estats imperialistes. Per això la segona tendència, no solament no elimina la primera, sinó que pel contrari, l’aguditza, provocant la indignació i la lluita dels pobles oprimits contra l’imperialisme.

Lenin indica que el programa nacional dels marxistes té en compte aquestes dues tendències. En defensar la igualtat de drets de les nacions i dels idiomes, el dret de la nació a l’autodeterminació, fins a la separació i la formació d’un Estat independent, tenen en compte la primera tendència. En mantenir el gran principi de l’internacionalisme proletari i de la lluita irreconciliable contra tota contaminació burgesa nacionalista del proletariat, el programa té en compte la segona tendència en el desenrotllament del problema nacional. El programa marxista sobre el problema nacional, en les obres de Lenin adquiria una profunda fonamentació econòmica.

No cal dir com Lenin no considerà mai que sota el capitalisme, el jou nacional pot ésser liquidat de soca i arrel. Unicament el socialisme pot resoldre consegüentment i definitivament el problema nacional. Lenin i els bolxevics consideraven que la qüestió nacional forma part del problema general de la revolució, i per consegüent, en cada etapa es planteja d’una manera diferent, d’acord amb les tasques i el caràcter de la revolució. Abans de la primera guerra mundial, quan Rússia tenia plantejada la realització de la revolució democràtica, Lenin veia la qüestió nacional com una part del problema general de la revolució democràtico-burgesa. Considerava que l’enderrocament del tzarisme,

la liquidació de les restes feudals i la plena democratització del país, constituïa la base principal per tal de resoldre el problema nacional, "en la mesura que, en general, és possible la seva solució en el món del capitalisme, en el món del lucre, de les querelles i de l'explotació". (V. I. Lenin, Obr. T. 20, pàg. 6. Ed. russa.)

Lenin defensava per a tots els pobles oprimits pel tzarisme a Rússia, i que constituïen més de la meitat de la població del país, el dret a l'autodeterminació i a l'existència com a Estats independents. Cridava la classe obrera a recolzar els moviments d'alliberament nacional dels pobles oprimits, dirigida contra el tzarisme.

En els seus articles sobre el problema nacional, Lenin atacava enèrgicament el xovinisme dels reaccionaris russos; fustigava implacablement la política tzarista d'opressió nacional, i el servilisme de la burgesia ultrareaccionària (cadets) de sotmetiment al tzarisme. Posava al descobert la naturalesa del nacionalisme burgès, l'objectiu del qual és dividir els obrers per nacionalitats, aflebir llur unitat i lesionar la causa de la lluita de classes proletària, la causa de la llibertat i la democràcia. Al nacionalisme burgès, Lenin oposava amb fermesa i conseqüència l'internacionalisme proletari. "Nacionalisme burgès i internacionalisme proletari, heus ací dues consignes irreconciliablement enemigues, que corresponen als dos camps de classe de tot el món capitalista i que expressen *dues* polítiques (és més: dues concepcions del món) en el problema nacional." (V. I. Lenin, Obr. T. 20, pàg. 10. Ed. russa.)

En l'article "Comentaris crítics sobre el problema nacional" Lenin sotmetia a una profunda crítica marxista les posicions dels partidaris del programa nacionalista burgès "d'autonomia nacional-cultural", que considerava la cultura nacional, en les condicions del capitalisme, com quelcom que forma un tot únic per damunt de les classes. En aquest article, per primera vegada en la història del marxisme, es formula la important tesis sobre l'existència de dues cultures en cadascuna de les cultures nacionals. Tot indicant que la cultura nacional no es pot concebre sense la nació, Lenin escrivia: "En *cada* cultura nacional hi ha, si bé no desenrotllats encara, *elements* de la cultura democràtica i socialista, car en *cada* nació hi ha treballadors i masses explotades, les condicions de vida de les quals engendren l'ideologia democràtica i socialista. Però en *cada* nació hi ha també la cultura burgesa (i preponderament clerical i reaccionària), amb la particularitat de que en aquest cas no es tracta únicament d'"elements", sinó de la cultura *dominant*. Per això, la "cultura nacional" és, en general, la cultura dels terratinents, dels popes, de la burgesia (Id. Id. pàg. 8). Els proletaris conscients, ensenya Lenin, prenen de cada cultura nacional, solament els elements democràtics i socialistes, contraposant-los a la cultura burgesa, al nacionalisme burgès de cada nació.

L'experiència històrica de la Unió Soviètica i dels països de democràcia popular, demostra que només el socialisme pot crear i crea cultures nacionals, diverses per la forma, però única en el seu contingut socialista. Aquestes cultures juguen un important paper en el reforçament de l'amistat entre els pobles, en la seva educació en l'esperit de l'internacionalisme proletari, en llur apropiament en el procés de la construcció del comunisme, en el desenvolupament del veritable humanisme.

Allò fonamental en el problema nacional, ensenya Lenin, consisteix en saber unir, en la lluita contra el nacionalisme terratinent-burgès, els obrers de totes les nacions, apropar-los entre ells, lograr la unitat en llurs accions en la lluita de classes. Lenin donava una resposta contundent a L. Iurquévitx i altres nacionalistes ucraïnians que, en nom d'un pretès reforçament de la unitat de

la nació ucraïna, tendia a afeblir els estrets lligams entre el proletariat ucraïnà i rus en els marcs d'un sol Estat. "Mitjançant l'acció unida dels proletaris russos i ucraïnians és possible una Ucraïna lliure, sense aqueixa unitat no se'n pot ni tan sols parlar." (Id. Id. pàg. 14.) Avui aquestes paraules profètiques estan gravades amb lletres d'or en el marbre del grandíols monument a Lenin, erigit a la ciutat de Kiev pel poble ucraïnà en senyal d'estima i agraïment il·limitats al gran mestre de tots els pobles de la Unió Soviètica i dels treballadors d'arreu del món.

En l'article "*Sobre el dret d'autodeterminació de les nacions*" Lenin corregeix Rosa Luxemburg, que defensava la supressió en el programa dels marxistes russos, del paràgraf sobre l'autodeterminació de les nacions. R. Luxemburg queia en l'error de considerar el dret de les nacions a l'autodeterminació com una concessió al nacionalisme burgès de les nacions oprimides; decantant-se envers la lluita contra el nacionalisme burgès a Polònia, deixava en oblit el nacionalisme gran rus, que aleshores era precisament el principal fre per al desenrotllament de la democràcia i de la lluita proletària en el país.

Tot subratllant la necessitat de conservar en el programa del partit el punt sobre el dret d'autodeterminació de les nacions. Lenin indicava que no s'ha de confondre el problema del reconeixement del dret de separació amb la qüestió sobre l'oportunitat de la separació en aquest o aquell cas concret. En igualtat de condicions, el proletariat revolucionari es decantarà per l'Estat més gran, car posseeix una extraordinària superioritat damunt dels Estats petits.

Lenin repetia incansablement la coneguda tesi marxista de que no pot ésser lliure un poble que oprimeixi uns altres pobles. L'interés de la llibertat de la nació russa exigia la lluita al costat de les nacionalitats no russes oprimides. Unicament aquesta lluita garantitzava una educació veritablement democràtica i veritablement socialista de les masses, i assegurava les majors possibilitats d'una pau nacional a Rússia. I pel contrari el recolzament, per feble que fos, per part del proletariat, de qualsevol privilegi de la "seva" burgesia nacional, provocaria inevitablement la desconfiança envers ell per part del proletariat de l'altra nació, debilitaria la solidaritat classista dels obrers, els dividiria amb gran contentament de la burgesia.

Els partits proletaris, essent internacionalistes, indicava Lenin, no han de confondre el nacionalisme de les nacions opressores amb el nacionalisme de les nacions oprimides. Nosaltres ens pronunciem inqüestionablement contra el nacionalisme de totes les nacions opressores, de tots els Estats imperialistes. Però *en cada* nacionalisme burgès de les nacions oprimides —indica Lenin—, hi ha un contingut democràtic *contra* l'opressió, i aquest contingut nosaltres el recolzem sense reserves. Guiant-se per la teoria de Lenin sobre el problema nacional, i desentrollant-la creadorament, els Partits Comunistes recolzen la lluita alliberadora dels pobles d'Àsia i Àfrica contra l'imperialisme i el feudalisme, car aquesta lluita serveix la causa de la llibertat nacional, de la victòria sobre les forces de la reacció imperialista, la causa del progrés social.

LES OBRES DE LENIN SOBRE EL PROBLEMA NACIONAL, ESCRITES EN ELS ANYS D'UN NOU AUGUE REVOLUCIONARI, SON UNA VALUOSA APORTACIO AL TRESOR IDEOLOGIC DEL MARXISME-LLENINISME CREADOR. SERVEIXEN I SERVIRAN DE GUIA SEGUR EN L'ACTIVITAT DELS PARTITS COMUNISTES I OBRERS DE TOTS ELS PAISOS.

R. Vidiella

EL VERITABLE PROBLEMA NO SON ELS IMMIGRANTS

D'un temps ençà es parla i s'escriu amb un cert neguit sobre si la nombrosa immigració a Catalunya podrà ser un possible perill per a la nostra llengua i la nostra cultura. Certament; que el nombre de veïns de Barcelona d'origen no català sigui més del cinquanta per cent, és un problema digne de fer pensar. Però, és aquest el problema greu per a la nostra parla i la nostra cultura? Penso que no cal exagerar-lo, puix que el problema és més complexe i no resideix, FONAMENTALMENT, en el nombre més o menys elevat a Barcelona i àdhuc a Catalunya dels veïns de parla castellana sobre els de parla catalana.

Percentatge amunt o percentatge avall —segons el ritme del *boom* industrial i comercial a Catalunya— aquest problema existeix a casa nostra des del segle darrer, accentuat sobretot després de la primera guerra mundial, i la parla i la cultura catalanes, lluny de decaure s'han desenvolupat i es desenvolopen, malgrat la discriminació brutal que el franquisme ha fet en favor d'una parla i una cultura foranes. I aquesta discriminació és el perill fonamental. Jo no sé —no sóc cap erudit— quants ets i uts tinguè contra les llibertats de Catalunya el Decret de Nova Planta de Felip V, el primer Bourbon. Però vet' ací un petit tast de les monstruoses discriminacions del franquisme contra Catalunya:

“El Alzamiento Nacional significó en el orden político la ruptura con todas las instituciones que implicasen negación de todos los valores que se intentaba restaurar. Y... el Estatuto de Cataluña, en mala hora concedido por la República, dejó de tener validez, en el orden jurídico español, desde el día 17 de julio de 1936. Pero la entrada de nuestras gloriosas armas en territorio catalán plantea el problema, estrictamente administrativo, de deducir las consecuencias prácticas de aquella abrogación. Importa, por consiguiente, restablecer un régimen de derecho público que, de acuerdo con el principio de unidad de la Patria, devuelva a aquellas provincias el honor de ser gobernadas en pie de igualdad con sus hermanas del resto de España... Así lo dispongo por la presente Ley, dada en Burgos, a 5 de abril de 1938. — Francisco Franco. — El ministro del Interior, Ramón Serrano Súñer.” (“Boletín Oficial” del 9 d'abril.)

Això, en bloc, referent a l'Estatut de Catalunya —és a dir, a la Carta Constitucional autonòmica de Catalunya—, significa esborrar-li tota la seva personalitat nacional i tot allò que com ésser nacional hagués pogut legislar. Però per si mancava concretar-ho més, un any i mig després, decretava Franco:

“La Ley de 5 de abril de 1938, afirmando los principios que informan el

espíritu de nuestro Salvador Movimiento, declaró en su preámbulo sin validez jurídica, desde el 17 de julio de 1936, el Estatuto de Cataluña, reflejo exacto de un régimen profundamente disgregador, que implicaba la negación de aquellos vínculos consubstanciales con la unidad nacional... Per tant; *“Dispongo: Artículo único. — Quedan sin efecto, y por lo tanto dejarán de aplicarse desde esta fecha, todas las leyes, disposiciones y doctrinas emanadas del Parlamento de Cataluña y del Tribunal de Casación... Así lo dispongo por la presente Ley, dada en Burgos a 8 de septiembre de 1939. Año de la Victoria. — Francisco Franco.”* (“Boletín Oficial” del 8 de septiembre.)

Cal esclarir que el “caudillo”, ja abans, el 1938, és a dir, durant la guerra civil, feu decretar pel Ministeri de la Governació la següent monstruositat discriminatòria contra les llengües no castellanes:

“He dispuesto lo siguiente: Queda terminantemente prohibido el uso de otro idioma que no sea el castellano en los títulos, razones sociales, estatutos o reglamentos y en las convocatorias y en la celebración de asambleas o juntas de las entidades que dependan de este Ministerio.” Santander, 21 de mayo de 1938. Segundo Año Triunfal. — Pedro González Bueno. (“Boletín Oficial” del 26 de maig.)

No cal dir que l'entrada de “nuestras gloriosas armas en territorio catalán”, a part la degolla —mateu-los tots; “Déu reconeixerà els seus”, com digué un partidari del duc de Guisa—, no es limità a la prohibició d'usar el català en títols, raons socials, estatuts, reglaments i àdhuc a exigir que el senyor Deulofeu signés Dioslo hizo, sinó que l'entrada de “nuestras gloriosas armas en territorio catalán” va reblar encara més el clau de la creu de Catalunya: va prohibir la premsa catalana, la ràdio catalana, l'escola catalana, la Universitat catalana..., afegint-hi l'ofensa de que si algun català volgués aprendre quelcom de la seva llengua anés a Salamanca o a Madrid, on —igual que una càtedra de grec antic—, n'hi hauria una altra de català.

I aquí, repeteixo, en aquest clima de discriminació i manca de llibertat —i no en l'allau més o menys elevat d'immigrants—, és on FONAMENTALMENT rau el perill per a la nostra llengua i la nostra cultura. La prova és que ara, en aquest moment, malgrat el creixement del percentatge de veïns no catalans sobre els catalans, es parla i s'escriu en català molt més que pocs anys enrera, quant aquest percentatge era menys crescut. I no perquè el “caudillo” hagi tingut la bondat d'obrir els grillons lliberticides que oprimeixen la nostra llengua; no, puix que el “caudillo” no ha derogat encara cap de les lleis i decrets anticalans; no, puix que aquests lleis i decrets els han anat derogant de fet els catalans —des dels comunistes als catòlics—, en la clandestinitat, ara pintant les parets, ara imprimint fulles, ara editant fullets i llibres, ara introduint els periòdics i altres impresos dels emigrats, ara parlant i cantant “Els Segadors” —l'himne de la pàtria— en veu baixa a les llars, com els primers cristians a les catacumbes cantaven llurs precos, o en alta veu i amb música des de les ondes de “Radio España Independiente”.

Així, la llibertat de parlar, escriure i cantar en català s'ha anat obrint camí. I el “caudillo” s'ha vist obligat a anar-se replegant i fer la vista grossa i la sorda orella davant dels fets acomplits. L'embraviment dels catalans no deixant de voler ésser-ho ha estat tan vigorós que avui ja s'imprimeixen legalment revistes en català, alguna de tan valuosa i gens franquista com “Serra d'Or”, que coneix un tiratge d'exemplars més nombrós que algunes revistes castellanes. I si s'examina el nombre de llibres que s'editen en català, no n'hi ha per desesperar, ans per congratular-nos de l'èxit que tenen no sols entre els espa-

nyols de llengua catalana, sinó entre els espanyols de llengua castellana. Per exemple, és que l'èxit de venda entre els immigrants del llibre "Els altres catalans", d'en Candel, no ha estat un gran descobriment? Es que les cançons catalanes del "Xiquet de Xàtiva", d'en Raimon, del popular joglar que canta l'amor, la fraternitat, la llibertat, no movilitzen xardorosament milers i milers de catalans i no catalans?

I aquí volia jo venir a parar, puix que l'èxit de l'edició catalana del llibre d'en Candel i de les cançons d'en Raimon ens monstren que la llibertat a seques —en aquest cas la llibertat a seques de parlar o escriure en català— no és prou per a defensar i mantenir una llengua i una cultura amenaçades, sinó que, a més a més, es necessita també que aquesta llibertat de parlar i d'escriure en català s'ompleni no de flors i violes i de naturalesa morta, sinó de contingut, de contingut viu, d'idees i de problemes que interessin al poble, perquè són del poble i els sofreix el poble. És que l'èxit de la revista catalana "Serra d'Or" seria tant esclatant si només demanés plujes en temps de sequera a la Moreneta? Bé estan els precés dels creients per a que Déu els dongui treball, salaris elevats i salut; però igualment està bé la propaganda preparant les consciències per tal de lluitar per la democràcia i pels sindicats lliures des d'on es pugui lluitar amb llibertat perquè el treball no manqui, perquè els salaris siguin decents, perquè les assegurances socials serveixin veritablement els malalts i no la nombrosa burocràcia que s'hi enxufa...

Es a dir, si a la llibertat que es va conquistant d'escriure en llibertat se l'omple de contingut viu, democràtic, progressista, no cal témer l'allau d'immigrants a Catalunya, puix que fugint —la majoria d'ells pagesos— d'unes condicions que no els donen pa, ni llibertat, ni terra, començaran, primer, per fer-se traduir a l'orella els periòdics, revistes i llibres catalans que els parlin de llurs problemes i els assenyalin el camí democràtic de resoldre'ls, i acabaran, després, per sentir el neguit de llegir-los ells mateixos en català. Al menys, aquesta és la vella experiència que tenim els obrers catalans que hem treballat amb obrers no catalans. Per exemple, joestic segur que l'article titolat "Una qüestió debatuda", publicat a "Serra d'Or" del mes de juliol, bé traduït a l'orella, bé llegit directament, haurà estat conegut i agrait per milers i milers d'immigrants, car aquest article, ultra citar el fet —i en certa manera blasmar-lo— de que únicament hagin tingut ocasió de manifestar-se a la premsa els partidaris de la monarquia i no els de la república, té el valor objectiu d'afirmar que *"la tradició de republicanisme té una llarga història a Catalunya"*. I l'esmentat article va encara més enllà, car tot dient que *"la sola forma de govern, sense més precisions que el nom usat per a designar-la, no és suficient perquè els catalans s'en puguin definir partidaris en una consulta electoral"*, afirma que, *"sigui quina sigui la forma de govern"*, el que cal en *"tot cas és que les institucions siguin democràtiques i que no estiguin al servei d'un sector econòmic, d'un grup ideològic o —en un Estat que n'enclou més d'una— d'una comunitat nacional. Cal, al contrari —afegeix—, que les institucions permetin la participació de tots els ciutadans en la vida pública i no solament la dels qui s'identifiquin amb el govern"*.

Quin immigrant —tenint en compte la seva extracció social— no sentirà el neguit de fer-se traduir a l'orella i fins d'aprendre el català, per tal de llegir-los ell mateix, textos pareguts o com aquest que cito de "Serra d'Or"? I qui diu de "Serra d'Or" —cal fer justícia als frares de Montserrat—, diu també del nostre òrgan il.legal "Treball" i de la revista també il.legal a Catalunya "Nous Horitzons", els quals, malgrat la seva il.legalitat i la seva pobresa editorial per manca de mitjans econòmics, són coneguts i llegits per milers i

milers de catalans i no catalans. Estic segur —i no us poseu les mans al cap— que els textos catalans de “Serra d’Or”, els de “Treball” i els de “Nous Horitzons” es llegeixen més que els dels pesats i sospesats diaris franquistes, els quals més que per a llegir serveixen com paperam o, a molt concedir, per veure si en els petits anuncis es troben gangues de compres i vendes i col·locacions de treball més ben pagat o per als parats.

Finalment, un bon tracte de solidaritat i fraternitat dels obrers catalans i catalanitzats —“els altres catalans”— envers els immigrants —aquest bon tracte ja és tradicional entre els proletaris—, ha fet i farà sempre que la gran majoria d’immigrants adoptin el tarannà, la llengua i la cultura de casa nostra i acabin per sentir-se catalans i estimar Catalunya. Però per assolir-ho totalment cal també que els obrers es puguin organitzar i moure lliurement, tant sindicalment com política. Car no cal oblidar que la gran burgesia catalana —prosternada avui davant Franco com ahir es prosternaren davant Felip V no pocs prohoms catalans (*“lejos de nosotros la funesta manía de pensar”*)— més que el seu patriotisme defensa el seu patrimoni i sempre ha procurat i procura dividir d’alguna manera els obrers catalans i els immigrants. A aquests darrers s’els paga sovint menys i cal defensar-los, sobretot quan el desconeixement provisional de la llengua pot influir en que el seu treball sigui menys pagat. Us posaré un exemple. L’any 1913, en plena etapa de la fixació de les noves normes gramaticals i ortogràfiques de la llengua catalana, els tipògrafs de Barcelona ferem una vaga que durà vuit setmanes, demanant la jornada de vuit hores, cinc pessetes diàries de sou i l’abolició del treball a preufet. La perderem, però en algunes imprentes vam aconseguir que la composició en català s’ens pagués a jornal de cinc pessetes diàries o bé a preufet com si fós la composició d’una llengua estrangera, puix que, desconeixent les noves normes gramaticals i ortogràfics —aleshores l’original era escrit a mà i no a màquina com avui—, feiem més errates i guanyavem menys que treballant en castellà, aquest disposant ja de normes fixes de *“limpia, fija y da esplendor”*. Naturalment, hi havia burgesos que ens deien al tipògrafs catalans que no erem bons patriotes, però ells, ultra que amb aquesta dita ens volien dividir dels tipògrafs no catalans, segurament devien cobrar als seus clients la composició catalana més que la castellana. És clar que això no es pot donar en altres professions tant fortament com en la tipogràfica; però la ignorància de la llengua catalana sempre serà un destorb per a qualsevol treballador no català neguitós de l’obra ben feta.

Com a conclusió només acabaré per on he començat. Si bé és un problema que a Barcelona siguin avui més els veïns no catalans que els catalans, no cal exagerar-ho com un perill per a la nostra parla i la nostra cultura. Una i altra, des del Decret de Nova Planta, han demostrat que tenen poder de permanència i d’atracció de forans, malgrat que la cultura ha estat sempre en mans d’una petita minoria, que no sempre l’ha concebuda de cara al poble i que sovint l’ha usada contra el poble i al servei dels enemics de les llibertats de Catalunya.

I si així i tot la parla i la cultura de Catalunya s’han salvat, més seran salvades encara si es posen al servei dels humils i de la llibertat, com ho fa preveure la patriòtica empenta amb que, sobretot l’actual joventut d’obrers, pagesos, estudiants, universitaris i intel·lectuals de Catalunya —catalans i immigrants—, està forjant la nova Espanya plurinacional i democràtica.

J. M. Sendrós

UNA "REVOLUCIÓ" QUE PREOCUPA I ALARMA

Les agències d'informació ens porten cada dia nous elements sobre l'evolució dels dramàtics esdeveniments de la República Popular Xina. La situació interior atravesava a l'hora d'escriure aquestes línies un estat d'efervescència en extrem complex. Dirigents que semblaven ocupar llocs destacats de l'anomenada Gran Revolució Cultural Proletària apareixen subitament lliurats a la més despietada crítica dels "Guardies Rojos". Homes que són ferotgement qualificats de "revisionistes", de "traïdors al pensament de Mao Tse Tung", de "seguidors de la via capitalista", segueixen no obstant ocupant els seus càrrecs de Govern i de Partit. A la ja coneguda "Guarda Roja", s'afegeixen noves agrupacions o organitzacions que es diu constitueixen els treballadors, alhora que les notícies informen de "guardies obreres" oposades als Guardies Rojos i a la Revolució Cultural.

En aquestes condicions seria molt aventurat establir un judici ample de conjunt, sobre el significat i abast de la Revolució

Cultural, màxim quan la major part d'informacions de que es disposa procedeixen de la batalla de pasquins a través de la qual s'expressen les consignes, denúncies, incidències de la marxa de la Revolució Cultural, o bé de les agències oficials de premsa controlades pels mateixos promotors dels esdeveniments en curs, i tots aquests elements de propaganda, si bé trasllueixen reflexes de la situació real estan massa impregnats de partidisme, de subjectivisme, per a fer d'ells elements de judici definitius.

I, no obstant, cal parlar d'aquesta "Revolució Cultural" xinesa que constitueix un ben seriós motiu de preocupació i d'angoixa arreu del món. Tot i desistint d'antuvi a l'anàlisi de conjunt, global, i per tant a sentar conclusions globals definitives, pensem que es pot —i que cal— donar opinió sobre alguns aspectes que podem considerar de principis i entorn dels quals apareixen prou fets per a permetre extreure algunes conclusions parcials que ajudin a la comprensió ulterior del fenomen en el seu conjunt.

EL PENSAMENT DE MAO TSE TUNG

La "Gran Revolució Cultural Proletària" (per abreujar direm d'ara en endavant "revolució cultural"), ha creat els seus símbols. El més poderós de tots ells és el "*pensament de Mao Tse Tung*". En termes generals podem veure com tots els actes de la "revolució cultural", tots els postulats que es proclamen, busquen la seva raó d'ésser en el "*pensament de Mao Tse Tung*". Com a base teòrica de la "revolució cultural" trobem el "*pensament de Mao Tse Tung*".

Les agències xineses d'informació i tots els mitjans de difusió de notícies de la República Popular Xina popularitzen profusament exemples dels beneficis que proporciona l'estudi del "*pensament de Mao*

Tse Tung". Alguns d'aquests exemples han fet la volta al món a través dels teletips de les agències imperialistes:

El barber que ha conseguit, gràcies a l'estudi del "*pensament de Mao Tse Tung*", multiplicar el rendiment del seu treball, elevar-ne la qualitat i trobar un estil de tall de cabell revolucionari; l'agència de venda de melons que no trobava solució al problema de les pèrdues per avaria de la mercaderia ni tampoc encertava amb les mesures d'eficàcia comercial susceptibles de multiplicar la venda de melons, fins que acudiren a l'estudi del "*pensament de Mao Tse Tung*" i especialment al seu llibre "*Sobre les Contradiccions*"; els treballadors d'una fàbrica de bombetes elèctriques que, "*... alliberant-nos completament de la fe cega en la tecnologia científica occidental...*" i armats del "*pensament de Mao Tse*

Tung" va aconseguir fabricar 10 tipus nous de bombetes elèctriques...

En un article que tracta de l'exèrcit, el "Diari del Poble" del dia 11-6-1966 deia:

"... La millor arma no és tal o qual arma mortífera com l'avió, el canó, el tank o la bomba atòmica, sinó el pensament de Mao Tse Tung..."

En el terreny de la pedagogia, aquest mateix diari, el 18 de juny escrivia:

"S'han d'enterrar tots els vells materials d'ensenyança que van a la contra del pensament de Mao Tse Tung."

Els nous materials han de tenir per base el pensament de Mao Tse Tung, i els programes d'estudi han de contenir:

"En el primari, primer cicle; s'estudiarà un recull de les paraules del President Mao; en el segon cicle, un recull més ample i els tres articles "A la memòria de Bethune", "Yukong desplaça les muntanyes", "Servir al Poble"..."

i així successivament, fins al Curs Superior:

"... els cursos sobre l'obra del President Mao són obligatòries."

En el terreny de la literatura i de la història, l'autocrítica feta pública pel gran escriptor i historiador Kuo Mo-Jo —President de l'Acadèmia de Ciències, Vice-president de la Comissió del Congrés Nacional Popular— declara entre altres coses:

"... Segons els criteris actuals, els meus escrits del passat no tenen cap valor i haurien d'ésser cremats... Gràcies a l'estudi de les obres del President Mao, els escrits dels obrers, camperols i soldats, són millors que els nostres..."

Les cites que podrien fer-se sobre aquest capítol, recollint les informacions de les pròpies agències xineses, omplirien volums sencers. Reproduïrem només, per acabar amb aquest resum sobre les bondats extraordinàries que la "revolució cultural" atribueix al "pensament de Mao Tse Tung", una altra cita del "Diari del Poble —18 de juny 1966—, que tracta de cosa tan important com la ciència marxista-leninista:

"... El pensament de Mao Tse Tung és el cim del marxisme-leninisme de la nostra època, la seva més alta i més viva expressió. La teoria i la pràctica del camarada Mao Tse Tung constitueixen una veritat objectiva i immutable ... Sostenir el pensament de Mao Tse Tung y actuar conforme a ell o bé fer el contrari, és la línia de partició entre el marxisme-leninisme i el revisionisme, entre la revolució i la contra-revolució..."

El portantveu dels Guardies Rojos escriu que aquests:

"... són cridats a refondre el món sen-

cer gràcies a les idees de Mao Tse Tung..."

I el diari "Hung-Wet Ping Pao" escriu:

"... La humanitat alliberada transformarà el món amb les idees de Mao Tse Tung..."

Per a un marxista, aquesta fraseologia exaltadora del "pensament de Mao Tse Tung", i sobretot el fet de que ella constitueix la plataforma teòrica oficial damunt de la qual es fonamenten els actes de govern i de Partit d'un Estat socialista, és literalment inadmissible. Portada fins als extrems a que han arribat els promotors de la "revolució cultural" s'ha de denunciar, al nostre entendre, com una subversió del marxisme, com un intent de suplantació de la ciència marxista pel denominat "pensament de Mao Tse Tung", que es vol imposar com la font on s'abeuren totes les ciències, el catalitzador de tots els coneixements possibles, la inspiració creadora de totes les activitats de la societat humana.

El marxisme-leninisme té com a base teòrica el materialisme dialèctic i constitueix una concepció del món que reflecteix la llei general del desenrotllament de la natura, de la societat i del pensament humà. El materialisme dialèctic i històric és un mètode de coneixement i una explicació materialista dels fenòmens de la natura i de la societat. Com a tal, el marxisme-leninisme constitueix un instrument de treball insubstituïble per a l'investigador, el científic, l'economista, el governant, etc., revolucionaris.

Aquesta significació objectiva del marxisme-leninisme que ens estimula a aprofundir en ell contínuament ens hem de guardar pla bé de transformar-la en una mena de formulari prodigiós, de "bàlsamo de Fierabrás" guaridor de tots els mals i matadures. El "pensament de Mao Tse Tung" ens apareix entre altres coses com una deformació d'aquest tipus: Ha estat proclamat el cim del marxisme-leninisme, se'l converteix en manual bàsic de l'ensenyança a tots els nivells, se'l fa presidir els actes de Govern i de Partit, se'l converteix en única veritat universal i s'edita en forma de breviarí per a us permanent i obligatori de les masses...

Paralelament, si els mots marxisme-leninisme encara es conserven, tot sembla indicar que els textos de Mao Tse Tung estan substituint o han substituït els de Marx, Engels, Lenin, així com els d'altres pensadors, científics o equips d'estudi, instituts, etc., que han abordat i aborden els problemes de la filosofia, de les ciències i la història que contínuament planteja o replanteja el desenrotllament de la societat, o que s'han enfrontat i s'enfron-

ten amb el treball de contrastació de la teoria i la pràctica de la construcció del socialisme, imprescindible per a tota profundització realment científica.

L'obra d'un home no pot substituir el cabal teòric i pràctic acumulat per generacions de revolucionaris, d'investigadors, de constructors de la societat socialista. Per això, en la mesura en que els promotors de la "revolució cultural" intenten imposar al P.C.X. i als pobles de Xina el "pensament de Mao Tse Tung" com a síntesi de tot coneixement, com a base de la ciència i la tècnica, com a màxima font de sabiduria *en substitució de la ciència marxista-leninista*; en la mesura en que s'intenta imposar al moviment comunista mundial el "pensament de Mao Tse Tung" en substitució de principis fonamentals del marxisme-leninisme; en la mesura en que el "pensament de Mao Tse Tung" fonamenta i vol imposar internacionalment una estratègia i una tàctica contràries a l'estratègia i la tàctica elaborades conjuntament pel moviment comunista mundial, en aquesta mateixa mesura els marxistes condemnem i denunciem com una nociva deformació i com una revisió del marxisme-leninisme aquesta cosa denominada "pensament de Mao Tse Tung" sobre la qual s'assenta la "Gran Revolució Cultural Proletària".

LES CONSEQUENCIES INTERNES DEL CULTA A LA PERSONALITAT.

L'exaltació del "pensament de Mao Tse Tung" forma part de la mística quasi religiosa cultivada en permanència entorn de la persona del President Mao Tse Tung,

"... el gran mestre del pensament, el líder, el comandant suprem i el pilot de la Xina..."

Les poesies revolucionàries en voga entonen:

"... gràcies a Mao Tse Tung per la pluja benefactora..., per la germinació de l'arroç..., pel sol que ens il·lumina...!"

Resultat difícil per a un marxista no enorgir de confusió davant de les frases diti-ràmbiques i veritables mostres d'adoració mística que apareixen en la propaganda oficial referides a Mao Tse Tung. S'arriba fins a col·locar la seva efígie en els altars tibetans, fins a considerar un privilegi inestimable haver-lo pogut tocar, fins a atribuir-li proeses com la de nedar 15 quilòmetres en el riu Yang-Tse en solament 65 minuts...

La gravetat d'aquest culte a la persona, però, no radica en les frases encomiàsti-

ques o fets extraordinaris que se li puguin atribuir, sinó en el poder personal, autocràtic, incontrolable, que arriba a posseir el dirigent com una faceta inseparable del culte a la seva personalitat.

Els esdeveniments en curs a la República Popular Xina mostren que el poder personal de decisió de Mao Tse Tung i amb ell dels promotors de la "revolució cultural" està per damunt de les lleis de l'Estat i del Partit.

Les informacions popularitzades per les pròpies agències oficials xineses senyalen nombroses destitucions d'alts dirigents del Partit, de membres del Comitè Central i del Buró Polític; es denuncia a organitzacions, comitès i dirigents del Partit com a "revisionistes", com a "seguidors de la via capitalista", com a "traïdors al pensament de Mao Tse Tung", etc.; han estat disoltes les Joventuts Comunistes i suprimit el seu òrgan d'expressió; ha estat disolta la Federació Nacional de Sindicats; s'han creat noves organitzacions de masses, i en primer lloc aquesta dels Guardies Rojos, facultada per atacar, jutjar i condemnar a comitès i dirigents del Partit de la Revolució Socialista, i a la que s'ha proveït de poderosos mitjans materials d'actuació a més de garantir la seva impunitat... ¡I tot això sense que hagin pogut donar la seva opinió ni les organitzacions de base del Partit, ni els joves comunistes, ni els sindicats, i no parlem ja de les masses populars en general!...

¿Com interpretar que s'hagi produït un canvi radical en la línia política del Partit decidida en el darrer Congrés que s'ha celebrat —1956, amb una segona sessió el 1958—; que es denunciïn "conspiracions", "revisionismes", "intents de fer retrocedir el país a la via capitalista", o que s'hagin abandonat les posicions traçades en política internacional pel moviment comunista a les Conferències de 1956 i 1960, o que s'hagin produït canvis tan profunds en la composició dels òrgans dirigents del Partit o, encara, que siguin disoltes les organitzacions de masses, se'n creïn de noves, es decreti una "revolució", etc., etc., sense que hagi estat convocat cap Congrés del Partit, sense que ni tan sols s'hagi reunit amb la periodicitat que exigeixen els Estatuts del P.C.X. el seu Comitè Central?

Al nostre entendre, la conclusió obligada que es desprèn de fets d'aquesta naturalesa és la que afirma que, recolzant en el prestigi del passat revolucionari de Mao Tse Tung i altres dirigents del Partit Comunista Xinès, usant de fórmules com la de la "Revolució Cultural Proletària" i de símbols tals com "el pensament de Mao Tse Tung", el poder personal ha substituït, a nivell de la direcció superior del Partit, a la democràcia interna, al centra-

lisme democràtic, als mètodes leninistes d'organització i de direcció; a nivell de l'Estat, és la democràcia socialista la que s'esbandeix, suplantada pel poder personal i la coacció sobre les masses exercida a través de grups teledirigits i pràcticament incontrolables.

Com apuntava *Mundo Obrero* en el seu Editorial de la Primera Quinzena de setembre 1966:

"... La veritat és que el que està passant a Xina té més aviat el caràcter d'un cop bonapartista. Això és el que inquieta avui a tots els comunistes..."

UNA PERILLOSA ESTRATEGIA MUNDIAL

Efectivament, ens inquieta i preocupa la sort de les conquestes de la gloriosa revolució xinesa, de la veritable revolució xinesa. Temem que aquesta "revolució cultural" no les posi en perill i amb elles a la pròpia construcció del socialisme a Xina en l'immediat, i a aquest temor s'afegeix la inquietud i l'alarma justificades que la postura internacional dels dirigents xinesos desperta en milions de comunistes i demòcrates arreu del món.

La línia política que aquells han adoptat no es circumscriu als afers interiors de la R.P.X., sinó que és projectada metòdicament sobre l'arena política internacional, i ho és a partir de posicions antitètiques a les dels altres partits comunistes i obrers.

Es coneguda la línia política establerta pel moviment comunista mundial a les conferències de 1956 i 1960: Coexistència pacífica entre Estats amb règim polític i social diferent; defensa de la pau; ajuda a la lluita dels pobles colonials i dependents per la seva independència nacional, econòmica i política; front unit del moviment comunista i obrer i de tots els partidaris de la pau contra els agressors imperialistes; solidaritat i ajuda a l'heròic poble vietnamès fins obligar a l'agressor ianqui a retirar-se del Vietnam.

Els dirigents xinesos, primer amb subterfugis, després explícita i obertament, han abandonat aquestes posicions i han passat a combatre-les per tots els mitjans. Llurs atacs es centren generalment contra la URSS i els dirigents del P.C.U.S., però no es tracta, com voldria fer creure una certa propaganda, d'un conflicte "sino-soviètic", ni d'una lluita d'influència entre els dirigents del P.C.U.S. i els del P.C.X., sinó de l'enfrontament d'aquests darrers amb la resta dels partits comunistes i obrers, lle-

vat de comptades excepcions, als quals els dirigents xinesos volen imposar llur estratègia internacional.

En què consisteix aquesta estratègia, que refusen i combatem la resta dels comunistes?

Resumida en pocs mots queda expressada així: La guerra mundial —i en conseqüència atòmica—, és inevitable; a més és *necessària* per a liquidar l'imperialisme; avui la principal contradicció mundial és la que confronta els pobles colonials i dependents d'Àsia, d'Àfrica i d'Amèrica Llatina a l'imperialisme encapçalat pels EE.UU.; les masses camperoles són la força decisiva de la lluita per la democràcia nacional; en el món tot passa d'acord amb la tesi maoïsta de l'encerclament de les ciutats pel camp; la lluita dels pobles d'Àsia, d'Àfrica i de l'Amèrica Llatina està encerclant als imperialistes...

"Ergo": cal preparar-se per a la guerra; la coexistència pacífica desarma moralment als pobles; la política de desarmament, incluint el nuclear, és una confabulació contra la R.P.X.; la R.P.X. està cridada a jugar un paper cada vegada més decisiu en l'alliberament de la humanitat; el pensament de Mao Tse Tung és la ideologia que ha de conduir els pobles a la liquidació de l'imperialisme; tot aquell que s'oposa al pensament de Mao Tse Tung i a l'estratègia mundial elaborada a partir d'aquell pel Mariscal Lin Piao, és un traïdor revisionista, un seguidor de la via capitalista, un suport de l'imperialisme.

Heus aquí algunes formulacions dels dirigents xinesos:

"...La tasca central, la forma suprema de la revolució, és la conquesta del poder per la lluita armada, es a dir, la solució d'aquest problema per la guerra. Aquest principi revolucionari és vàlid arreu, tant a Xina com en els altres països."

(Extret dels "Escrips Militars de Mao Tse Tung", citat pel Mariscal Lin Piao en el seu article "La Guerra Victoriousa del Poble", Pekín 1965).

L'opuscle "Visca el Leninisme!" (editat el 1960), afirma que:

"...sobre les ruïnes de l'imperialisme destruït —per una guerra termonuclear, J.M.S.—, els pobles crearan a ritmes extremadament ràpids una civilització mil vegades més elevada que sota el règim capitalista..."

El Mariscal Xen Yi —setembre del 1965— expressa així els "beneficis" de les guerres de Corea i del Vietnam:

"...Els EE.UU. reconeixen que aquests proves de força van a llur desavantatge."

Però per nosaltres i els pobles del món presenten grans avantatges; han unit el poble vietnamès tot sencer i el poble xinès tot sencer, i empenyut la lluita imperialista i anticolonialista vers una nova etapa...

El "Diari del Guardies Rojos" (*Hungwet Ping Pao*), escrivia el 23 d'octubre proppassat:

"...Ens hem de preparar a una guerra mundial donc és només amb ella que es podrà destruir definitivament l'imperialisme americà.

"La gran revolució cultural proletària en el nostre país és un gran entrenament militar amb vistes a preparar-nos a la realització d'una guerra popular."

Aquest mateix diari escriu el mes de novembre 1966, insistint en el paper d'entrenament —*"una gran maniobra de les tropes..."*—, que juga la revolució cultural, que;

"...cal dir que una guerra entre la Xina i els EE.UU. tindrà certament lloc; no és més que una qüestió de temps..."

Convindrem sense dificultat en que aquestes posicions justifiquen l'alarma i la inquietud de que parlavem més amunt i que resulten tant més alarmants quant que els actes dels dirigents xinesos semblen metòdicament concebuts per a fer que s'hagin de "confirmar" llurs tesis: Es crea massivament en el poble xinès la psicosis de la inevitabilitat de la guerra; els dirigents xinesos adopten en nombrosos problemes internacionals postures que contribueixen a agreujar la tensió existent o a crear-la allà on no existeix; declaren llur enemiga a la URSS, situen el primer país de la Revolució Socialista triomfant al mateix nivell que els fautors de guerra imperialistes i, feta aquesta monstruosa transposició, actuen de manera a enfrontar la URSS amb els EE.UU. en un conflicte armat en el qual la Xina no estaria obligada a participar. Així cal explicar, per exemple, llur insistència en exigir que la URSS augmenti o creï noves zones de tensió a Europa i en especial a Alemanya i la multiplicació de les acusacions a tort i a dret de "confabulació amb els EE.UU." quan es signen tractats com els de la prohibició de proves nuclears, etc.

Hom recorda no sense estupor que en els dramàtics dies de l'enfrontament de Cuba, els dirigents xinesos iniciaren una guerra de fronteres contra la India; hom coneix llur negativa a recolzar els esforços de cara al desarmament, a subscriure el Tractat de Moscú sobre prohibició de proves nuclears, llur treball d'obstrucció sistemàtica en assemblees i congressos internacionals tals com el Congrés Mundial de

Partidaris de la Pau, el Consell mundial de la Federació Sindical Mundial, etc.

L'exemple més virulent, però, el més greu avui, el constitueix la postura dels dirigents xinesos davant l'agressió imperialista contra el Vietnam.

Xina és l'únic país socialista que té frontera comú amb la RPDV. Aquesta característica geogràfica confereix una importància acrescuda a la postura adoptada pels dirigents xinesos.

Es del domini públic que l'ajuda material de la R.P.X. a la R.P.D.V. és de caràcter gairebé exclusivament tècnic. Alguns milers de tècnics xinesos treballen a la R.P.D.V. en obres d'enginyeria i vies de comunicacions. L'ajuda militar de Xina al Vietnam és mínima i consistiria essencialment en armes lleugeres individuals.

La R.P.D.V. compta, per a defensar-se dels atacs de la flota i de l'aviació imperialistes ianquis, de l'agressió dels EE.UU. en general, amb els avions MIG soviètics, amb l'artilleria clàssica i la moderna coheria antiaeris, amb morters, llanxes ràpides, etc i el municionament corresponent, tot procedent dels països socialistes i en la seva major part de la URSS. Els pilots de guerra vietnamesos es formen en camps d'entrenament soviètics especialment disposats a l'efecte.

La Unió Soviètica no té frontera comuna amb el Vietnam, però sí la té amb Xina: Si els suministres soviètics poguessin ésser transportats seguint normalment les vies de comunicació continentals de Xina, terrestres i aèries, la rapidesa i el volum dels transports se'n veurien notablement acrescuts.

En determinades ocasions les necessitats del Vietnam exigirien l'arribada de suministres per a la defensa amb caràcter d'urgència, és a dir, per via aèria. La via aèria no pot ésser emprada degut a l'oposició dels dirigents xinesos. La U.R.S.S. ha demanat insistentment per als avions soviètics amb carregament d'urgència destinat al Vietnam, l'autorització de sobrevolar el territori xinès per les rutes aèries que s'estableixin. El Govern xinès ha refusat i refusa aquesta autorització. Afegint la calúnnia a la negativa, ha volgut justificar aquesta per suposades intencions d'espionatge aeri...

Són conegudes les dificultats del transport per les vies terrestres degut a interminables controls i mil altres procediments dilatoris.

Degut a tots aquests obstacles i dilacions, la Unió Soviètica i els altres països socialistes es veuen obligats a assegurar el transport dels suministres destinats al Vietnam per la via marítima. Això té diverses conseqüències nocives: Limita les possibili-

litats materials de transport, allarga l'entrega de suministres, fa possible el control ianqui de totes les arribades al Vietnam, dóna als EU.UU. la possibilitat de muntar provocacions de tota mena contra els vaixells soviètics —com per exemple fer-los seguir i sobrevolar pels avions de guerra de la VII Flota o bé disposar barres amb les unitats d'aquesta al pas dels vaixells soviètics, etc.—; El perill d'un accident, d'una agressió (voluntària o per imprudència aventurera) i les greus conseqüències internacionals que això podria tenir és real i no l'ignoren els dirigents xinesos.

Enlloc de facilitar la supressió d'obstacles, cosa que tothom veu que beneficiaria enormement al poble vietnamès i contribuiria a fer retrocedir als agressors, els dirigents xinesos radicalitzen cada vegada més llur negativa a contribuir, junt als altres països socialistes, a les mesures d'ajuda en comú que la situació exigeix. El seu argument principal, avui, és que la URSS no ha de participar d'aquesta coordinació!

S'han fet molts passos prop dels dirigents xinesos buscant un terreny d'acord. En els darrers temps una sèrie de dirigents de diversos països socialistes els hi han plantejat novament proposicions concretes i fórmules susceptibles d'obrir la via per a la coordinació de l'ajuda de tot el camp socialista al Vietnam. Aquesta ha estat la resposta, tal i com l'ha proclamada públicament el Mariscal Xen Yi:

“...tots aquells que vulguin realment sostenir i ajudar la lluita del poble vietnamès han de traçar una línia de demarcació entre ells mateixos i la camarilla dirigent revisionista soviètica...”

El dirigent polonès Wladislau Gomulka ha qualificat així la resposta xinesa:

“En moments en que la unitat del camp socialista en la lluita contra l'imperialisme seria d'una importància capital, la direcció del PC de Xina trenca aquesta unitat, mena una campanya de calumnies cada vegada més intensa contra la URSS, el partit soviètic i els altres partits germans. D'aquesta manera encoratja substancialment als EE.UU. a prosseguir i eixamplar llur agressió contra el Vietnam...”

Resumint: Els dirigents xinesos, per causes profundes i complexes que no és possible encara definir, han emprés un camí alié al marxisme-leninisme que està trasbalsant dramàticament la marxa dels pobles de la Xina vers el socialisme i que ha introduït una divisió en el moviment comunista mundial que està facilitant armes als reaccionaris capitalistes per a combatre el socialisme i la lluita del proletariat.

La URSS i els partits comunistes i obrers del món sencer, mobilitzats per la imperiosa necessitat de barrar el pas a l'escalada imperialista, s'han d'enfrontar a la vegada amb el més agut problema d'unitat del moviment comunista fins ara plantejat. La maduresa i la força d'aquest moviment, els esforços ininterromputs que es fan per a reforçar la cohesió del camp socialista, per arribar a una discussió constructiva i per a esbandir de les relacions entre Estats socialistes i dins el moviment comunista l'antagonisme, el xonivisme de gran potència i la desconfiança, estem segurs que s'obriran pas i triomfaran sobre els elements de divisió i d'aventura.

A l'interior de Xina, entre la classe obrera i dins el propi Partit Comunista Xinès, es senyalen serioses resistències dels militants i treballadors que han prè o prenen consciència de la gravetat dels errors que s'estan cometent amb el nom de “revolució cultural”: La revolució reemprendrà amb renovada força i vigor, una vegada superada la convulsió que la commou, el gloriós camí del socialisme.

A l'hora de cloure aquests breus elements sobre les posicions dels dirigents xinesos i llur “revolució cultural”, no podem sinó fer nostres les paraules de Leonides Brejnev, Secretari General del Comitè Central del P.C.U.S.:

“...En denunciar la ideologia i la política dels dirigents actuals de Pekín que no té res de comú amb el marxisme-leninisme, no lluitem contra el Partit Comunista Xinès ni contra Xina, sinó justament pel Partit Comunista Xinès, per que retorni al camí de l'internacionalisme, per la seva unitat amb tots els partits germans sobre els principis de base del marxisme-leninisme i de la línia general del moviment comunista.”

L'EMOCIONANT AJUDA DELS POBLES SOVIÈTICS AL VIETNAM

Els treballadors de la URSS recolzen unànimement les mesures adoptades pel Govern soviètic d'enviar ajuda militar, tècnica i especialistes al Vietnam. Entre aquestes mesures hi ha l'acord del 3 d'octubre signat a Moscó, en virtut del qual la Unió Soviètica presta una ajuda desinteressada a la República Democràtica del Vietnam en lluita contra l'agressió de l'imperialisme ianqui.

No fa gaire els asidus lectors de "Pravda" hem tingut ocasió de veure-hi publicada una fotografia, per demés significativa; grups de pilots vietnamesos que cursen estudis a l'Escola d'Aviació més antiga de la Unió Soviètica. Aprenen a manejar aparells interceptors supersònics i a trobar l'enemic a qualsevol altura i en les més dures condicions meteorològiques.

La preparació de pilots no és més que una manifestació de la múltiple ajuda del poble soviètic als seus amics vietnamesos. A les fàbriques es construeixen equips, màquines i armament pel Vietnam. A les empreses i koljosos s'organitzen jornades de solidaritat. Amb els cabals obtinguts s'adquireixen medicaments, roba d'abric, transports, màquines d'escriure, bicicletes i altres articles. "Les comandes destinades al Vietnam són urgents!", es pot llegir en molts tallers i fàbriques de no importa quina ciutat o vila de la URSS. Amb aquesta consigna mobilitzadora té lloc en nombroses empreses una emotiva emulació entre els obrers i empleats.

A la conca del Don, els mecànics de la fàbrica "XV Aniversari del Komsomol", d'Ucraïna, han entregat un mes abans del termini les comandes de cabrestants per a les mines de la R.D.V. El col·lectiu de la fàbrica d'utilitatge de la ciutat de Jdanov, ha tramés també molt abans del temps assenyalat els milers d'unitats d'equips mèdics que fabricava per al Vietnam.

Quan els fundidors de Magnitogorsk s'enteraren dels bombardeigs d'Hanoi i Haifong, acordaren trametre urgentment milers de tones de laminats als combatents vietnamesos. La fàbrica moscovita d'aparells elèctrics "Kuibíxev", ha desembarcat en el port de Haifong abans del termini fixat els set grans transformadors de 1.000 kv que tenia encarregats. Els col·lectius de

les fàbriques de màquines automàtiques de la República Socialista Soviètica de Kirguïssia i de nombroses altres empreses de Leningrad, del Don, etc., han entregat també la producció destinada al Vietnam molt abans del termini fixat.

La paraula SOLIDARITAT no desapareix de les pàgines de periòdics i revistes, des de les científiques a les infantils. Resona per l'èter com si rebotés d'un planeta a l'altre. La repeteixen els oradors en els idiomes i dialectes de la munió de nacions i pobles del multinacional Estat socialista. I és que els pobles de la URSS comprenen profundament com és de necessària la solidaritat amb els heroics defensors del Vietnam.

Ja ho hem dit: l'ajut dels soviètics al Vietnam s'ha convertit en una causa de tot el poble. Des dels primers moments feren seva aquesta causa les potents organitzacions socials soviètiques, cadascuna de les quals aplega desenes i desenes de milions d'adherents.

Fa cosa d'un any, i d'aleshores ençà el ritme s'ha accelerat, els Sindicats de la URSS enviaren als treballadors vietnamesos medicaments, mitjans de transport i queviures per valor de 800.000 rubles (per aquesta i les sumes que vinguin cal tenir en compte que un ruble equival a unes 65 pessetes). Més recentment la direcció central dels sindicats soviètics ha fet una altra tramesa per valor de 500.000 rubles.

La Unió de Societats de la Creu Roja soviètica ha tramés a la C.R. del Vietnam, medicaments, instrumental quirúrgic, queviures, tendes de campanya, flassades, per valor de 100.000 rubles. Segons dades molt incompletes, el Comitè de Dones soviètiques, en un any, ha prestat ajut material al Vietnam per valor de 300.000 rubles.

Aquestes realitzacions del Govern, de les organitzacions socials, dels col·lectius de fàbriques i empreses són un exponent de l'ajut material i moral dels pobles de la URSS, que demostren, no amb paraules sinó amb fets, llur eficaç solidaritat al Vietnam.

¿I qué direm de les accions emocionants dels ciutadans de totes les professions, de totes les edats i de totes les nacionalitats?

Jo puc dir, per la meva part, que en recollir i seleccionar d'entre la muntanya de dades les necessàries per aquesta crònica, més d'una vegada se m'han entelat els ulls.

Entre totes elles, ens emociona —per recordar-nos quelcom que els espanyols no podem oblidar—, la del col·lectiu tèxtil moscovita “*Les tres muntanyes*”, que ha donat els primers 500 rubles per ajudar al Vietnam: Fou aqueix mateix col·lectiu l'iniciador de la campanya de solidaritat del poble soviètic amb la lluita del poble espanyol contra el feixisme en els difícils anys de la guerra nacional-revolucionària de 1936-1939.

També els mariners de la flota mercant soviètica aporten la seva solidaritat. Des de les naus que solquen els mars cap a ports de la RDV es reben telegrams com aquest:

“Hem vist amb els nostres propis ulls com els pirates americans bombardejaven els pacífics pobles vietnamesos; damunt la nostra nau han volat els avions reactius de bombardeig americans. Però això no ens esporugueix. Estem fermament disposats a entregar totes les nostres forces per tal de fer arribar el carregament a l'heròic poble vietnamès, com una modesta aportació a la causa de la seva victòria damunt dels agressors americans.”

Són innumbrables les dones soviètiques que s'ofereixen per recollir orfes vietnamesos, per a educar-los amb amor de mare i rodejar-los de tota mena d'atencions. No es poden llegir sense llàgrimes d'emoció notícies com aquesta, d'Ivanova, treballadora de la ciutat de Tambov:

“Sóc una persona senzilla, de les que tant abunden. No em puc alçar per anar a defensar les ciutats i pobles del Vietnam del foc i les bombes. Però en canvi estic disposada a fer la meva aportació a la causa de la pau, i per això entregaré cada mes una part del meu salari al Fons d'Ajut al Vietnam. Tinc dos fills però si en el Vietnam llunyà un infant crida inutilment a la seva mare, estic disposada a nomenar-lo fill meu.”

¿I què dir de l'admirable acció dels alumnes d'una escola de la ciutat d'Irkutsk? Trameteren als nens vietnamesos la quantitat de 500 rubles, que havien guanyat ajudant a recollir la collita del kol·jós.

Una informació del legendari Stalingrad (avui Volgograd) ens dona a conèixer que a la ciutat-heroïna s'han celebrat centenars d'actes a les empreses, Instituts, Escoles. Les dones han tramés 55.000 rubles i 400 equips a les seves germanes vietnameses. Els obrers de la fàbrica de tractors recaptaren en una sola jornada més de 5.000 rubles. A Krasnodar, els obrers han

entregat el salari d'un dia. Centenars de persones s'ofereixen voluntàriament a donar llur sang als hospitals per als combatents del Vietnam.

A les Repúbliques i regions de la URSS, milions de pagesos manifesten llur solidaritat amb els seus germans del Vietnam. A la República Socialista Soviètica d'Ucràina, més de mig milió de persones han participat en els mítings organitzats amb motiu de la “Setmana amb el Vietnam”. A la RSS Uzbeca s'han celebrat més de cinc mil mítings, als quals assistiren prop de quatre milions de persones. A la RSS de Bielorússia, en centenars d'actes s'ha exigut que els americans posin fi a la guerra contra el Vietnam. A la RSS de Kasajstan tenen lloc centenars d'actes de solidaritat.

El tema de la solidaritat amb el Vietnam sovinteja en les obres d'art (pintures, dibuix, música, literatura i cinema). Moltes obres impregnades d'un sentiment solidari amb el poble vietnamès i d'odi als agressors americans, han estat publicades per escriptors i poetes soviètics com Constantí Símonov, Eugeni Evtuxénko i molts d'altres. Amb força especial ressonà la veu dels escriptors de la URSS en defensa del Vietnam en la sessió de Bakú, el mes de setembre, on participaren prestigiosos literats de Moscú, Leningrad i de totes les Repúbliques soviètiques, així com escriptors de 34 països estrangers.

Al teatre de Drama i Comèdia de Moscú, tota l'entrada de la representació jubilar d'un poema de Voznsenski fou entregada al fons d'ajuda al Vietnam.

Serguei Mijalkov, primer Secretari de la Unió d'Escriptors de Moscú, ha fet entrega del sou d'un mes al Fons d'Ajut al Vietnam.

El conjunt de ballet del Gran Teatre de Moscú ha entregat ja 2.400 rubles als patriotes vietnamesos i la recaptació continua.

Aportacions com la dels investigadors i empleats de l'Institut de Literatura Mundial “Màxim Gorki”, o la dels pioners d'Oskolkovo (Altai), que han treballat una colla de diumenges i, amb els diners així guanyats, han enviat nombrosos paquets per als nens vietnamesos, arriben, junt amb missatges i altres aportacions materials, continuament al Comitè de Defensa de la Pau. La seva relació es faria interminable.

No volem cloure, però, aquesta crònica, sense senyalar que, inspirats en l'exemple dels pobles soviètics, els emigrats espanyols a la URSS també han aportat el seu gra d'arena a la campanya d'ajut al poble vietnamès: Entre ells han recaptat prop de 2.400 rubles (unes 150.000 pessetes), que s'esmerçaren en medicaments i altres articles que ja han estat tramesos al Vietnam.

Finalment, cal dir com ens estimulen els

esforços que veiem realitza també el nostre poble malgrat l'entrega del franquisme a l'imperialisme americà: Recaptcs com les dels treballadors de Terrassa i de Barcelona; tarjes com les d'un grup d'organitzacions catòliques de la capital catalana; conferències públiques com les dels amics de la ONU o dels estudiants, etc., són, en les condicions polítiques d'Espanya, coberta de bases militars ianquis, quelcom més que l'exteriorització d'un sentiment personal: Hom es pot imaginar que en

condicions de llibertat i democràcia, els pobles hispànics aportarien càlidament un sustantiu alè d'ajut material i moral a la lluita del poble vietnamès contra l'agressió nordamericana.

Que és allò que fa el poble soviètic, com es demostra diàriament i com hem intentat recollir en petita, molt petita, mostra, en aquesta crònica.

Moscú, desembre 1966.

Mítng de protesta contra l'agressió al Vietnam a la fàbrica d'automòbils Lijachov.

J. Moix**EL P.S.U. I LA
GUERRA NACIONAL
REVOLUCIONARIA
1936-1939**

Al constituir-se el PSUC, el dia 23 de juliol del 1936, la sublevació feixista ja havia estat vençuda a Catalunya gràcies a la immediata i vigorosa acció de les masses obreres i de les altres forces democràtiques, recolzades eficaçment per les forces armades d'ordre públic dependents del Govern de la Generalitat i d'un bon nombre de militars que honoraren la seva lleialtat a la República.

El pobles de Catalunya i de la resta d'Espanya constataren tot seguit que la sublevació s'havia produït amb la confabulació del feixisme internacional. La intervenció militar i política d'Alemanya i d'Itàlia, aleshores dominades per Hitler i Mussolini respectivament, va posar de relleu que la guerra civil iniciada el 18 de juliol prenia tot d'una el caràcter d'una guerra nacional revolucionària, d'una guerra per aconseguir la plena independència i sobirania nacional, per assegurar un esdevenidor de llibertat política i de progrés social.

A Catalunya, els partits nacionalistes petits burgesos que tenien a les seves mans el Govern de la Generalitat, des dels primers dies de la sublevació feren prova d'insuficient capacitat política per a fer front a les grans responsabilitats que implicava una guerra que no havia de ser curta ni fàcil de menar a la victòria. En canvi el poble de Catalunya, i fonamentalment la classe obrera, que tenia una elevada experiència adquirida en el transcurs de molts anys de lluita contra l'explotació capitalista i l'opressió política; es va mostrar resolutament disposat al combat per esclafar la sublevació i mantenir el règim republicà, el qual albirava com una condició indispensable per a la consecució de les seves aspiracions de llibertat i benestar.

Aquesta voluntat combativa antifeixista no era producte de l'espontaneïtat, sinó el reflexe en la consciència de la classe obrera de la necessitat d'acabar amb la seva divisió política per tal de convertir-se en la força fonamental de la revolució democràtica burgesa i de fer impossible que els elements feixistes reeixissin llurs plans de sublevació.

A finals de l'any 1935 la idea unificadora, que estava molt estesa entre els obrers, va conduir a la constitució d'un Comitè d'Enllaç entre els quatre partits següents: Partit Comunista de Catalunya, Federació Catalana del PSOE, Unió Socialista de Catalunya i Partit Català Proletari, partits que, si bé no eren importants numèricament, tenien influència en diverses organitzacions sindicals com la Unió General de Treballadors de Catalunya (UGT), la Federació de Sindicats de la Indústria Gastronòmica (FOSIG), la Unió General de Sindicats Obrers de Catalunya (UGSOC) i el Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria (CADCI).

Els quatre partits esmentats, durant els primers mesos del 1936, es pronun-

ciaren a favor de la unitat del proletariat català. El mes de maig, l'agrupació Socialista de Barcelona, que era la més important del PSOE a Catalunya, en una assemblea extraordinària va prendre l'acord d'ingressar a la III Internacional. Sobre el problema nacional va adoptar una resolució reconeixent la necessitat de tenir en compte l'existència de quatre nacions a Espanya; castellana, catalana, basca i gallega. Aquesta resolució era una prova de que els socialistes de l'agrupació de Barcelona trencaven amb la vella subestimació del problema nacional català, que havia estat un dels dogmes que havia mantingut fins aleshores.

A finals del mes de maig, la Unió Socialista va celebrar un Congrés extraordinari i adoptà una resolució en la qual, *"tot i aprovant l'activitat desenrotllada pel Comitè d'Enllaç, es declarava partidari de la unitat dels partits marxistes"*. I també acordà ingressar a la III Internacional.

El Partit Català Proletari també es pronuncià decididament per la fusió dels quatre partits obrers.

Els dies 6 i 7 de juny, el Partit Comunista de Catalunya celebrà la segona Conferència Nacional que es va manifestar unànimement per la ràpida fusió dels partits obrers en un únic partit marxista-leninista del proletariat, d'acord amb les condicions exposades pel camarada Dimitrov en el VII Congrés de la Internacional Comunista. Els representants del PSOE, de la USC i del PCP, que participaren en el Congrés, en les seves intervencions recolzaren aquesta resolució unànim dels comunistes.

Cal tenir en compte també que el Partit Comunista d'Espanya, després del triomf del Front Popular, menava una lluita conseqüent per la creació del partit únic del proletariat. Fruit d'aquesta lluita fou la fusió de la Confederació del Treball Unitària (CGTU) —dirigida pels comunistes—, amb la Unió General de Treballadors (UGT) —dirigida pels socialistes—, i la unificació de les organitzacions de la joventut comunista i socialista d'arreu d'Espanya, que començà a realitzar-se oficialment el primer d'abril del 1936 amb el nom de Joventuts Socialistes Unificades (JSU) i de les quals fou anomenat Secretari General el camarada Santiago Carrillo.

La creació de la JSU va impulsar la unificació de les organitzacions juvenívoles dels quatre partits obrers de Catalunya, les quals van decidir portar-la a cap el 8 de juny, donant-li un caràcter nacional català, tot mantenint estrets lligams amb l'organització espanyola.

En el pla sindical, després de la fusió de la UGTU amb la UGT, nombrosos sindicats independents, centrals sindicals minoritàries, etc., ingressaren dins la UGT catalana elevant extraordinàriament el nombre dels seus afiliats i la seva autoritat entre les masses obreres.

Tots aquests esdeveniments político-socials permeteren la creació a Catalunya del partit únic del proletariat, sobre la base dels principis del centralisme democràtic; la creació del partit nacional, revolucionari i internacionalista, del partit amb una sola voluntat i una sola línia de conducta en la lluita per l'ensulsiada del poder de la burgesia, en la lluita per l'alliberament nacional i social del nostre poble.

El PSUC, guiat pels principis ideològics i polítics del marxisme-leninisme, adoptà i propugnà constantment una política d'unitat obrera, antifeixista i democràtica, orientada de cara a guanyar la guerra car, tal com va demostrar-se en la pràctica, era l'única política que corresponia a la necessitat de vencer la sublevació i de que es pogués realitzar veritablement la revolució democràtica que s'havia iniciat amb la República.

Peró els anarquistes, que aleshores encara tenien una influència considerable entre els obrers afiliats a la CNT, propugnaren l'orientació de fer la revolució abans que tot. Aquesta falsa orientació causà una profunda desorganització de la producció, tant a la indústria com en el camp, així com entre els combatents en els fronts de guerra. Un dels exemples més demostratius de la conducta política negativa i contradictòria dels anarquistes és el "putsch" contra-revolucionari del 3 de maig del 1937 a Barcelona, organitzat pel POUM, partit de caràcter trotskista, en el qual participaren els grups anarquistes.

La justa política del PSU es guanyà no solament la simpatia i la confiança dels obrers sinó també de les masses populars. La seva influència es manifestava en la creació de centenars d'organitzacions del partit arreu de Catalunya. De 6.000 militants que comptaven conjuntament els quatre partits al fusionar-se, quan es va celebrar la primera Conferència Nacional del PSU el juliol del 1937, en tenia uns 60.000. Per altra banda, la seva influència política anava creixent en els rengles de la UGT catalana que s'havia convertit en una central sindical d'una importància numèrica com mai ho havia pogut aconseguir a Catalunya. I també entre els pagesos de la Unió de Rabassaires es feia sentir per primera vegada la influència política d'un partit obrer marxista-leninista.

La premsa que publicava el Partit, "UHP" a Lleida, "Front" a Girona, "Lluita" a Tortosa, i fonamentalment "Treball" a Barcelona, que era l'òrgan del Comitè Central, augmentà progressivament el seu tiratge. Els intel·lectuals que editaven els setmanaris "Mirador" i "L'Esquella de la Torratxa" eren militants del nostre partit, la qual cosa demostrava la influència del marxisme en els medis dels intel·lectuals progressistes catalans.

El PSU es va guanyar un sòlid prestigi polític perquè des de la seva fundació, fraternalment unit amb el Partit Comunista d'Espanya, va donar proves de que era un dels millors organitzadors i fervents combatents, tant en el front com a la reraguarda, contra la sublevació feixista. Fou el partit català que va crear la primer força militar organitzada en el front d'Aragó amb la "Divisió Carles Marx", exemple de disciplina i combativitat; el que més es va destacar per acabar amb les milícies de partit i per crear un Exèrcit Regular popular sota l'únic comanament de l'Estat Major Central; el que més enèrgicament s'oposà a les col·lectivitzacions forçoses en el camp; el que defensà més fermament la propietat dels pagesos, dels petits industrials i comerciants dels atacs de que molt sovint eren víctimes per bandes d'elements incontrolats; el que contribuí més resoludament a organitzar la indústria i la producció en general i essencialment la que estava destinada a satisfer les necessitats de la guerra.

La participació dels nostres militants, així com dels de la JSU en els fronts de guerra fou molt important, tant pel nombre com per la seva abnegació i disciplina. Desenes i desenes de milers d'ells combateren, primerament enquadrats en les columnes de voluntaris i, després, en l'Exèrcit, ja sigui com soldats, oficials o comissaris. En la producció, especialment en les indústries de cara a la guerra, en els transports i proveïments per a l'Exèrcit, els nostres militants contribuïren de manera decisiva a combatre el desgavellament creat per les consignes pseudo-revolucionaries de la FAI i de la CNT, sobretot en els primers mesos de la sublevació feixista.

Tot just constituit, el PSU treballà incansablement per assolir la unitat completa de la classe obrera catalana. El primer èxit d'aquesta política fou aconseguit amb el pacte d'unitat d'acció i la creació d'un Comitè d'Enllaç entre la CNT, la FAI i el PSU el 14 d'agost del 1936. Com a resultat d'aquest pacte

i a proposta del nostre Partit, el 30 de desembre la CNT acceptà de participar en el Govern de la Generalitat de Catalunya, del qual també passà a formar-ne part el PSU. I el mes següent es constituïren els nous ajuntaments catalans amb la participació de la CNT i del nostre partit. Aquests acords polítics unitaris entre els partits i organitzacions de la classe obrera propiciaren una major aportació del poble català a la lluita contra el feixisme. Però el "putsch" de maig va tirar per terra el pacte d'unitat d'acció que, molt justificadament, havia despertat enormes esperances entre les masses populars.

El PSU gaudia del reconeixement no solament de la població de Catalunya sinó també dels altres pobles d'Espanya. Quan, per l'agost del 1938, els partits nacionalistes catalans i el Partit Nacionalista Basc —junt amb Prieto, Besteiro i altres capituladors—, retiraren els seus ministres Aiguadè i Irujo del Govern de la República amb el pretexte de que aquest no respectava els drets de Catalunya (en realitat allò que pretenien era liquidar-lo per tal de preparar una "pau per separat"), el nostre partit, accedí a la petició del President Negrin de que un dels seus militants participès en el Govern de la República en representació del poble català.

En conclusió, hom pot dir que en la guerra nacional revolucionària del poble espanyol del 1936 al 1939 el PSU, fraternalment unit amb el PCE, va saber assenyalar i complir les ingents tasques de la lluita armada contra la sublevació feixista. També podem afirmar que, junt a la seva exemplar conducta, va cometre errors i tingué febleses. Però aquests aspectes negatius de la seva activitat no foren pas essencials ni influïren en la pèrdua de la guerra.

Les causes fonamentals de la derrota de les forces republicanes rau en les adverses condicions de la situació internacional d'aleshores: Era el període d'ascens del nazi-feixisme en diversos països capitalistes; el període en que es produí la capitulació dels governs de França i d'Anglaterra amb el pacte de Munich; en que el Comitè de No-Intervenció era utilitzat contra els combatents republicans; etc. Aquests fets tant trascendentals repercutiren desfavorablement en la nostra lluita contra el feixisme. Les constants i fortes pressions dels governs de França i d'Anglaterra sobre certs polítics i militars per tal d'afeblir l'esperit de resistència i la unitat antifeixista, s'intensificaren cada cop més. Un dels seus resultats més decisius fou la traïció del Coronel Casado contra el Govern de la República, que constituí de fet donar via lliure en el front de Madrid a les forces militars del franquisme.

La creació del PSU cristal·litzà la necessitat històrica de transformar el nostre país, altament industrialitzat i d'una gran concentració obrera, en una fortalesa del marxisme-leninisme.

El paper que va jugar el PSU en l'organització de la lluita armada i en les realitzacions revolucionàries a la reraguarda va ésser molt important. Després, en les condicions de la més rigorosa clandestinitat, durant els llargs anys de dominació del franquisme, el PSU ha confirmat que és un partit nacional català que educa els seus militants en l'esperit de fidelitat a la classe obrera de tots els pobles d'Espanya, en l'esperit de l'internacionalisme proletari, de la solidaritat amb els treballadors de tots els països, en una paraula; el PSU ha confirmat que és una veritable partit marxista-leninista forjat en el combat per la democràcia, la pau i el socialisme.

UNA MANIOBRA POLITICA EN EL TERRENY DE LA HISTÒRIA

(La "Crònica de la Guerra Espanola")

En els quinze anys posteriors al 1939 la historiografia entorn de la segona república i de la guerra civil fou essencialment una literatura militant, escrita per homes que havien pres part i partit en la guerra, i adreçada fonamentalment a aquells que simpatitzaven amb els punts de vista dels autors. Des del cantó republicà es produïren una sèrie de llibres de records i de memòries, que no podien penetrar a Espanya per òbvies raons de censura. A l'interior, amb l'avantatge de disposar de fonts documentals abundoses i de financiació oficial, aparegueren obres que pretenien tenir un caràcter científic, però que estaven tarades per totes les limitacions habituals de la literatura propagandística. Es l'època de la "*Historia militar de la guerra de España*" d'Aznar (1940) o de la "*Historia de la Cruzada Española*" (1940-1944); el públic comprengué ben aviat el veritable caràcter d'aquestes obres, que havien de vendre's amb pressions personals i que, aixís i tot, romangueren anys i anys als catàlegs editorials, sense arribar a exhaurir-se.

Però a partir del 1955 va produir-se l'aparició d'una sèrie d'estudis d'investigació històrica, escrits normalment per autors estrangers, que s'acostaven als fets de la república i de la guerra amb una òptica enterament distinta, amb una metodologia erudita i una actitud força més imparcial; són els anys en què apareixen llibres com els de Cattell (1956-1957) o de Rama (1960). De moment aquestes obres no semblaven alterar gaire el panorama, ja que quedaven limitades al coneixement d'un públic més o menys especialitzat, però la situació va canviar radicalment en aparéixer "*The Spanish civil war*" de Hugh Thomas (1961), que participava de l'afany d'imparcialitat d'aquesta mena d'obres, però que, a més, va convertir-se en un bestseller i va esdevenir "el llibre sobre la guerra d'Espanya", la síntesi que tothom semblava estar esperant.

Thomas havia emprés el seu treball amb una afirmació explícita d'imparcialitat en l'exposició i judici dels fets d'uns bàndols als quals no es sentia personalment lligat,

i va posar-la en pràctica a base d'una tècnica molt peculiar i discutible, que consistia a donar una garrotada a dreta i altra a esquerra, alternativament. Segons ens deia algú que havia parlat amb ell abans de la publicació del seu llibre, Thomas pensava seriosament que seria possible de publicar-lo també a Espanya, ja que no hi havia en ell cap hostilitat contra el govern espanyol. Les seves il·lusions havien d'esvair-se ràpidament: immediatament van aparéixer una sèrie de rèpliques hostils als diaris, organitzades evidentment des de dalt, i en el número de novembre-desembre de 1961 de la "*Revista de estudios políticos*", dirigida per Fraga Iribarne, es publicà una rèplica d'unes trenta pàgines, signada amb unes inicials misterioses (A. S.), que no corresponien a cap dels redactors de la revista ni dels seus col·laboradors habituals (els quals, per altra banda, acostumaven a signar amb el nom complet). El to de la rèplica era d'una irritació i d'un apassionament que revelaven que el llibre havia caigut molt malament en les altes esferes. Perquè el lector pugui jutjar per ell mateix, reproduïm el paràgraf en què el crític rebut les afirmacions de Thomas respecte de què s'hagués practicat l'afeïtat del cap de les dones per motius polítics: "*Sobre el afeitado de la cabeza de las mujeres, aparte de haberse aplicado muy escasas veces, tenía un simple objetivo, que vamos a tratar de explicar: la moral en la zona roja descendió de una manera vertical desde los primeros días del Movimiento. La promiscuidad de sexos en el frente, un desencadenamiento de la prostitución y del "amor libre" en cifras exorbitantes fueron, entre otras, las causas de este fenómeno. Al entrar en una ciudad o en un pueblo las fuerzas nacionales, en esa primera época, los soldados se veían materialmente asaltados por esas mujeres, en su mayoría atacadas por enfermedades venéreas. Entonces se ideó el método del afeitado de la cabeza, que forzosamente las retiraba de la circulación durante varias semanas. Al final de la guerra el problema adquirió caracteres tan grandes que hubo que luchar contra él en gran escala*" (p. 256). Com es comprendrà, una gent

que no estava disposada a acceptar ni els afeitats de cap, havien de mostrar-se poc inclinats a tolerar que es parlés de repressió o a que algú pogués suposar que en algun cas havien comés excessos de cap mena.

Però el cas és que, malgrat les rèpliques furibundes, el llibre de Thomas seguia venent-se i fent el seu efecte, i que estava penetrant a Espanya per medi de la traducció publicada a París per *Ruedo Ibérico*. De manera que per tal d'oposar-se a la impressió que podia fer en els lectors, sobre tot en els joves que no havien conegut altra visió de la guerra que la que els era imposada oficialment des de l'escola, va semblar necessari abandonar la trinxera on fins aleshores s'havien mantingut els apologistes dels vencedors, i començar a fer algunes concessions, per tal d'intentar ésser admesos al club dels "historiadors imparcials" i fer escoltar la seva defensa. Així és com s'explica l'aparició en el mateix any 1961 de *El gran engaño* de Bolloten, amb retocs i amb un pròleg de Fraga, la publicació de l'obra de Georges-Roux (1963), potser finançada pel propi govern espanyol, o que en 1966 s'autoritza a Rialp, l'editorial de l'Opus, la traducció de *La Guerra española de 1936* de Dahms, el qual significava admetre que es parlés del bombardeig de Guernica i de la repressió franquista, a canvi de tenir una visió de conjunt d'orientació netament feixista. Per tal de fer front a la publicació de nous llibres sobre la república i la guerra escrits per investigadors estrangers, que culminarien en 1965 amb l'aparició de l'admirable síntesi de Gabriel Jackson, van haver-se de promoure noves iniciatives que no semblessin de caràcter oficial, i al front de les quals no apareguessin els noms ja gastats dels vells apologistes. Soutworth va fer força estralls entre tots aquests novinguts amb el seu "Mito de la cruzada" (1963), però els aficionats segueixen proliferant, estimulats per una protecció més o menys oculta. Així veiem que Palacio Atard, al qual coneixíem tota mena de vel·leitats menys la de la història de la guerra civil, se'ns despenja amb uns quaderns bibliogràfics molt mediocres i plens d'errades. I la preocupació del ministeri d'Informació ha arribat a tal extrem, que s'ha decidit a publicar un "Boletín de orientación bibliográfica (de circulació restringida, gairebé privada) destinat a proporcionar antídots contra els llibres que sobre Espanya es publiquen a l'estranger. El mal és que el butlletí és redactat per gent sense cap mena de coneixements històrics —i de vegades, sense coneixements de cap mena, fora dels elementals de llegir i escriure— i el seu efecte és sovint contraproductiu. La crítica que els especialistes del ministeri han dedicat, per

exemple, a "*Crecimiento y desarrollo*" de Pierre Vilar, mereixeria citar-se pels seus indubtables valors com a peça de literatura còmica "malgré elle".

La darrera jugada de l'equip Fraga, la més espectacular i ambiciosa, ha estat la publicació d'una obra en fascicles, "*Crónica de la Guerra española*", impresa a l'Argentina per Editorial Codex (vinculada, al govern espanyol a través de "cuadernos del idioma") i que apareix sense cap menció dels noms dels seus col·laboradors, segurament perquè la seva identitat descobriria immediatament els autèntics promotors de l'empresa.

Aquesta història en fascicles, convé dir-ho, representa un canvi molt notable en la situació anterior, almenys en els fascicles dedicats a la república, que són els que han aparegut en els moments en què redactem aquesta nota. La imparcialitat es vol manifestar aquí amb llargues cites de Ramos Oliveira (en canvi, les caricatures polítiques sempre són de publicacions de dreta), amb l'admissió de fets que fins ara no havien pogut dir-se o imprimir-se a l'Espanya de Franco (com pot ésser el reconeixement que el "plan Badajoz" havia estat iniciat en època republicana) i amb una forma més objectiva de presentar personatges com Azaña, Macià o Prieto. Clar que no cal fer-se massa il·lusions respecte d'aquesta objectivitat, ja que al costat d'això podem veure que la república és qualificada d'"impossible" abans i tot de començar a fer-ne l'anàlisi i que els autors tenen la barra de publicar una cosa tan absolutament desacreditada com és una fotografia "d'expulsió dels jesuïtes".

En el que per desgràcia no destaca l'obra és en mèrits científics, ja que està apareixent amb errades garrafals i amb discrepàncies d'una pàgina a l'altra, que denuncien la diversitat de les mans que estan composant aquest centpens. Ja en la contraportada del primer fascicle apareixia un mapa titulat "*Gravitación de las fuerzas políticas españolas en 1931*" en el qual el lector podia veure, amb la natural sorpresa, que el país era dividit en 1931 entre tres forces, anomenades respectivament: anarquistes, socialistes i "católico-conservadores". La cosa s'explica quan s'adverteix que el mapa ha estat copiat (amb lleugers retocs de dibuix, però amb idèntics colors i tot) del que apareix a l'edició espanyola del *Laberinto español* de Brenan (p. 160). El mal és que el mapa de Brenan era "d'afiliació política d'obrers i camperols", o sigui de caràcter sindical (i així s'explica que els editors adoptessin el groc per a representar els sindicats católico-conservadores), i que els autors de la crònica han fet una reliscada en confondre'l amb un mapa de partits. Les biografies de personatges acostumen a resultar

lamentables: Azaña és mort en 1957 (però una mica més avall se'l mata el 1940) i a Arcachon; Prieto fugí el 1934 en un avió pilotat per Hidalgo de Cisneros (!), etc. I encara hi ha errades més gruixides i elementals, com la de fundar la CEDA el 1932 (més avall s'insisteix a parlar-nos del seu congrés de març del 1932), amb el qual l'autor d'aquest tros de text (perquè en altra banda, en canvi, surt la CEDA fundada correctament el 1933) ha de fer tota mena de malabarismes per a poder explicar coherentment l'actuació d'un grup polític que no existia encara.

Resumim: la "*Crónica de la Guerra es-*

pañola", inspirada pel ministeri d'Informació i destinada a arribar a un públic fins ara inabastable per les publicacions oficials —especialment els joves— té uns aspectes positius, en l'ordre polític, ja que significa l'inevitable acceptació (amb moltes reserves i emmascaraments) d'uns fets que fins ara havien estat sistemàticament negats pel règim espanyol. Però considerada en el terreny científic, en canvi, resulta una obra tan incompetent i indocumentada, que gairebé fa enyorar els temps dels Arrarás i els García Venero, que al menys acostumaven a saber de què parlaven, encara que no sempre ho fessin de bona fe.

FELICITACIO DEL COMITÈ CENTRAL DEL P.S.U.C. AL MESTRE PAU CASALS

Respectat Mestre:

Davant de la proximitat del vostre 90 natalici, us enviem la més calurosa felicitació junt al desig de que conserveu durant molts anys més la magnífica vitalitat que recullen les fotografies de la vostra darrera actuació a Sant Miquel de Cuixà, que tan de ressó ha tingut a Catalunya.

Els comunistes catalans apreciem altament la vostra obra artística —glòria de Catalunya i d'Espanya—, així com el vostre constant suport a la lluita per la democràcia en el nostre país i per la pau mundial.

Estem segurs de que en desitjar-vos un felicitat natalici interpretem no solament els sentiments dels comunistes, sinó també els de la immensa majoria dels treballadors i del poble català, que coneix i estima la fidelitat per vos mostrada a la causa nacional de Catalunya i al combat general dels pobles d'Espanya per un règim democràtic.

Amb l'esperança de veure-us aviat actuar dins la pàtria recobrada, us reiterem la nostra felicitació i us desitgem molta salut i llarga vida.

Pel Comitè Central del Partit Socialista Unificat de Catalunya;

Josep MOIX,
President.

Gregori LOPEZ RAIMUNDO,
Secretari General.

RESPOSTA DEL MESTRE PAU CASALS

Sr. Josep Moix:

Benvolgut compatrioti; Rebo la vostra felicitació en nom del Comitè Central del Partit Socialista Unificat de Catalunya i agraeixo sincerament els vostres bons desigs amb ocasió del meu 90e aniversari.

Accepteu els millors desigs i salutació cordial, Seu Afm.

Pau Casals.

Hernani

EL CICLE DE TEATRE LLATI

Del 27 de setembre al 8 d'octubre d'enguany s'han succeït a l'escenari del teatre Romea les representacions del IX Cicle de Teatre Llatí. Aquest cicle és gairebé l'única manifestació escènica que rep una subvenció de l'Excelentíssim Ajuntament, subvenció esbombada arreu amb molt bon criteri per tal de fer-nos oblidar de tantes i tantes absències municipals a l'hora de proporcionar al ciutadà barceloní un esplai relacionat amb la cultura.

Tanmateix, quan el ciutadà s'atansa a la taquilla del Romea amb la seguretat de que, al menys una vegada a l'any, podrà gaudir d'un bon espectacle a un preu raonable, posat que ell l'ha pagat per endavant per mitjà de tota una corrua indefugible d'impostos, es troba amb una sorpresa no gens agradable: la butaca que, normalment, a les funcions no subvencionades, costa de vuitanta a cent pessentes, al Cicle de Teatre Llatí en val cent cinquanta.

Si el ciutadà és un home de bona fe i, malgrat tot, es decideix de comprar l'entrada, té moltes probabilitats de trobar-se amb l'actuació d'una companyia menys que mediocre formada a corre-cuita, amb tots els inconvenients que això comporta: us i abús d'apuntador, decorats aprofitats amb bona voluntat, direcció escènica nul·la, inseguretat en els actors, etc. També pot trobar-se davant un espectacle digne, fins i tot excepcional, és clar, però això és qüestió de sort: si compra la seva entrada a ulls clucs té un tant per cent molt elevat de probabilitats d'ensopegar amb un dels espectacles que primer hem descrit.

Comptant que el Cicle de Teatre Llatí és una iniciativa particular hom suposa que l'empresari, el qual cobra la subvenció de l'ajuntament, disposa d'uns preus superiors d'un bon tros als normals i programa a base de companyies més aviat modestes, se n'untarà els dits. Aquest raonament, però, falla del tot: l'actual empresari, Xavier Regàs, confessà públicament en acabar el Cicle que aquest havia estat deficitari, i tot inclina a creure que digué la veritat. ¿Còm s'explica, doncs, aquesta contradicció? En una societat com la nostra les barrabassades més grosses queden justificades si al capdavant hom hi obté un benefici econòmic; si al Cicle de Teatre Llatí d'enguany aquest benefici no ha estat obtingut això es deu tan sols a un error de càlcul, o a una falsa previsió, que ve a ésser el mateix.

Si deixem de banda els fets accessoris arribarem al nus de l'afer que és el següent: hom no pot fer teatre sense comptar amb el públic, amb la deliberada ignorància de les necessitats i l'anhel del poble. El teatre entès com pura distracció està condemnat a mort, té avui dia massa competidors per a poder sobreviure; com diu Brecht en parlar de la impressió del teatre sobre l'espectador, "*hom tractarà de divertir-lo, però no d'alienar-lo en la seva diversió; sentirà tant de plaer (l'espectador) en comprendre una cosa nova com en ésser commogut i transportat fora de si mateix*". La falla fonamental del Cicle de Teatre Llatí és que ha estat muntat simplement i pura com un

negoci refiat en la necessitat d'evasió; i avui dia el públic de Barcelona demana al teatre quelcom més. Sortosament. Per això la manca de públic a les representacions del Cicle cal interpretar-la com un signe positiu, no pas al contrari. Una manca de públic que, tanmateix, conegué una excepció: les representacions de "Història d'una guerra", de Baltasar Porcel; al marge de mèrits i demèrits hom sabia per endavant que l'obra de Porcel intentava ésser més que una simple diversió: i un públic jove i frisós emplenà l'àmplia sala del Romea de dalt a baix.

EL TEATRE CATALA AL CICLE.

Si atenem l'aspecte lingüístic del Cicle ens trobem que aquest inclogué dues representacions en català, tres en castellà, tres en francès i una en italià. En principi hom havia programat un espectacle titulat "Per llogar-hi cadires", confegit amb fragments d'obres i poemes de Joan Oliver, alguns especialment escrits per a aquesta ocasió. El muntatge fou encomenat a la jove agrupació "Teatre Independent Català" que dirigeix un home de tanta experiència teatral com Feliu Formosa. De tota manera aquesta obra no pogué arribar a l'escenari del Romea: seria fals de dir que fou prohibida, per dir-ho amb el terme just cal puntualitzar que l'autorització no fou concedida. Com d'habitud hom no donà cap raó i deixà creure que tot quedaria resolt l'endemà, un endemà que no arribà mai, com s'acostuma.

A fi de substituir "Per llogar-hi cadires" l'empresari del Cicle programà "Història d'una guerra", de Baltasar Porcel, obra que ja estava assajant el "Teatre Experimental Català", sota la direcció de Vicenç Olivares. I per arrodonir el teatre d'expressió catalana s'escollí, a més a més, "L'apotecari d'Olot", de Frederic Soler, "Pitarra", segons una refundició, se'ns digué, del propi Xavier Regàs; de tota manera aquesta refundició fou imperceptible a l'escenari i tot fa creure que només fou operant de cara a la "Societat d'Autors", i com a reforç econòmic per a l'empresari.

Dins del teatre català potser s'hi podria incloure també el "Ballet Mediterràneo", espectacle de dansa presentat per l'"Esbart Verdaguer" i l'"Esbart Dansaire de Rubí".

"HISTORIA D'UNA GUERRA", DE BALTASAR PORCEL.

Baltasar Porcel és un dels escriptors joves catalans més inquiets i interessants; tanmateix en teatre no ha trobat encara el llenguatge idoni amb el qual adquirir una personalitat definida. A "Els condemnats" assajà un teatre expressionista que ell mateix manifestà no servir-li per a ulteriors recerques, i a "La simbomba fosca" ens donà una peça de l'absurd. Ara amb "Història d'una guerra" s'apropa al teatre èpic d'una manera deliberada que, si li lleva autenticitat o profunditat en algun moment, no deixa d'assenyalar quines són les preocupacions de l'autor en tant que home immers i, fins a bon punt, compromès, en el seu temps.

L'obra té un desenrotllament lineal: narra la història de tres amics camperols que menen una vida senzilla i sense preocupacions fins que irrompeixen al poble aquells qui propugnen una guerra invocant el nom de la pàtria. Tot d'una la vida dels tres amics canvia i es troben portats terres enllà, com un bestiar anònim, capficats en matar els que els hi han dit que són llurs enemics, i que al capdavall són senzills camperols com ells mateixos.

¿Qui treu profit de la guerra? La resposta de Porcel és ben contundent: els militars de graduació, els grans industrials, les altes jerarquies eclesiàstiques —que no sortiren a l'escenari un cop censura féu alguns arranjaments al text—; la figura del dictador del país imaginari on l'obra té lloc adquirí un

relleu especial en la interpretació d'Angel Company, un actor que ha ultrapassat els setanta anys i que s'expressà deliberadament en un to de veu efeminat i aflautat. Tot seguit el públic es donà per entès i sonaren rialletes de complicitat a la sala, seguides de forts aplaudiments quan el dictador acabà el discurs, una perça oratòria plena de cinisme, de cara al poble.

Potser sí que l'obra és en excés esquemàtica i que d'aquest esquematisme se'n ressenten els protagonistes que resulten massa distants, massa deshumanitzats. Però així i tot, bé que el què l'autor ens diu sigui força elemental, el fet de recordar-ho i de recordar-ho dalt d'un escenari, em sembla prou important en aquests moments. I el fet és que el nom de Baltasar Porcel, com ja hem dit, portà al Romea un públic jove i atent que l'omplí de gom a gom per única vegada en tot el transcurs del Cicle.

Comentari apart mereix la desgraciada interpretació que donà a l'obra el "Teatre Experimental Català"; falta d'unitat entre els actors, de ritme escènic, d'una adient comprensió de l'obra, en feu ressaltar els defectes sense aprofitar cap de les virtuts, de les possibilitats, que el text conté. Alguns actors, aïlladament, se'n surtiren; la tasca de conjunt, però, no existí. A tal extrem arribaren les coses que dos dies abans de l'estrena el propi Baltasar Porcel desautoritzà la interpretació del "T.E.C." des de la premsa barcelonina.

Consignem també que la cantant Núria Feliu fou rebuda pel públic amb una xiulada aclaparadora i la seva actuació fou del tot inaudible; sobretot a partir del moment que la platea reaccionà a favor d'ella aplaudint. Núria Feliu havia signat dies abans un contracte per a cantar en castellà, la qual cosa li obrí les portes de la televisió barrades als cantants catalans. La reacció del públic jove, comprensible, té però l'inconvenient de contestar el fanatisme retrògrad amb una actitud també intransigent. La coacció mai no és lícita i la positura dels cantants que es troben a mercè de les circumstàncies del país ha d'ésser judicada amb comprensió; hom pot admirar les determinacions heròiques però no les pot exigir.

"L'APOTECARI D'OLOT", DE FREDERIC SOLER.

Programar "L'apotecari d'Olot" és ja quelcom gratuït; i més encara si la seva interpretació és confiada a una companyia improvisada, d'un nivell interpretatiu sense un mínim de coherència i pendent tot hora de l'apuntador. En el present cas les coses anaren així i vam poder veure com els actors equivocaven els llocs de llurs entrades i sortides, s'enduien d'escena objectes que encara havien de jugar, i altres coses del mateix caire.

L'obra només podia pujar a les taules després d'un replantejament profund, i. sens, dubte, després d'alguna bona i habil estisorada; la sàtira dels vells enamorats d'una noia jove fóra així viable encara, i l'habilitat escènica que mai no falla en Soler ressaltaria sobre el fons de crítica d'uns costums que en bona part ja han periclitat. Si hom volia reposar Soler hagués pogut acudir a alguna de les abundants obres d'aquest autor d'un valor encara del tot vigent. Soler fou, durant, els anys de la seva joventut, un rebel irreductible; durant aquest període, que practicament acaba el 1866 amb l'estrena de "Les joies de la Roser", satiritzà el romanticisme estraferet que la burgesia catalana havia pres com a seu. Un cop cansat de veure's rebutjat l'autor cessà en les seves crítiques, o en tot cas les moderà fins a l'extrem de fer-les tolerables, i la seva producció anterior restà pràcticament ignorada. Si hom el vol rehabilitar, i ja fóra l'hora de fer-ho, haurà, doncs, de recórrer al seu teatre combatiu de la primera època; amb "L'apotecari d'Olot", malgrat que la intenció hagués estat aquesta —cosa que no succeí en la representació del cicle—, l'objecte només s'hauria aconseguit a mitges.

Cal constatar que Frederic Soler té encara un públic adicte, aquesta vegada molt escàs, sens dubte en raó del preu de les localitats, que seguí l'obra quasi de memòria vers per vers; és un públic menestral, una clientela fidel que ha ultrapassat la quarentena, i gràcies al qual el teatre català troba un caliu, un culte no improvisat, en una paraula, una tradició.

EL TEATRE EN LLENGUA CASTELLANA.

El teatre en llengua castellana fou el que, en major grau, rebé les conseqüències de la improvisació amb què es preparà tot el cicle. Per ordre cronològic explicarem breument en què consistí cada una de les representacions donades en castellà i procurarem d'esbrinar el motiu que determinà l'elecció d'unes obres i no d'unes altres.

La primera representació castellana estigué a càrrec d'una companyia nomenada "Teatro de Arte" de la qual és director i empresari Cecilio de Valcárcel. Aquesta companyia presentà dues obres curtes: "La fuerza bruta", de Jacinto Benavente, i "Los milagros del jornal", de Carlos Arniches. La interpretació d'aquesta companyia fou tan fluixa que el propi director del cicle, Xavier Regàs, se n'excusà reiteradament després al·legant que no l'havia vista abans de contractar-la. El motiu de contractar aquesta companyia, aplegant en un sol programa obres d'autors tan disparells com Benavente i Arniches, és el de commemorar-se enguany el centenari d'ambdós, i subvencionar el "Ministerio de Información y Turismo" les representacions de llurs obres: motiu purament econòmic, doncs, ben al marge de qualsevol raó teatral. Val a dir que a despit de les deficiències de l'actuació, de la presentació d'uns decorats deplorables, de la falta total de direcció escènica, l'obra d'Arniches quedà molt per damunt de la del Premi Nobel; Arniches, bon auscultador del poble madrileny, del que tot sovint no en féu sinó objecte d'un costumisme més o menys folklòric, té encara la força de tot allò observat de prop, amb interès autèntic, mentre que Benavente, a l'obra que comentem, porta a cap una distorsió sentimental dels seus personatges que, si en el moment de l'estrena l'aristocràcia madrilenya reputà de brillant, avui se'ns evidencia del tot falsa.

Més injustificable encara és la presentació del segon espectacle en llengua castellana; consistí en l'estrena de "La escondida", melodrama original de Tomàs Salvador i Manuel Tarín Iglésias. L'obra no té un mínim de qualitat necessària per a pujar damunt les taules i a més fou interpretada per una companyia nomenada "del Festival", la qual cosa vol dir que hom arreplegà uns quants actors sense feina en aquell moment i no els donà els dies necessaris per a assajar conscienciosament l'obra. Alguns d'aquests actors són molt dignes i frueixen d'un prestigi ben guanyat, però aquesta vegada no pogueren lluitar contra una sèrie d'imponderables entre els que calia incloure el text i una direcció del tot inepta. ¿Quin motiu empenyé la direcció del festival a córrer el risc d'una estrena de dos autors que, en teatre, per ésser benèvolts, hom podia considerar novells? Apuntem tan sols que un dels autors, Manuel Tarín Iglésias, és germà del secretari de l'alcalde, Sr. Porcioles, i que l'Ajuntament subvencionava el festival. "La escondida" és una perfecta obra d'evasió: els autors descriuen la vida d'una amant professional que es mou a les altes esferes d'un país imaginari. Ni per un moment apunten la crítica social en el transcurs de totes les truculències que se'ls hi ocorreixen: la descripció d'uns problemes diguem-ne sentimentals, de la protagonista, del tot inversemblants, és l'única cosa que els preocupa. La feixuguesa de l'obra, la sensació d'haver estat víctimes d'una presa de pèl, animà els pocs espectadors que acudiren a l'estrena a patejar la representació. Aquest fou l'únic símptoma positiu de tota la vetllada.

La tercera representació en llengua castellana fou a càrrec del "Nuevo Teatro Experimental de Madrid" que dirigeix Daniel Bohr. Bé que per altres motius hom pot dir que aquesta companyia tampoc no encaixava dins del "Cicle". I no hi encaixava en tant que ens presentà dues obres d'un autor que no té res de llatí: l'anglès Harold Pinter. Si hom contractà la companyia de Daniel Bohr fou degut a que tot plegat la formació consta de quatre persones, i el seu desplaçament de Madrid estant, i essent com és un grup independent, no representava cap devesall econòmic.

El "Nuevo Teatro Experimental de Madrid" resultà una formació d'una qualitat extraordinària i l'espectacle que presentà assolí un nivell molt alt. Ara bé: ¿ho tingué en compte l'organització o fou un pur atzar? Vistos tots els precedents ens decantem per la segona d'aquestes possibilitats. "El montacargas", de Harold Pinter, que ja havíem vist a Barcelona en versió catalana, comptà aquesta vegada amb una direcció acuradíssima i una gran interpretació de Carlos Pereira en el paper de Gus. Més interessant encara, pel que fa referència al text, sobretot, i això que aquest fou mutilat en bona part per la censura, esdevingué l'estrena a Barcelona de "El amante", una de les darreres obres de Pinter, on aquest, si bé emprà un llenguatge que li prové de la seva etapa de "l'absurd", projecta una sàtira certera contra el puritanisme anglès, encobridor de les tares socials més punyents i vergonyoses. "El amante", dins una tradició que en el teatre anglès es remonta a Ben Jonson i passa per Wilde i Shaw, té l'alè d'una gran personalitat creadora i no desmereix en absolut de tan il·lustres precedents.

Vista aquesta programació que, com a mínim, cal qualificar de precipitada, hom es pregunta: ¿és que el teatre castellà no té autors prou representatius avui en dia perquè llurs obres mereixin éser presentades en un cicle com el que ens ocupa? I pensem en homes com Antonio Buero Vallejo, Carlos Muñoz, José María Rodríguez Méndez —amb un estimable nombre d'obres inèdites—, Lauro Olmo, etc. D'altra banda a l'Amèrica Llatina hi ha un estol d'autors desconeguts a la península que un Cicle com el present podria presentar-nos complint així una tasca útil que les companyies professionals, pel motiu que sigui, no s'atreixeixen d'emprendre. I pensem en l'argentí Osvaldo Dragún, que acaba d'obtenir el "Premio de la Casa de las Américas". a Cuba, en l'uruguai Mauricio Rosencof, i encara en d'altres autors joves xilens i cubans les obres dels quals només coneixem per referències, dissortadament.

EL TEATRE FRANCES I ITALIA.

Les companyies franceses, i l'italiana, que acudiren al Cicle, foren subvencionades en llurs països d'origen i això permeté contractar-les. Amb els altibaixos naturals en formacions que res en comú no tenien entre sí val a dir que a elles es va deure que el Cicle assolís una aparença de normalitat.

Com ja hem dit abans els espectacles en llengua francesa foren tres. Atenent l'ordre de programació ens cal parlar de primer del "Théâtre de la Croix Rousse", de Lió, que presentà "Fando et Lis", de Fernando Arrabal. Sobre un text decadent i no massa original l'excel·lent companyia de Lió sabé muntar un espectacle quasi perfecte per la qualitat dels intèrprets, la mesura de la direcció, i els decorats i figurins, deguts a Modest Cuixart. Gisèle Taver fou la responsable de la direcció i Roger Cornillac i Franceline Spielman traduiren la personalitat de Fando i Lis amb totes les seves alternatives d'alegria i angoixa, d'esperança i desesperació.

La companyia de René Erouk donà una versió només discreta de "La música" i "Les eaux et forets", textos de Marguerite Duras que palesen un excésiu llast literari, i, finalment, la companyia d'Edmond Tamiz presentà

"L'eventail", de Goldoni, amb una direcció i interpretació que fou unànimement aplaudida.

Capitol apart mereix l'actuació de la companyia italiana de Renzo Ricci, que posà en escena "Tutto per bene", de Pirandello. Aquesta fou una de les representacions que portà menys públic al carrer de l'Hospital, i encara bona part d'ell el forní la colònia italiana de Barcelona. El cert és que Renzo Ricci, considerat un dels "monstres sagrats" més imponents d'Itàlia, no comptava amb un ambient propici, sobretot entre la gent jove. Ben aviat, però, quedà demostrat que Ricci és un actor extraordinari i que, a més a més, els actors que el rodejaven no eren pas un cor encarregat de fer-lo sobresortir sinó, tots ells, d'una categoria professional indiscutible. I el públic, en la mida de la seva força, aplaudí a l'acabament de cada acte. La interpretació de Ricci tingué més que res un sentit didàctic: no pretengué ni en la direcció de "Tutto per bene", ni en els decorats ni en la luminotècnia, d'una immobilitat absoluta, introduir cap element d'innovació. Ens ensenyà com es feia el teatre trenta anys enrera, o quaranta, tal vegada, quan es feia ben fet, amb entrega total i honradesa. Pel que fa al text Pirandello evidencia a "Tutto per bene" ésser un extraordinari coneixedor de l'individu; els problemes de "Tutto per bene" els hi venen als personatges en tant que individus, sense que hi participin els condicionaments socials, hàbilment escamotejats per l'autor. Acceptada aquesta amputació Pirandello es mostra en possessió d'una gran força de creació; no debades és, amb tots els mereixements, un dels representants més pregonos del teatre occidental en un moment històric determinat del seu desenvolupament.

CONSIDERACIONS GENERALS.

Tal vegada es desprengui de tot el dit una duresa excessiva envers la direcció del Cicle; no ignorem les dificultats de tota mena que sorgeixen a l'hora d'emprendre una organització del caire d'aquesta, més encara si la subvenció d'on est parteix és curta i tota una sèrie d'entrebancs confessats i no confessats impedeixen la llibertat de moviments. Cuitem doncs a dir que si la direcció del Cicle, l'any vinent, fóra confiada a unes altres mans, probablement la migradesa dels resultats no variaria en grau apreciable. La causa de totes les irregularitats que hem anat assenyalant en el curs d'aquesta crònica és per desgràcia més fonda i res no es guanyaria bandejant una persona i substituint-la per una altra; és tota l'organització la que ha d'ésser replantejada, tot el concepte que hom té d'un cicle de teatre al servei d'una comunitat. I en primer lloc l'esbrinament de si el teatre és un negoci com un altre, un mitjà de lucre per a determinades persones, o un vehicle de cultura que cal posar a l'abast del major nombre possible de ciutadans. Si això no s'esbrina, i aquest esbrinament no es tradueix en resultats pràctics, cap acció eficaç de renovellament no es pot emprendre.

Cal bandejar també qualsevol mal entesa qüestió de prestigi; el prestigi d'una ciutat no es pot amidar per una manifestació esporàdica i desarrelada que tingui lloc en ella, sinó per una activitat continuada i viscuda des de dins. Un cicle de teatre, un cop a l'any, i davant d'una sala buida, no pot prestigiar mai una ciutat per més enlluernadores que siguin les companyies que hi desfilen. En canvi l'encoratgement i la protecció de grups que arribin a tots els medis socials, que afavoreixin una presa de consciència del ciutadà amb la realitat que l'envolta, sí que acabarà donant vida, i vida és sinònim de discussió, d'interès, de plenitud. Tanmateix això és molt complexe car el teatre no és, sinó, una peça més dins el mecanisme de la societat i una peça sola no pot combatre contra el rovell que ara és per tot. I si combat ha d'ésser amb una consciència clara de les pròpies limitacions.

EN EL CENTENARI DEL MESTRE MILLET

L'any passat van escaure's els setanta-cinc anys de la fundació de l'Orfeó Català. Enguany celebrem el Centenari del seu primer director i fundador: Lluís Millet i Pagés.

L'esdeveniment serà recordat en una Catalunya que comença a alçar el cap i la veu en català i això, no pas pel sol esforç dels catalans sinó per un redreçament impetuós de totes les forces noves, sanes, generoses i valeroses d'arreu d'Espanya.

Celebrem els cent anys del pare de l'Orfeó Català després d'haver recobrat de fet el dret més elemental d'un poble: cantar en la seva llengua els seus cants i els cants d'altres pobles.

Tenia vint-i-cinc anys el mestre Millet quan, amb el músic i compositor Amadeu Vives, va crear, tot treballant com a pianista al "Café Pelayo", l'Orfeó Català. No sorgia del no rés aquella iniciativa. L'inspirava i l'afavoria la tradició dels Coros Clavé, només que l'Orfeó Català representaria per a Catalunya un instrument de cultura de major volada doncs, com ha dit en certa ocasió el cantant Emili Vendrell: *"El mestre Millet faria dels seus cantaires, veritables ciutadans, gens amb responsabilitat i, sobretot, amb cor."*

Aquest es el paper que ha jugat, juga i jugarà, l'Orfeó Català tal i com el volia Lluís Millet.

"Pel damunt dels nostres cants..."

L'Orfeó Català no es limità a interpretar coralment la cançó popular que els Clavé ja havien escampat pels aires del segle anterior. Afegi al seu repertori el "cancionero" d'altres pobles hispànics i les Cantates dels grans compositors universals: Mozart, Haydn, Tomas Luis de Victoria, Bach, etc. I aquell conjunt barceloní guanyà ben aviat celebritat mundial.

Cada ciutat de Catalunya volguè crear el seu Orfeó i tot i no poguent proposar-se repertori tan ambiciós com el Català, els Orfeons de comarques esdevingueren, sobretot en el període de la República 1931-1939, conjunts artístics i cívics en els quals, homes i dones i també infants, s'hi forjaven com a "ciutadans responsables i de cor".

Al pricipi, l'Orfeó Lleidatà només actuava a Lleida, el Gironí a Girona i a Tarragona el tarragoní. Més tard anaven a cantar a les festes majors d'altres ciutats, s'organitzaren aplecs i concerts de dos o tres Orfeons i, finalment, concursos que movilitzaven a centenars de milers de catalans. Cada conjunt tenia la seva senyera i aquell penó de seda vermella i groga, brodada amb fils de plata i or, presidí no sols el cant sinó els sentiments, els anhels i la força de tot un poble.

Jo tenia dotze anys quan el meu pare em va inscriure a l'Orfeó del meu poble. La sala d'assaig es trobava als baixos d'un convent deshabitat. A l'hivern hi feia molt de fred. A l'estiu hi feia bó perquè tenia grans finestres sense vidre que donaven al pati plé d'herba.

Hi anavem cada dissapte i el senyor Jou, un músic aficionat que tenia botiga de pots i tupins i tocava la tenora a la cobla, n'era el director. El conjunt el formaven mes de cinquanta veus d'homes, dones i infants majors de deu anys. Les veus, com en tot Orfeó, eren agrupades per categories; baixos i tenors; contralt i tiple... Calia saber llegir les notes musicals i era obligatori l'estudi de solfeig. El senyor Jou era estricte i de pocs romanços. Semblava murri però no ho era. Quan ens dirigia, batuta a la dreta, davant un faristol de fusta, plorava sovint, o rabiava, o cridava, o somreia perquè assolía el to, el ritme volgut.

Però el que més recordo d'aquells dissaptes es la lliçó de civisme que hi aprenia. Abans de començar, el senyor Jou ens "preparava" o, com deiem irrespectuosament, "ens feia un sermó". El "sermó" consistia en recordar-nos que a l'Orfeó calia anar-hi endreçat, pentinat, sense fang a les sabates, sense pedres a les butxaques, sense "chicle" a la boca. La puntualitat era imprescindible. S'imposava la disciplina conscient, el respecte al senyor director i als companys de grup; s'hi rebutjava el "vedettisme". Les veus tenien de fer-ne una sola. Res de tractar de "sobresortir". A aquell que volia fer-se sentir s'el parava en sec. Quan hi havia "solo" (en "La Mort de l'Escolà", per exemple) el solista era acompanyat per una remor

de veus, com instruments musicals, com una mà amorosa. Quan algun membre de l'Orfeó tenia un comportament lleuger, irresponsable, irrespectuós, era objecte d'una crítica colectiva i fraternal. O bé rectificava o ell mateix demanava "la baixa". El senyor Jou ens deia sovint: "Aqui aprenem a viure." Viure, per a un orfeonista, era *viure amb els altres*, amb tot el que això significa com obligacions i drets.

Cada cançó nova en el repertori ens era presentada amb la corresponent història: qui la va fer, com, per què, en quines circumstàncies... Un dia, el senyor Jou va dir que cantariem una cançó gallega i allò va servir perquè tots coneguessim els trets característics d'un altre poble d'Espanya, de la seva cultura i tradició, dels seus poetes i músics; un poble que ignoravem, del qual a l'escola mai ens en havien parlat i al que molts consideraven "terra de dides i esmolets".

I quan el mestre Jou ens hagué ensenyat la cançó i la vam cantar per primera vegada, ens semblava nostra, nostra, o bé d'un poble molt com el nostre.

*"Quando penso que te fuches
negra sombra que m'asombras..."*

Anys més tard he sentit cantar aquest cant meravellós per un conjunt de Galícia i m'ha semblat que nosaltres hi posarem el mateix sentiment, la mateixa tendresa, el mateix caliu... I encara que sembli una beneiteria, jo penso que allò era una demostració de que l'Orfeó no ens educava únicament com a catalans o, al menys, amb un catalanisme que no té res a veure amb el xovinisme ni amb l'esperit de superioritat. I es que l'Orfeó, tal i com el va concebre el mestre Millet, era una escola d'humanisme i l'art, sense aquesta fiblada que ve de tant lluny i de tant profund, és fred i descarnat.

L'Orfeó no és únicament un conjunt de veus educades, dirigides, pulides, sinó expressió d'una civilització, d'uns sentiments col·lectius. Es un poble cantant, no pas per a distreure's sinó per a comunicar un neguit, una bondat, una melangia i una alegria, fent-ne participar a tots, sigui d'on siguin.

Quan encetavem un concert a la Plaça o a l'escenari d'un teatre local o dels voltants, ho feiem enlairant la senyera del nostre Orfeó i cantant:

*"Pel damunt dels nostres cants
aixequem'hi una senyera
que ens farà, triomfants..."*

*"Oh, bandera, catalana
nostre cor t'és ben fidel..."*

I penso que en la meua vida no hi ha hagut moment tan plenament, tan autènticament emocionant perquè aquella bandera, aquell cant, aquell públic dempeus, aquelles veus nostres variades i lligades per quelcom de més profund que la batuta del senyor Jou, eren un tot i aquell tot ens donava una mena d'orgull, de força, de fé, d'amor a la gent, a tota la gent. Alguns diuen que això és "la pàtria". Una paraula desprestigiada, arrossegada pel fang i la traició per molts que la pronuncien sovint, tot i venent-la. Però una paraula, al capdavall, que significa alguna cosa per a un poble que es nega a viure de genolls, a callar i a engullir-se l'ànima.

Perque l'Orfeó ens ensenyà també a no viure de genolls, a viure amb el cap ben alt, cantant, diguent coses senzilles i grandioses, boniques i amargues. I molts d'aquells joves que amb mi cantaren a l'Orfeó del meu poble, van defensar aquell dret a cantar amb les armes a la mà, quan el feixisme va encendre la guerra arreu d'Espanya i calgué demostrar si erem o no erem sincers en el nostre amor a la terra.

i Qui ens ho havia de dir als orfeonistes dels anys trenta que aquell "Emigrant" de Vives i Verdaguer, cantat sense saber-ne el sentit, ens acompanyaria vint-i-set anys en un exili veritable, no de cançó, sinó fet d'enyor i de lluita difícil!

"L'Emigrant", interpretat a Catalunya per l'Orfeó Català sota la batuta del mestre Pujol i, més tard, del fill del gran Millet, Lluís Maria Millet, ha estat, durant molts anys —i ho és encara— el crit de Catalunya cridant els seus fills desterrats, i a les primeres paraules del cant, els catalans a Catalunya han plorat pels que encara no poden tornar, o bé perquè els vencedors no els han "perdonat" o bé perquè el perdó està condicionat a un retorn de genolls.

L'Orfeó Català ha jugat, en aquests foscos anys de la pau franquista, un paper democràtic per la seva pròpia estructura i anti-franquista pels sentiments que ha conservat i desvetllat.

Quan l'Orfeó Català ha estat a Prades per interpretar —sota la direcció de l'autor— el "Pessebre" de Pau Casals, ha demostrat la vitalitat de Catalunya com a poble que avança cantant en català, malgrat tot, amb la senyera enlairada i inclinada davant aquest gran patriota que és Pau Casals.

Les perspectives dels Orfeons a Catalunya són fabuloses i ja avui, aquesta forma d'associació artística i cívica alhora, pot esdevenir una de les bases d'un gran mo-

viment democràtic, català però no pas tancat i barrat al món, sinó tal i com el volia el mestre Lluís Millet que ara tindria cent anys.

MORIR A PRAGA

El dijous 20 d'octubre el meu pare fou enterrat al cementiri Stranice de Praga. Tenia 77 anys, dels quals 27 els visqué a l'exili. Exiliat ha mort al cor d'Europa.

Hi erem molts a l'enterro del meu pare i tots —nadius apart— desterrats de diferents indrets d'Espanya. Els desterrats que acompanyen al sepulcre un dels seus, senten més que mai el pes de l'exili i una mena d'esgarrifança de morir, com aquell a qui acompanyen, en terra amiga però estranya. La dèria de tornar a casa esdevé angoixa.

El meu pare se l'estimava molt la ciutat de Praga perquè hi trobà, a més d'asil polític, la possibilitat de fruir i sofrir amb els encerts o insuficiències de les seves conviccions aplicades a la vida de tots els dies. Però mai no va pensar —almenys no ho va dir— que hi deixaria els ossos a la ciutat de Praga.

El meu pare era un dels emigrats de la guerra d'Espanya, una guerra que va començar fa trenta anys. Aleshores el meu pare en tenia quaranta set. No n'havia fet cinquanta quan va passar el Pirineu amb el Batalló republicà del que era part. Als cinquanta anys un home es troba encara en ple vigor físic tot i havent treballat des de la infància i portar una guerra a les costelles. El meu pare es va fer vell a l'exili.

A Praga, el meu pare hi va treballar un grapat d'anys com a jardiner municipal. Quan encara no s'ofegava, pujava al parc Vysehrad, que fou el primer palau de la primera reina dels xecs: Libuse. Més tard, feia el jardí de la Mala Strana, vora el riu Vltava, que els alemanys encara anomenen Moldau. Els jardins que cuidava el meu pare ja no eren ni de la reina Libuse ni propietat privada sinó, com diuen allí: "Narodu." En les llengües eslaves, "narod" vol dir poble i vol dir nació. Al jardiner lleidatà li dolia molt que el poble no cuidés prou els jardins de la nació i la mainada li tenia por al vell jardiner que no parlava xec però que podia empaitar-los amb l'escombra quan calia treure'ls dels sembrats o dels rosers.

A l'enterro del meu pare n'hi havia un dels jardiniers de Vysehrad i em va dir que el meu pare podava com un artista les tilies de Libuse. M'ho va dir amb la veu tremolosa dels vells que ja no treballen, que esperen la mort sentats als bancs dels jardins de la terra que els veié néixer. Les corones de flors naturals portaven cintes vermelles amb lletres daurades; inscripcions en txec, en castellà i català. S'el va acompanyar amb la marxa fúnebre de Zdenek Fibich, music txec del segle passat però també amb l'himne que simbolitza les conviccions a les que el meu pare va ser fidel fins a la mort i que el van portar a l'exili.

No hi faltava res a l'enterro del meu pare, millor dit; gairebé res. Només hi mancava el principal: uns pams de terra al cementiri de Balaguer, al peu i a l'ombra del temple de Santa Maria, al costat de la meua mare que va morir esperant-nos l'any segon de la pau espanyola.

Els darrers anys —quan ja no treballava— el meu pare ho va demanar moltes vegades de tornar a la terra per a morir-hi. Li van contestar que no. Insistí. Ja no li van respondre.

Per això ha estat doblement trist l'enterro del meu pare, que tingué lloc el 20 d'octubre d'enguany, en la tardor daurada de la daurada Praga.

T. P. B.

(1) N.D.R.: L'autora, en pregar-nos la publicació d'aquesta nota ha indicat a la Redacció de "Nous Horitzons" que el mateix text ha estat tramès a la revista "Serra d'Or" el 22 d'octubre 1966.

HOMENATGE DE BARCELONA A PICASSO

Vint de gener a Barcelona. El Sindicat Democràtic d'estudiants organitza el seu homenatge a Picasso. Es divendres i al matí. A la presidència Joan Oliver, Antoni de Moragas (ex degà del Col. legi d'advocats), Guinovart, Moreno Galvan, Antoni Saura, Raimon i altres que no vam reconeixer. La sala de la Facultat de Dret de gom a gom. Són de mil nois i noies joves i no. Entusiasme i emoció. Adhesions de dins i de fora d'Espanya. Aplaudiments en llegir les cartes d'Aragón i Elsa Triolet; aplaudiments redoblats per Rafael Alberti que, de Roma estant, envià el seu missatge. Així com l'acte del 26 contra la represió significà un acte de coordinació de tots els estaments demòcrates de la ciutat en defensa de la democràcia al país, l'acte d'homenatge a Picasso fou, com ho expressà Moreno Galvan en mig d'una ovació fenomenal: « ESTE HOMENAJE A PICASSO ES EL HOMENAJE A LA LI-

BERTAD », i el conegut crític d'art madrieny explicà de quina llibertat es tractava, de l'autèntica, de la que preconitza Picasso. Digué, també, que hi han homes encadenats que saben molt bé en qué consisteix aquesta llibertat i que avui, la llicó que ens dona Picasso amb el seu art, és el fet de comprendre la urgent necessitat de lluitar per la veritat, per l'autèntica llibertat al món i també a Espanya.

El text d'Alberti, llegit després d'un altre de Jorge Guillen, provocà un gran entusiasme. Remarcà que Picasso sempre estigué al costat del seu poble i al servei de la pau del món.

Josep Corredor Matheos, premi de poesia « Boscan », llegí un poema que havia escrit la vetlla. Es un poema curt, sincer, bellíssim. Tal i com el va llegir el reproduïm, sense traduirlo doncs tots l'entendem, tots el vam aplaudir :

A Picasso, desde España

Tienes, joven Picasso, muchos años.
Todo lo has visto, todo lo has vivido.
Como un hombre has pintado y has sentido,
mojando tu pincel en los reñones.

Viejo Picasso, dinos cuántos años
han de sumar el tiempo y el olvido
para que cese el odio de hacer nido
y de pagar trabajos con engaños.

Tu pintaste una vez un pueblo roto,
muriendo por mil sitios, ? Lo recuerdas ?
Era un pueblo que daba así su voto
para vivir en paz. Sí, lo recuerdas :
que todo sigue igual que entonces, Pablo,
en esta triste España en que te hablo ».

No tot segueix igual a l'hora de les vagues, les protestes, els crits pels carrers demanant ! Llibertat ! No tot segueix igual quan a Barcelona, Franco encara al poder, els estudiants organitzen l'homenatge a Picasso sota el signe de la Llibertat ; l'homenatge d'un poble que ja « no està roto »,

que pren consciència del necessita i comença a exigir-ho.

I perquè no tot segueix igual, l'homenatge de la Universitat de Barcelona té tanta significació.

Un estudiant, gener 1967.

PARIS, PELS 85 ANYS DE PICASSO

Per una vegada, la França no ha escatimat cap esforç ni cap iniciativa en homenatjar a un artista vivent. No endebades, Picasso fa més de seixanta anys que, de París primer, de la terra francesa després, n'ha fet el seu lloc de residència, de treball i de combat. Així aquest homenatge, just al moment del 85 aniversari del nostre gran pintor, ens ofereix l'oportunitat única de donar un cop d'ull a la més important retrospectiva de la seva obra que s'ha fet fins avui. Ens convida a participar en aquesta emocionant festa que la concentració d'un miler d'obres picassianes és per a qualsevol espectador mitjanament preocupat de l'aventura artística del més revolucionari i del més dotat dels pintors contemporanis.

Poc abans d'obrir-se les exposicions oficials del *Grand* i del *Petit Palais* ja algunes galeries privades ens varen preparar per a capir fàcilment que la present temporada artística seria encapçalada per Picasso a la capital francesa i de retruc arreu del món. Galeries com *Louise Leiris*, amb una recent col·lecció de pintures i gravats, com *Knœdler*, amb un centenar de dibuixos i aquarel·les, amb "collages" en un altre indret, llibres il·lustrats per Picasso més enllà... Exposicions satèl·lits —com s'ha dit— del nucli oficial de l'homenatge: prop de trescentes pintures al *Grand Palais*, més de cinc-centes peces, ceràmica, dibuixos i escultures al *Petit Palais*. I per no deixar de banda una modalitat en la qual Picasso es mou com el peix dins l'aigua: la selecció de gravats a la *Bibliothèque Nationale*.

Per subratllar la importància de l'homenatge tota la premsa francesa, desde el *Nouvel Observateur* fins a *Candide*, és va aplicar en sortir números especials la setmana del 16 al 22 de novembre, data de l'obertura de la gran retrospectiva. Solament aquest fenomen d'unanimitat, pot ja convèncer d'una vegada per sempre als més reticents. Per a tots aquells per als quals Picasso és certament un nom conegut, però anecdòtic, ací estan tots aquests testimonis impresos, la seva aclaparadora bibliografia i per tota evidència i joia nostra, aquest gegantí esdeveniment. Anem'hi.

Al *Grand Palais*, les pintures hi estan disposades amb rigor cronològic. La clare-

dat per a seguir les sobtades evolucions hi surt guanyant. Tots els moments de l'obra de Picasso, inquieta, mai estéril, punyent, violenta sovint, ens son oferts ací. Necessàriament la seva biografia s'hi reflecteix. Les seves amistats, la seva vida amorosa, els llocs on ha treballat, les corrents artístiques de l'època, tot això ha deixat evidents rastres en la seva nombrosa producció.

Primeres coses a finals de 1.900. Ja la seva capacitat d'assimilació s'hi fa sentir. Epokes blava i rosa: testimonis de la sensibilitat social de que el jove Picasso ja fa prova davant la Barcelona finisecular. Obres sovint patètiques, romàntiques encara, que el pintor —un peu a París i l'altra a Catalunya— coneixedor dels esforços constructivistes d'un Cézanne, per exemple, deixarà de banda per orientar-se cap a una plàstica nova, robusta, com el magnífic paisatge "Horta d'Ebre" aquí exposat. El seu temperament revolucionari s'imposa de plé en les "*Demoiselles d'Avignon*". Després el seu inesgotable poder de renovació no aturarà més la seva cursa lliure i prolífica, ininterrompuda fins avui. Cubisme analític, període de les natures mortes amb "collages". Epoca clàssica que Picasso clourà cap els anys 30, vigília dels tràgics conflictes de la nostra època, que amb genial intuïció pressenteix i és a partir de llavors que la seva obra esdevindrà més profundament colpidora, lliure i "picassiana". La forma serà un pur joc en funció de l'expressivitat del contingut. 1.937, Guernica, un poble aixafat pel feixisme. Els camps nazis. L'homenatge als espanyols caiguts a França. Corea. Picasso estretament lligat a la vida. Aquesta total llibertat de mitjans s'anirà esplaiant en les sèries ja recents d'interpretacions de Velàzquez, Manet i Delacroix.

En el *Petit Palais* ens esperen moltes sorpreses; una bona part de les escultures aquí exposades son pràcticament inédites —igualment Picasso ha deixat per aquesta ocasió nombroses pintures de la seva pròpia col·lecció— i la ceràmica —descoberta per Picasso a Vallauris l'any 1947— també és menys coneguda. Aquí hi ha penjada una magnífica antologia de dibuixos, desde les primeres acadèmies fins els divertiments signats el darrer estiu. Dels imponents caps

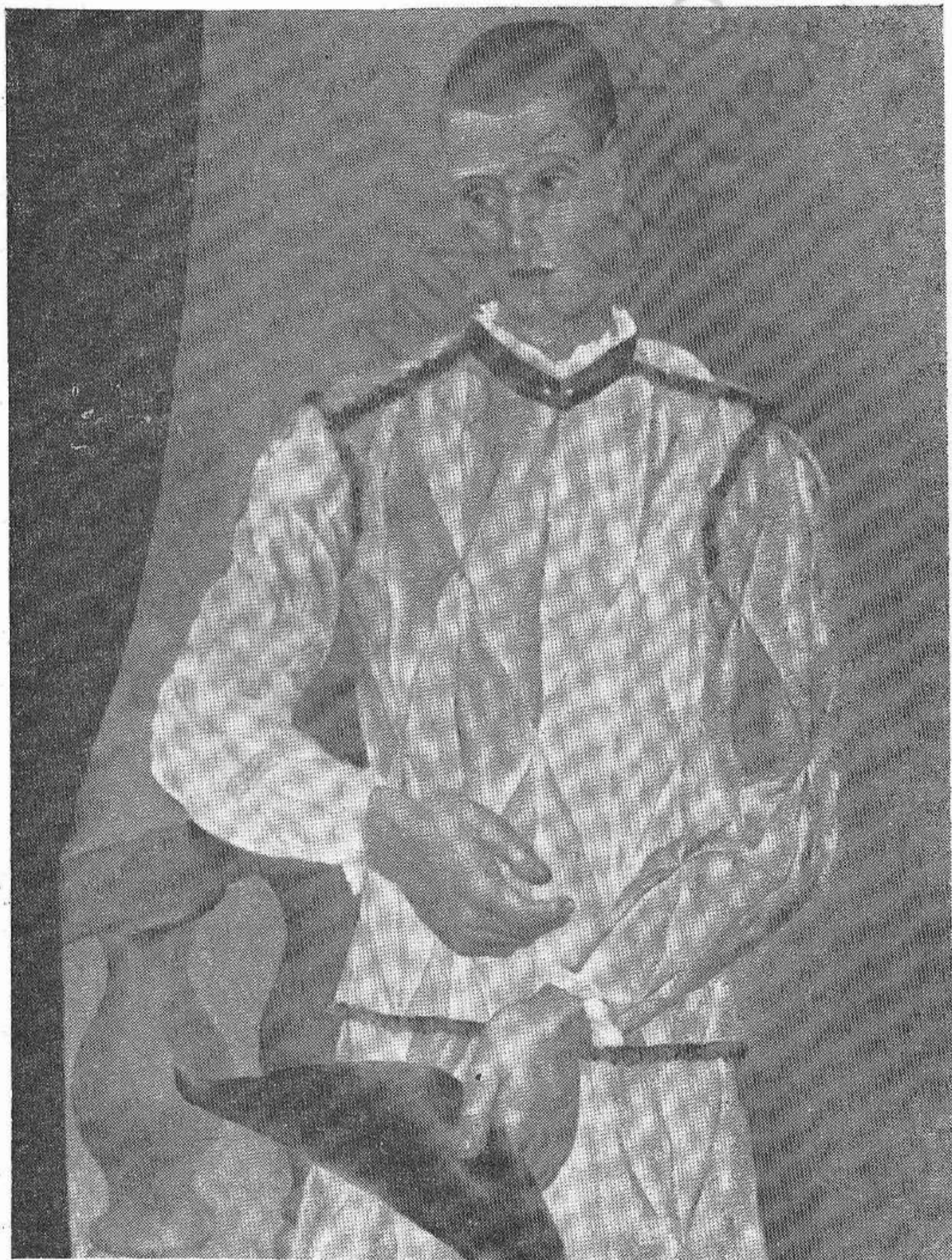
de bronze fets els anys 1923 i 1932 a Boisgeloup a la monumentalitat de l'“*Homme au Mouton*” —l'original en una plaça pública de Vallauris— amb una testa enèrgica, popular i confiant, el crani d'un dramisme quasi insuportable. Les peçes fetes amb objectes simples, domèstics, exponents de la gràcia i de l'humor de Picasso. Fins a l'esclatant conjunt de planxes retallades i acolorides, que clou admirablement les infinites possibilitats de l'enginy del prodigi malagueny.

També s'ha d'anar a la *Bibliothèque Nationale*, doncs Picasso —dibuixant sense

precedents—, mogut per la seva insatisfeta curiositat, ha fet propi cada procediment: aiguafort, litografia, linogravat, sense que mai cap interferència tècnica vingui a estorbar el seu polifacètic treball.

Modestament, desde aquestes planes, hem volgut afegir-nos a aquest merescut homenatge dedicat a aquesta universal figura nostra. Amb orgull també, per l'exemplaritat del comportament i de l'obra de Pablo Ruiz Picasso, home i artista. Que ens consola davant les involuntàries tares de la nostra maltractada cultura.

Roger GÜELL.

L'arlequi, present de Picasso al Museu d'Art Modern de Barcelona

UN BON EXEMPLE

En el marc de la celebració dels trenta anys del Partit Socialista Unificat de Catalunya han tingut lloc reunions en els centres més importants de l'emigració. En aquestes reunions s'ha parlat de l'origen i creixement del P.S.U.C., de la seva política i del seu programa avui, en aquesta hora.

A París, a més de reunions d'aquesta classe, tingué lloc una vetllada cultural amb exposició de pintures i llibres catalans. Hi assistiren nombrosos companys i simpatitzants. S'hi projectà un film a colors fet a la festa del diari "l'Humanité" per un dels nostres militants, un obrer aficionat a la "càmara". I s'hi parlà de literatura.

En parlà, no pas un literat sinó un obrer metal·lúrgic, un veterà del P.S.U.C. que tot i havent treballat els llargs anys del seu exili en una fàbrica d'automobils, ha seguit amb dèria i amor la lluita que a Catalunya i arreu d'Espanya, es porta a terme per a conservar la cultura dels seus pobles i fer-la avançar.

"NOUS HORIZONS" ha demanat el text d'aquesta conferència per tal de reproduir-ne aquelles parts que no han perdut gens d'actualitat. Potser alguns dels nostres lectors trobaran que es una exposició elemental, poc erudita, però la Redacció creu que, precisament, aquest es el seu interès. ¿Per qué no ha de poguer un obrer opinar sobre questions de la cultura en general i de la literatura en particular? ¿Per què no ha d'ésser útil exposar punts de vista elementals devant un públic de treballadors que no ha tingut ocasió ni mitjans d'il·lustrar-se? La conferència del nostre company no és gens superficial malgrat la seva senzillesa i manca de pretensions. La publiquem com un exemple d'activitat que els comunistes haurien d'afegir a aquelles estrictament polítiques.

Companyes, companys,

La cultura no és l'afer d'uns quants especialistes, sinó l'obra de tot un poble. Per tant, ens escau a cadascú de nosaltres, enlletrats o analfabets, d'aportar a aquest edifici col·lectiu el nostre grau de cultura.

Per cultura s'entén el conjunt dels valors materials i espirituals creats per la humanitat en el curs de la seva història. Progrés tècnic, experiència, doncs, de producció i de treball, instrucció, educació, ciència, literatura, arts, etc., i també les institucions que hi corresponen. Però no és pas en aquest sentit més general que avui anem a parlar-ne, sinó en aquell altre més restringit, limitat a Catalunya, i centrant gairebé tota la nostra atenció a la literatura, que com ja és sabut, no és sinó un dels aspectes de la cultura.

Endemés, quedi clar, en començar, que no ens proposem de fer una anàlisi aprofundida del panorama actual de les nostres lletres, sinó partint d'aquelles realitats que considerem essencials, cercar la manera de contribuir al desenvolupament i difusió de la nostra cultura literària. El nostre objectiu, com veieu, és menys d'investigació teòrica o estètica, que no pas pràctic.

Dit això, anem al gra.

Suposem que topem amb un intel·lectual. ¿De qué li parlarem? De l'aspecte tècnic de la seva obra sobre el qual no hi entenem gran cosa o sobre el seu contingut? Naturalment, del seu contingut, en el cas, és clar, d'haver-li llegida. Però sobretot, li parlarem de com els obrers veiem les lluites que menen per la llengua, de les lluites que menen per llurs reivindicacions professionals i d'aquelles de caràcter general: eliminació de les actuals estructures i instauració d'un règim de democràcia econòmica i social. I els parlarem de la íntima relació que existeix entre aquesta acció i el combat de la classe obrera.

Valoritzar la lluita dels estudiants, dels professors, dels artistes; valoritzar la lluita de la classe obrera —del camp i de la ciutat— destacar la necessitat cada cop més imperiosa de coordinar totes aquestes lluites fins a fer-ne un sol i victorós combat, ve't aquí, ens sembla, un gran tema a plantejar-los.

S'em dirà: bé, però això serà una aportació política i no pas cultural. Sí i no. En la mesura en que l'intel·lectual veurà la necessitat d'aquesta lluita comú, anirà produint, àdhuc sense adonar-se'n, una literatura cada vegada més popular, tant pel que fa al contingut com pel que fa a la forma. Això és, una literatura cada vegada més realista, progresista.

I si això és així, ¿quina en serà la conseqüència? Inevitablement, una audiència més ampla, una extensió més gran de la literatura entre el poble. En resultarà doncs, un pas endavant devers la democratització de la cultura...

Prenem el cas d'un escriptor de procedència burgesa —i aquest és el més general en la societat dels nostres dies. Si a més de procedir de la burgesia és cec davant les injustícies del capitalisme i sord als planys i a les protestes dels explotats, farà una literatura de contingut burgès, que compraràn i llegiran —o no llegiran— el burgesos. L'artista en qüestió tindrà assegurat el seu pa de cada dia. I l'home haurà viscut sense pena i morirà fins i tot, més d'un cop, amb molta glòria. I aquí no ha passat res.

Ara, prenem el cas d'un escriptor també de procedència burgesa, però que té ulls per veure i orelles per escoltar. Per poc que tingui allò que s'en diu, un cor, la seva obra, encara que no vulgui, reflectirà més o menys les injustícies de la societat capitalista i llurs tràgiques repercussions morals i materials. Un tal artista, ja no tindrà tan ben assegurat el seu pa de cada dia, i això, per la senzilla raó de que l'escriptor és, en gran part, dependent del públic que el llegeix.

Ja veiem doncs, la importància que té conseguir un públic popular per a la literatura. Això permet a l'escriptor de donar, històricament parlant, un caràcter realista a les seves obres. En una paraula: hi ha interacció entre cultura i economia i política.

Quan es reclamen escoles, locals, més mestres i millor pagats; una democratització de l'ensenyament (tant del contingut com de la composició social dels alumnes) mitjans que facilitin la recerca i investigació científiques, etc., es comprén molt bé que es fa un servei inestimable a la cultura. Però cal veure també que quan s'exigeix al bell mig del carrer llibertat i democràcia, encara que no es parli de cultura, també se la serveix d'una manera efectiva. Car, qui és l'enemic primer de la cultura?

Adhuc una reivindicació econòmica, per limitada que sigui, pot servir-la, puix que dóna la possibilitat a un cert nombre d'obrers de dedicar unes pessetes que abans no tenien, a la compra de llibres.

Aquest enfocament del problema ens permet d'arribar a una primera afirmació: tots els punts del programa del nostre Partit, des del primer fins a

l'últim, parlin o no parlin de cultura, puix que serveixen l'home enter, material i espiritual alhora, serveixen la cultura. De totes aquestes coses, nosaltres, obrers comunistes, podem i devem parlar-ne amb els intel·lectuals sense complexos d'inferioritat. Nosaltres podem aportar-los la nostra pròpia experiència.

Parlant amb els obrers, car és amb ells amb els que més parlarem, que podrem dir-los hi sobre els problemes de la literatura?

El primer que s'ens acudirà, segurament, és invitar-los a que comprin llibres en català. I tindrem raó. Car avui, comprar un llibre català és un acte polític. Expliquem-ho una mica i això ens permetrà, de passada, de veure alguns dels principals entrebancs amb que topen els nostres escriptors.

El franquisme abolí l'Estatut i tractà d'arrenegar-nos la llengua. Bandejà la llengua catalana de l'escola, de la ràdio, de la televisió, del cinema, del teatre, dels tribunals, dels estaments oficials, dels documents estatals, dels actes públics, de les relacions comercials, dels diaris, de les revistes, i fins i tot, dels noms de places i carrers. I per més que la llengua no ho és tot, és tanmateix el mitjà de comunicació entre els homes. I és al seu través que coneixem el nostre passat històric, econòmic, cultural, i és servint-nos d'ella que anem fent la Història del present, política, econòmica, social i cultural, que és gairebé com dir, la història del futur, puix que el futur, és el present qui el prepara. Atacar, doncs, la llengua, la nostra, era un dels grans mitjans per a des-catalanitzar Catalunya.

D'aquí vé que avui veiem molts catalans que tot i parlant entre ells el català, tenen moltes dificultats per llegir-lo, i no parlem ja d'escriure'l. Catalans que entre ells parlen català, però que quan es cartejen ho fan en castellà. D'aquí vé que tots els escriptors de les noves generacions, han hagut d'aprendre el català, com qui diu, d'amagat i en autodidacta, cosa que representa la pèrdua d'un temps que podia haver-se esmerçat en la redacció d'una colla d'obres que no seran mai escrites.

Això no obstant, cal dir que el franquisme no s'ha sortit amb la seva. No és tan fàcil arrencar la llengua a tot un poble quan es donen alhora totes aquelles característiques que, juntes, determinen, històricament parlant, una nació. La prova la tenim en el fet de que, avui, la llengua catalana és més viva que mai. En aquest ordre, com en molts altres, les coses no són com eren. Ara bé: cal constatar que malgrat tots els progressos, el català segueix prohibit a les escoles, és exclòs de la premsa diària. A la Ràdio i a la Televisió, només unes hores per setmana. Al cinema, ni parlar-ne (1) i el teatre català no té subvencions. En una paraula: tots aquells mitjans de gran difusió, són avui, encara, inaccessibles a la llengua catalana.

Les coses no són com eren, però no han canviat de cop. Per exemple, al cap de 17 anys de franquisme, el simple anunci en català d'un Concert de música, provocava, automàticament, la suspensió del concert. I quan a les entitats privades recreatives, cooperatives, etc., es començava poc a poc a representar teatre català, el programa, llevat del títol de l'obra, havia d'ésser redactat en castellà. L'any 1954, a València, fou autoritzada la publicació d'un Calendari en català, però no a Barcelona. Per la mateixa raó, segurament, que es considera menys perillosa una càtedra de català a Madrid que no pas a Barcelona.

Avui, tots sabem la infinitat de llibres que es publiquen en català.

Qué ha passat? Senzillament, que la classe obrera no abandonà mai el com-

(1) Encara no s'havia presentat, doblada al català, "*Maria Rosa*".

bat ni tampoc les masses populars, en general. Aquesta resistència ha creat veritables problemes al franquisme.

El franquisme s'ha vist obligat a fer certes concessions, a contracor, naturalment i, per aquesta mateixa raó, en allò que menys el perjudicava, es a dir: el llibre. Cadascú sap que el llibre no és —almenys fins ara— l'aliment espiritual de les grans masses del poble. I això per dues raons, com a mínim: el preu elevat del llibre i la manca, no ja de català a les escoles, sinó la manca d'escoles a seques; altrament dit, l'existència en el poble d'un baix nivell d'instrucció.

Es dóna via al llibre, però no pas a no importa quin llibre. De primer, la reedició dels nostres clàssics i també traduccions dels clàssics grecs i llatins. Quant a les obres originals, vingué en primer lloc la poesia i dins la poesia aquella d'inspiració mística; després, és clar, vingué l'altra. Però la poesia, qui la llegeix? El tiratge normal dels nostres poetes és de 500 exemplars. La novel·la, el teatre, i sobretot l'assaig, vingueren temps després. Car si bé el llibre català estava autoritzat, al llibre no li era permès de parlar d'allò que més interessava. Ja que no podien prohibir-lo, la censura, aquella inquisitorial censura, n'engendrava inevitablement una altra tant —o més— esterilitzant: l'auto-censura.

El primer assaig polític en català, data del 1956. Es a dir, cinc anys després de la vaga general de Barcelona. Es tracta de "La crisi de l'Edat Moderna" de F. Maspons i Anglasell. En ell es critica l'absolutisme, el constitucionalisme, el totalitarisme i es preconitza l'europeisme com solució a tots els mals. L'autor que a més de catalanista i d'origen burgès, és catòlic veu la causa de totes les plagues que fustiga, en la descristianització dels homes. Ja veieu, doncs, el munt de coses que nosaltres tindriem a redir-hi. Té, però, el valor d'ésser el primer de temàtica semblant, i tanmateix, moltes de les coses que critica, poden molt bé ésser aplicades al franquisme.

Avui apareixen assaigs, veritablement interessants, sobre infinitat de temes, alguns veïns de les nostres concepcions, altres, molt allunyats d'elles, però el tema tabú, se n'és anat als encants.

El progrés es d'importància. I innegable. I donades les condicions d'avui, ningú no pot aturar-lo. Això no vol pas dir, és clar, que ja no hi hagin problemes. Per exemple; el buit de diàris i revistes és molt difícil d'omplir. I aquest no és solament un inconvenient pels lectors: Ho és també pels autors.

En primer lloc, això dificulta l'aparició de nous escriptors. Car, on donar-se a conèixer? I en segon lloc no és pas amb el fruit de l'edició d'un llibre, cada jo no sé quants anys, que l'home pot viure de la ploma. Cal, doncs, que treballi en altre lloc. I on? En una Editorial? Es el que fan molts, però mireu que en caldrien d'editorials per a tants escriptors! Queda el recurs de col·laborar en diàris i revistes, cert. Però aleshores, en castellà, puix que en català no existeix més que "Serra d'Or"(1). I ve't aquí plantejat un altre problema: el bilinguisme.

A primera vista, pot semblar un mal menor però, en realitat, el resultat més segur serà que, el literat en qüestió, no escriurà bé ni el català ni el castellà. No oblidem que l'eina de l'escriptor, és el llenguatge. I que una vida d'home no és pas massa per aprendre'n el seu maneigament. Les grans literatures exigeixen una transmissió continuada, de generació a generació, de les experiències i progressos del llenguatge. I això també manca a alguns dels nostres escriptors, posat que al llarg de la nostra història, per raons que ara

(1) I, avui, "Tele-Estel".

no podem analitzar, la llengua catalana s'és vista proscriu durant llargs períodes.

Si, a més a més d'aquest gran buit, el nostre escriptor es passa la major part de les hores del dia escrivint en castellà, i solament pot dedicar unes hores, que roba al repós, a pensar i escriure en català, com volem que no en sofreixi la seva obra? I benaurat encara, aquell que pot dedicar-se a aquestes feines, perquè hi ha també, i sobre tot, els altres, aquells que, obligats a guanyar-se les mongetes, es passen la major part de les hores del dia, en treballs que no tenen res a veure amb la literatura.

Imaginem els temps i els talents que es malmeten.

Per totes aquestes raons, i moltes d'altres que podríem afegir, tindrem molta raó en recomanar de comprar i llegir llibres catalans.

Cometeríem, em sembla, un error, d'interessar-nos per la literatura i la cultura en general, només perquè ara veiem els estudiants i els intel·lectuals, sortir al carrer. N'hem de parlar, per això, és clar, puix que llur combat ve a enfortir el nostre, però també perquè la cultura és cosa de tots. En aquest esperit, anem a fer algunes suggerències arran d'accions ben concretes.

Hem dit de proposar de comprar llibres. Però el preu és un obstacle. Es que en un poblet o en una barriada obrera —si és que n'hi ha— no est pot llençar la idea de crear una biblioteca popular? Mòdica aportació personal per fer les primeres adquisicions i centralització; encara que sigui en una casa particular, i de tant en tant, organització d'una discussió col·lectiva.

En aquelles entitats —recreatives, cooperatives, etc.— on existeix ja una biblioteca, és que no podem llençar la idea d'adquirir tal o qual llibre, i d'invitar als autors en persona, a parlar-ne? Es a dir: organitzar la comprensió del llibre. Es ben bé això el que nosaltres fem en les nostres reunions de cel·lula. Entre altres coses, organitzem la comprensió dels informes, de la política del Partit, i, la vegada, contribuim, amb les nostres iniciatives, a elaborar-la. El mateix passaria amb reunions de lectors i autors, que poden ser completament legals; d'una banda, el lector tindria més claredat sobre el llibre, i de l'altra, l'autor, en posar-se a escriure, sentiria la ressonància de les opinions, desitjos i experiències dels seus lectors. I la seva obra en resultaria enriquida. Cal no oblidar que nosaltres volem llibres catalans però no solament catalans: Els volem catalans i progressistes.

En el mateix ordre d'idees, podem suggerir d'escriure cartes al autors, per influir en la seva obra, però també per una altra cosa: Per tal de que constati que no predica en un desert. No hi ha res de pitjor per a un escriptor, que tenir la sensació de que està predicant en el desert.

¿I per qué no escriure als editors? Per tal que es facin una idea de quines són les necessitats del consumidor. L'obra més genial es queda en un calaix si no hi ha editor per a publicar-la. I per un editor, el llibre és, abans que tot, un afer comercial.

Apart de cursets en català i Confèrencies, hi ha una altra possibilitat; el teatre d'aficionats, que es practica en moltes entitats populars. Per regla general el defecte d'aquests aficionats és haver-se confinat en el nostre vell teatre. Aquest pot ésser d'utilitat —el d'Ignaci Iglesias, per exemple— però els aficionats podrien entrar en contacte amb els homes del teatre modern que tot just neix però que ja respira.

També es pot recomanar la compra de discs. Hi ha "la nova cançó" i discs

de poemes. El disc es un element introductor del català entre les masses. Tothom escolta sense cap esforç una cançó però difícilment es llegeix un llibre.

Un altre mitjà per intervenir en els problemes de la cultura, són les Comissions. Als barris i ciutats, es poden crear Comissions per reclamar escoles i ensenyament català i progressiu. Aquestes Comissions, o senzillament, dues o tres persones, poden molt bé redactar una petició i recollir signatures, que podrien enviar-se a les autoritats, a la Ràdio, a la Televisió, demanant per a totes les manifestacions de la nostra cultura, aquests mitjans moderns d'informació i divulgació.

Fer, en pobles i barriades, sugerencies com aquestes, que de segur cadascu ampliarà, és provocar-ne d'altres, d'inventiva netament popular, de la part de les pròpies masses i això pot representar un substancial ajut als nostres intel·lectuals i, alhora, un mitjà segur d'elevat el nivell cultural del poble.

Totes aquestes accions desembocarien, finalment, en la creació de nuclis de cultura i serviria, en certa manera, per a vetllar i orientar el contingut de la nostra literatura contràriament als propòsits d'aquells que voldrien veure-la despolititzada. Una literatura ni carn ni peix, no faria sinó servir, indirectament, els interessos de l'oligarquia financera, i el poble, tractant-se d'oligarquies, no fa diferències de nacionalitat."

**ALGUNES BONES
COSES
DEL "SANT JORDI" 66
i d'altres premis
de la Nit de Santa Llúcia**

Mercè Rodoreda ha estat, per unanimitat, premiada amb el "SANT JORDI" darrer per la seva novel·la —ja publicada— "EL CARRER DE LES CAMELIES". En realitat, l'obra premiada simbòlicament es "LA PLAÇA DEL DIAMANT", presentada per l'escriptora exiliada al "SANT JORDI" de 1960 i que ni tan sol arribà a finalista. El Club de Novel·listes va editar-la tot seguit i aviat fou considerada per la crítica sèria com la millor novel·la catalana dels darrers vint anys.

En una entrevista al "Correo Catalan" del 15 de desembre, li preguntaren a Mercè Rodoreda:

— *Es diu que li han concedit el premi per a esgrevir-la de la vegada que es presentà, sense reeixir, al "Sant Jordi", amb "LA PLAÇA DEL DIAMANT", ¿qué en diu vosté?*

— *No sé si això que es diu és cert. Aleshores em vaig fer el propòsit de no enviar cap original més al premi. Si "EL CARRER DE LES CAMELIES" ha entrat en concurs és perquè ja era editada des de maig últim, i, donat que les bases ho permeten, van créure oportú el presentar-la.*

La injustícia, doncs, ha estat reparada. No obstant, el fet mereix algunes reflexions, no tant sobre l'autora —que ningú no pot discutir com a novel·lista— sinó sobre els procediments dels Jurats en certes ocasions. Es interessant recordar allò que Mercè Puig escrivia en la nostra revista (*Nous Horitzons*, 3, any 1962) en la secció "FULLS OBERTS". Deia:

— *"El Jurat del primer premi "Sant Jordi" s'hi va lluir. Donà el premi a una obra mortalment mediocre ("Viure no es fàcil") i els honors de finalista a una obra mortal-*

ment avorrida, quan, entre les novel·les presentades hi havia la deliciosa "No ho sap ningú" de Nicolau Rubió i, sobre tot, "LA PLAÇA DEL DIAMANT", de Mercè Rodoreda."

I, a continuació, la nostra col·laboradora feia una ressenya del llibre que encara avui, recomanem als nostres lectors (la ressenya i el llibre).

¿Per què van discriminar l'any 1961 a Mercè Rodoreda? ¿Per raons literàries? No, de cap manera. L'autora era una exiliada, una republicana desterrada que, durant la guerra desfermada per Franco, romangué al costat del seu poble activament, escrivint en revistes, contribuint a les obres culturals i socials de la Generalitat de Catalunya i del govern legal de la República. Això ho sabien els senyors del "Sant Jordi". ¿Tenien por de donar el premi a una escriptora d'aquestes característiques extra-literàries? No gosem afirmar-ho però el que si podem dir amb tota serietat és que, el camí recorregut per "LA PLAÇA DEL DIAMANT", les nombroses edicions que se n'han fetes, les traduccions a l'anglès i al francès ja publicades i el judici de la crítica demostren que el jurat del "SANT JORDI" no tenia motius literaris per rebutjar "discretament" una novel·la tan extraordinària. Tampoc podien haver-hi raons de "censura". La novel·la fou publicada a Barcelona l'any que el "Sant Jordi" l'ignorava.

En aquella ocasió, el jurat (potser hi hagueren excepcions en el seu si) tingué una actitud *reaccionària* vet'ho aquí. També es pot ésser reaccionari en *català* i en literatura. Nos ens enganyem. En aquell cas, es perjudicà, fonamentalment, a la literatura catalana, però també es posà *entrebancs* al retorn d'una il·lustre catalana, retorn no encara físic però sí espiritual. Era premiar una dels derrotats que, amb una novel·la com "LA PLAÇA DEL DIAMANT" tornava a la pàtria sense donar-se cops de pit, no pas de genolls, sinó demostrant que la llengua vernacle pot ésser amorosament conservada i enriquida a l'exili per escriure un boci d'història dramàtica i profundament optimista.

L'obra de Mercè Rodoreda mereixia, ja *aleshores*, una actitud honesta per part del jurat, però hi han circumstàncies en les quals la honradesa troba mil "alibís". La veritat, però, fa camí i arriba sempre a port. Mercè Rodoreda ha triomfat.

Els premis de la nit de Santa Llúcia tenen una gran significació per a la nostra cultura. Sempre els hem saludat i, en els anys que ténen de vida, moltes són les coses positives al seu compte. Nogensmenys, conrear i fomentar la cultura catalana no és prou per a guanyar el títol de

bon patriota. La cultura catalana, com qualsevol altra cultura, s'ha de veure en el seu temps concret i vinculada a tota una situació política i social. Fer cultura catalana avui no és igual que fer-la en els temps de Mossen Cinto. Fer cultura catalana, avui, és obrir camí, contra entrebancs polítics, a l'expressió nacional de sentiments i necessitats ofegats per una tirania política i, quan parlem d'aquesta tirania, no ens referim únicament a l'Estat franquista centralista i reaccionari sinó també als catalans com Lòpez Rodó, per exemple, que evocuen la "germanor de la sardana" per obligar als catalans a anar a les urnes d'un plebiscit essencialment antidemocràtic i retrògrad.

Deixem-nos de romanços: el catalanisme ben entès consisteix en un antifranquisme sense ambigüetats. Els senyors que organitzen els premis de literatura catalana han d'ésser entesos en literatura, naturalment, però no són, no poden ésser apolítics. ¿Quina política han de fer? La que permeti "sortir de la nit". No n'hi ha altra pels homes de cultura.

Si els jurats tenen a les mans una obra de vàlua literària s'han de pronunciar, al marge de qui n'és l'autor i quines les tesis que defensa o combat. Si la pressió dels editors-mecenes (a Catalunya són prou coneguts), és massa forta, el jurat honest es veurà obligat a dimitir, a plantar cara al "mecenes", però mai, si és honest, no claudicará. En sofriria la literatura però també llur prestigi intel·lectual i cívic. Enguany, el jurat del "Sant Jordi" s'ha fet l'autocrítica.

LES ALTRES "COSES BONES".

El guanyador del "Josep Maria de Sagarra" (teatre) és un xicot de 25 anys que actualment estudia a París. Es diu Jaume Melendres i, malgrat que l'obra premiada té un títol estrany ("Defensa India de Rei"): el tema no sembla fugir de les realitats. L'autor ha declarat al "Correo catalán"):

— ¿Qué és "Defensa India de Rei"?

— L'exposició d'una estratègia dins del "sistema".

— ¿Es refereix al sistema capitalista?

— Exactament. Al capitalista i al neo capitalista.

— Al parlar d'estratègia, ¿significa que proposa algun missatge de tipus activista?

— L'obra vol posar al descobert els mecanismes del "sistema"...

Aquesta declaració, així resumida, dona ganes de conèixer l'obra. I això és molt.

A l'igual que l'any passat, el premi "Nova

Terra" sembla haver recaigut en una obra d'interès autèntic i d'un autor estudiós de les qüestions de la lluita de classe. L'any passat fou M. Tuñon de Lara, amb "INTRODUCCIO A LA HISTORIA DEL MOVIMENT OBRER" (1) el que guanyà el premi. Enguany ha estat Luis A. Gorostiaga amb "LA GESTIO OBRERA A OCCIDENT: UN NOU PARANY CAPITALISTA".

Podria dir-se que el títol ja ho diu tot. És interessant afegir que Luis A. Gorostiaga és un dels professors adjunts de la Universitat de Barcelona que fou sancionat pel que tots sabem. Té 26 anys i viu a Madrid. Treballa en una fundició per "fer l'experiència de l'obrer" i ha declarat que no vol que s'el compari amb Simone Weil. Tesis de l'obra premiada? L'autor l'explica així:

— *El problema de la participació del personal en la gestió de l'empresa és de màxima actualitat, no sols a Espanya, sinó a tot el món occidental. De les solucions que es donin a aquest problema depenen, de manera decisiva, no sols l'estructura de les empreses i la configuració de les rela-*

cions laborals dins d'ella sinò, també, en gran mesura, l'ordenació político-social de la societat. Per això, en el meu estudi m'he centrat en quatre països, a més d'Espanya —dos del món socialista i dos del món capitalista, que presenten models-tipus del sistema de participació dels treballadors en l'empresa.

Una altra cosa que saludem, per acabar, és que la vocació literària a Catalunya no s'estronca malgrat els pocs estímuls que reb i la quantitat d'entrebancs que ha de vencer. Així tenim, per exemple, que s'han presentat 26 novel·les al "Sant Jordi", 5 obres al "Aedos", 11 al "Joaquim Ruyra", 9 al "Nova Terra", 9 al "Víctor Català", 58 al "Carles Riba" (poesia), 7 al "Balmansa", 26 al "Josep M. de Sagarra" (teatre), 5 al "Yxart", 7 al "Maspons i Camarasa" i 14 al "Josep M. Folch i Torres". A aquests premis s'afegirà, l'any que vé, el que tractarà de "La situació actual de la llengua catalana".

(1) Editorial "Nova Terra", Banys Nous, 12, Barcelona (2).

JOCS FLORALS DE LA LLENGUA CATALANA

ANY CIX DE LLUR RESTAURACIO

Marsella, 3 de novembre del 1966.

Benvolguts compatriotes:

El Patronat Permanent dels Jocs Florals de la Llengua Catalana, ha encarregat als catalanas de Marsella d'organitzar per al proper any 1967 la celebració de la poètica festa a la capital de la Provença.

A fi de poder donar a la Gaia Festa tot l'esclat, hem cregut oportú demanar la col·laboració i ajuda a personalitats rellevants del provençalisme i de l'occitanisme i amics de sempre. Es per aquesta raó que la Presidència de la Comissió Organitzadora ha estat confiada a Mestre Pèire Rouquette, Majoral del Felibrige, i les Vice-Presidències a Jorgi Reboul, escriptor i poeta d'Oc, President del grup provençal "Lo Calen", de Marsella, i al Doctor Louis Bribot, Síndic de la Mantenança de Provença.

Els Jocs Florals han estat en tot moment l'expressió de la lluita de Catalunya pel reconeixement de la seva personalitat. Els del 1967, tenint lloc prop de casa nostra i animats per l'escalf dels amics provençals, deuen de permetre exterioritzar la vitalitat del nostre poble. Els Jocs són una manifestació literària plena de sentit nacional. Són, doncs, l'expressió del sentir dels catalans i estan oberts a tots els escriptors, poetes i assagistes de llengua catalana.

La Comissió Organitzadora ha emprès amb delit la tasca d'estructurar el més gran esdeveniment català. Cal que els Jocs del 1967 assoleixin una brillantor total. La Comissió Organitzadora està segura de que l'èxit coronarà els seus esforços, doncs espera col·laboracions i encoratjaments d'arreu on hi hagi un català, un Casal o un organisme català, vibrant al sol enunciat del nom de Catalunya.

Es per aixó que des d'ara invitem a tots els compatriotes i a totes les entitats catalanes o amigues de Catalunya a que ens ajudin amb tots els recursos i iniciatives imaginables, car de tot manquem —menys d'entusiasme—, per fer que la Festa Cabdal dels catalans assoleixi un èxit sense tebiors ni mitges tintes.

Feu-nos arribar Premis, donatius i subvencions que ens permetin de donar un ambient de noblesa i de solvència intel·lectuals als Jocs Florals del 1967.

No ens resta a nosaltres, els membres de la Comissió Organitzadora dels Jocs Florals, sinó de dir ben alt i ben sincerament:

“Moltes gràcies, i visca Catalunya!”

“Visquin eternament els Jocs Florals de la Llengua Catalana.”

LA COMISSIO ORGANITZADORA
DELS JOCS FLORALS DE LA LLENGUA CATALANA
DEL 1967.

COMISSIO ORGANITZADORA: Pèire Rouquette, President; Jorgi Reboul i Doctor Louis Bribot, Vice-Presidents; Amadeu Muset, Secretari; Melcior Carton, Secretari de Relacions; Josep Codina, Tresorer; Antoni Aguilà, Francesc Estrac, Gui Martin, Joan Peirats, Ramon Prat, Joan Urgellès. Vocals.

Tota la correspondència deu ésser adreçada al Secretari Amadeu Muset, chez Mme Rouquette, 1, rue Falque, 13 - MARSEILLE (6).

Els treballs participants als Jocs i tota la correspondència referent als mateixos al Secretari de Relacions: Melcior Carton, 65, rue Saint-Pierre, 13 - MARSEILLE (5).

Els donatius, Premis i ajuda econòmica, al Tresorer, Josep Codina, 45, rue Edmond-Rostand, 13 - MARSEILLE (6). Compte Corrent Bancari al “Crédit Agricole Mutuel”.

El referèndum organitzat per la dictadura entorn de l'anomenada Llei Orgànica de l'Estat ha donat motiu a nombrosos documents i declaracions de partits, organitzacions, sectors d'opinió i personalitats que ha pres posició pública front al plebiscit. Davant de la impossibilitat tècnica de reproduir-los tots, hem portat a aquesta secció alguns dels que jutjem més representatius.

N. H.

DECLARACIO DE 38 PERSONALITATS

Declaracio pronunciand-se per l'abstenció al referendum de la Llei Organica de l'Estat signada per 38 personalitats de diferents tendències polítiques democràtiques.

Amb data 30 del passat mes de novembre fou cursat al Excm. Sr. Ministre Subsecretari de la Presidència del Govern per mediació del Govern Civil de Barcelona, l'escrit que literalment es transcriu a continuació:

Excel·lentíssim Sr.:

La convocatòria d'un Referèndum, en un termini de vint dies, per a ratificar la "Ley Orgánica del Estado", conjunt de disposicions heterogènies i aprovades per les Corts sense haver-hi hagut examen previ ni discussió, situa als ciutadans davant d'una greu responsabilitat.

Conscients de la transcendència del moment, els sotasignats, en us de llurs drets, dirigeixen al Poder Públic les sol·licituds que més endavant s'expressaran, les quals tendeixen totes a aconseguir que tinguin realitat pràctica les garanties que exigeixen el reconeixement de la legítima pluralitat d'opinions discrepants i el respecte als ciutadans que defensen, lleialment i responsablement, la seva manera de veure, drets bàsics que han estat solemnement proclamats tant en la Carta de les Nacions Unides com, més recentment, pel Concili Vaticà II.

Les mesures legals que considerem inexcusables perquè la consulta electoral sigui autèntica són:

PRIMER: Concessió d'espais a la ràdio

i a la Televisió oficials a favor dels discrepants, en condicions de completa igualtat amb les persones o entitats governamentals que defensen el vot SI.

SEGON: Autorització per a divulgar àmpliament, per mitjà d'impressos, cartells de propaganda, articles periodístics, emissions per les ràdios privades, conferències, col·loquis i altres actes públics, les raons de la discrepància, per a la qual cosa hom pugui utilitzar indistintament les llengües castellana i catalana.

TERCER: Igualtat d'oportunitats en quant a la disposició de cabals públics, estatals o para-estatals, per a sufragar les despeses que ocasioni la campanya del Referèndum. Creiem que l'austeritat en les despeses ha d'informar tal campanya.

QUART: Possibilitat d'una fiscalització efectiva de les operacions electorals, que concretament seria:

a) ampliació a trenta dies del termini assenyalat per a la sol·licitud de nomenament d'interventors, actualment reduït a deu dies naturals.

b) ampliació fins a sis del nombre d'interventors admesos per a cada mesa electoral, que actualment són només dos.

c) autorització perquè les associacions a les quals després farem referència, nomenin apoderats que exerceixin l'oportuna fiscalització del vot.

d) designació dels interventors per sorteig, públicament realitzat entre els ciutadans que ho sol·licitin, en lloc del sistema actual en que aquest nomenament es deixa a les Juntes Municipals del Cens, les quals

apreciaran, segons diu el Decret 2931/1966 de 21 de novembre d'aquest any "con libertad de criterio los méritos i circunstancias de las solicitudes", sense que càpiga cap recurs contra aquest acord discrecional.

e) ampliació a tres dies del termini establert per a la interposició de reclamacions i recursos, limitat actualment a un de sol.

CINQUE: Extensió del Referèndum:

a) a tots els ciutadans amb capacitat electoral que resideixen o treballen a l'estranger, perquè puguin emetre llur vot amb les mateixes facilitats i garanties que els residents al territori de l'Estat espanyol.

b) a tots aquells ciutadans que en els moments presents es troben privats de llurs drets polítics.

SISE: Autorització per a constituir unes Associacions, de fet i de dret, on puguin integrar-se amb caràcter circumstancial tots aquells ciutadans que creguin convenient oposar-se raonadament a la "Ley Orgánica del Estado"; Associacions que tindran com a finalitat vetllar pel desenvolupament de la campanya del Referèndum i per la puresa de les operacions del vot.

SETE: Ajornament de la data del Referèndum, conseqüència lògica de les sol·licituds anteriors. La nova convocatòria hauria de fixar-se per a un període posterior, com a mínim de trenta dies, a l'autorització per a crear les associacions a que fa referència el punt sisè.

Atesa la importància decisiva que els sotassignats, demòcrates convençuts, donen a aquestes peticions, les quals formen un conjunt impossible de dissociar, i que considerem com a mínimes; i davant la urgència de les decisions que el país es veu obligat a adoptar, si hom no obté dels poders públics una resposta favorable dins els pròxims set dies, caldrà entendre que les dites peticions han estat desestimades, per la qual cosa, en la impossibilitat de fer valer els seus drets, hom haurà de considerar com a inútil el Referèndum.

Atentament el saluden,

En l'escrit reproduït, com es pot observar, es sol·licitava respectuosament de l'Administració que prengués una sèrie de mesures legals que, en tot Estat de dret i per a tot ciutadà conscient, han de ser considerades com imprescindibles per a garantir l'autenticitat d'una consulta popular i per assegurar-se que el resultat comunicat oficialment no serà impugnat ni discutit per ningú per manca de garanties, sinó que, al contrari, haurà de ser recone-

gut i acceptat en estricta legalitat per tots els ciutadans.

Les peticions contingudes en l'escrit coincideixen amb les presentades per nombroses personalitats a Madrid i en altres ciutats, entre les quals es troben importants figures de la vida intel·lectual, artística, universitària, laboral, etc.

Malgrat la transcendència de les peticions presentades i de la forma objectiva amb que foren formulades, resulta que l'Administració ha guardat total silenci en el cas del nostre escrit i ens consta que en els altres casos s'ha escudat per a no contestar ni atendre les peticions en l'al·legació de nímies formalitats de tipus burocràtic.

Per altra part resulta que no s'ha permès que l'opinió pública fós informada a través de la premsa, de la ràdio i la televisió, del text íntegre dels documents presentats, malgrat la transcendència col·lectiva de les peticions contingudes en ells.

Per tant, el Referèndum convocat es celebrarà sense que l'Administració hagi pres coneixement ni d'una sola de les mesures legals sol·licitades, les quals es consideren, tal com anunciavem, com inexcusables perquè la consulta popular sigui realment autèntica i el seu resultat oficial acceptat democràticament per tots els ciutadans i respectat per l'opinió pública estrangera.

Com a conseqüència, quan només falten quatre dates pel dia del Referèndum constatem:

PRIMER: Que durant tota la campanya ha faltat la més elemental llibertat d'informació i d'expressió, que són imprescindibles per a que tots els ciutadans puguin contrastar parers i així decidir lliurement el seu vot o la seva postura davant de la consulta electoral.

SEGON: Com contrast, per part de l'Administració de l'Estat, i en especial del Ministeri d'Informació i Turisme, en lloc de limitar-se a promoure i facilitar una informació objectiva, s'ha actuat massivament i únicament al servei d'una sola de les opcions ofertes legalment, arribant fins a l'extrem de convertir-se l'esmentat Ministeri d'Informació en una immensa oficina electoral de signe parcial. El comportament del Ministeri d'Informació, al nostre entendre, creiem que pot estimar-se que àdhuc ha arribat a vulnerar reiteradament la legislació electoral vigent, especialment l'article 68, paràgraf 1) de la Llei Electoral del 8 d'agost 1907, que estableix:

"Cometen, además, delito de coacción electoral, aunque no conste ni aparezca la intención de cohibir ni ejercer presión sobre los electores, e incurren en la sanción del artículo anterior; 1º Las Autoridades civiles, militares, eclesiásticas, que

prevengan o recomienden a los electores que den o nieguen su voto a personas determinadas y los que haciendo uso de los medios o de agentes oficiales, o autorizándose con timbres, sobres o membretes que puedan tener ese carácter, recomienden o reprueben determinadas candidaturas."

Aquest fet considerem que cal posar-lo en coneixement del Ministeri Públic per als efectes corresponents.

TERCER: Que amb l'expressat comportament unilateral, la consulta electoral convocada s'ha convertit en una simple i costossíssima exhibició propagandística d'un sol dels criteris legals, realitzada sense reparar en mitjans econòmics, amb fons públics que pertanyen a tots els ciutadans, sigui quin sigui llur parer.

Aquests fets, igualment com altres el coneixement dels quals ens arriba, són gravíssims i vicien radicalment la convocada consulta popular. Per això tenim l'obligació de denunciar-los.

Finalment, tenim també l'obligació de fer constar que al reservar-se exclusivament l'Administració, que tant militant i unilateral s'ha demostrat durant la campanya electoral, la fiscalització dels resultats electorals, sense permetre la participació d'aquells ciutadans i grups de ciutadans que desitgen fiscalitzar-los, provoca evidentment que els resultats que siguin donats oficialment no puguin ésser tinguts en

compte per a fonamentar una conclusió en base a l'autèntica opinió pública.

Per tot el que s'ha dit, hem de considerar com ineficaç i inútil l'expressió del vot en la consulta electoral convocada, i sense valor moral ni jurídic qualsevol resultat que l'Administració pugui comunicar en el seu dia. I, en conseqüència, constatar que l'Administració, amb el seu comportament, ens situa en l'única actitud que correspon davant els fets esmentats, en un autèntic sentit de responsabilitat democràtica: L'abstenció.

En fer aquesta Declaració reafirmem la nostra fe en els autèntics valors de la democràcia i la nostra convicció de que, a despit de tot, arribarà a ésser reinstaurada un dia proper en el nostre país.

Barcelona, 10 de desembre del 1966.

J. Cornudella, J. Raventós, J. Martinez, J. Carbonell, F. Vila Abadal, J. Urenda, M. Serrahima, S. Casanova, M. Tarragó, J. M. Castellet, J. Colominas, Manuel de Pedrolo, R. Alquezar, P. Portabella, J. Molas, F. P. Verriè, C. Martinez Girona, J. Bosch, J. Porta, A. Gutierrez Diaz, M. Coll i Aleman, F. Mestre, E. Bastardes, J. M. Piñol, C. García, I. Boix, J. Benet, X. Rubert de Ventós, J. Triadú, F. Casamajor, J. Solè Barberà, A. Rozas, F. Albor, J. Nualart, R. Bastardes, X. Muñoz, E. Ferrer, J.ºM. Caminals.

DECLARACIO DE SIS PARTITS D'ESQUERRA

Les organitzacions polítiques catalanes signants d'aquest document s'adrecen a l'opinió pública per precisar llur opinió enfront del Referendum convocat per al dia 14 de desembre de 1966 i sobre qualsevol participació en la política del règim en general.

La nostra posició enfront del règim és prou coneguda.

Considerem el règim espanyol actual, instaurat antidemocràticament com a conseqüència d'una victòria bèlica que només fou possible per la participació de les potències totalitàries que dominaren Europa entorn dels anys 40. La instauració d'aquest règim comportà la supressió il·legal de l'Estatut d'Autonomia i del Govern de la Generalitat de Catalunya, institucions democràtiques, lliurement elegides pel poble. L'assassinat de Lluís Companys es un testimoni flagrant de la política de genocidi contra el poble de Catalunya en la persona del seu President.

Durant tots aquests anys el poble ha trobat barrada qualsevol possibilitat d'inter-

venir en la vida política del país i s'ha vist ignorat a l'hora de decidir sobre els problemes polítics i socials fins i tot en aquells com el sindical, que afecten més directament la classe obrera. La disconformitat amb les estructures totalitàries del règim i llur fe en una forma democràtica de convivència ha mogut els treballadors i altres sectors de la societat catalana a menar una lluita constant i abnegada que no han pogut frenar ni les més dures repressions empreses pel règim. La lluita per autèntiques millores salarials, la protesta contra esgotadores jornades de treball per a poder subsistir dignament i contra una assistència social burocràtica i deshumanitzada, ha mantingut un esperit reivindicatiu cada vegada més extès i del qual participen avui amplis sectors d'opinió ciutadana.

L'intent de genocidi cultural contra la llengua i la cultura catalanes que fou durant anys una de les grans ambicions i objectius de règim, també ha fracassat. La lluita menada per amplis sectors de la

societat catalana ha aconseguit la pervivència de l'idioma i de la cultura catalana que avui, malgrat continuar banedjats de les escoles, dels instituts i de les Universitats, de la ràdio, de la televisió, de la premsa diària i de les corporacions públiques estàn profundament arrelats a la consciència popular. Només la restauració de les Institucions polítiques adequades podrà tornar a la cultura catalana el lloc que sociològicament li correspon.

El règim no ha renunciat mai voluntàriament a cap de les posicions conquerides per la guerra i un sistema polític totalitari. Qualsevol concessió ha tingut el seu origen en la combativitat popular, la progressiva renúncia a estructures típicament feixistes (Fuero de los Españoles), disposicions regulant el "derecho de petición", les lleugeres modificacions recents de l'estructura de la C.E.S., la creació de les A.P.E., en substitució parcial del SEU) han estat sempre derrotes reconegudes tardanament pel règim que les ha acceptat només a contracor. Ha començat a crear-se una situació amb la qual algunes de les velles estructures oficials són substituïdes de fet per organismes autènticament representatius nascuts de la lluita contra el règim i que prefiguren la futura estructura democràtica del país.

En aquest moment de desvetllament popular, el règim, acorralat en les seves contradiccions polítiques i econòmiques, en un intent desesperat de camuflar les restes de les velles estructures totalitàries, vol donar a través de la "Ley Orgànica" —presentada, llegida i votada per aclamació en una sola sessió sense debats previs de cap mena— la falsa impressió que el règim es democratitza, quan en realitat, el que tracta és de perpetuar el sistema de la dictadura sota l'aparença d'una constitució, i aconseguir al mateix temps el seu reconeixement in-

ternacional com a "Estat Democràtic". Per a reforçar aquesta pretesa democratització el règim ha recorregut a un referèndum minuciosament preparat pel Ministerio de Información y Turismo, en la fase preparatoria del qual ha estat descartada des de bon principi la possibilitat de que hi intervingués qualsevol sector d'opinió discrepant. El poder ha fet us de tots els mitjans d'informació per a coaccionar el poble en el seu intent d'aconseguir una mobilització visible d'electorat que lui permeti de justificar després uns resultats favorables amb uns percentatges prèviament elaborats. Per tant, la participació, sigui afirmativa o sigui negativa en un referèndum no pot ser altra cosa que una complicitat en una política totalment antidemocràtica. L'única actitud digna és l'abstenció: no anar a votar.

Les organitzacions signants fan constar llur satisfacció per la progressiva sensibilització política del país, la darrera mostra de la qual ha estat l'èxit de la manifestació convocada per les Comissions Obreres i recolzada pel Sindicat Democràtic d'Estudiants per a protestar contra les coaccions que el règim exerceix contra els ciutadans amb motiu del referèndum, i fan també una crida a tots els ciutadans conscients perquè el dia 14 manifestin la seva disconformitat contra el plantejament d'aquest referèndum amb actes públics d'afirmació democràtica i de protesta contra el règim.

Barcelona, desembre de mil noucents seixanta sis.

ALIANÇA POPULAR D'ESQUERRA SOCIALISTA, FORÇA SOCIALISTA FEDERAL, FRONT NACIONAL DE CATALUNYA, FRONT OBRER CATALA, MOVIMENT SOCIALISTA DE CATALUNYA, PARTIT SOCIALISTA UNIFICAT DE CATALUNYA.

DECLARACIO D'UN GRUP DE SACERDOTS I RELIGIOSOS

La perplexitat en la qual es troben molts cristians i altres ciutadans davant l'actitud a prendre respecte al Referèndum Nacional convocat per al proper 14 de desembre, ens mou, a un grup de sacerdots i religiosos, a exposar les següents consideracions, fonamentades en els principis del Dret Natural i de la doctrina social de l'Església.

"La dignitat de la persona humana exigeix que l'home en el seu obrar actui conscientment i lliurement... en virtut de decisions personals, és a dir, preses per convicció, per pròpia iniciativa en actitud de responsabilitat i no en força d'impo-

sicions o pressions provinents, la major part de vegades, de fora." (Pacem in terris, Joan XXIII, 29.)

Sigui quina sigui l'opció cívica que cada ciutadà prengui a propòsit de la Llei Orgànica, volem fer-li considerar aquests fets que poden semblar disconformes amb la doctrina pontificia a moltes persones.

CONSTATACIO DE FETS

1) *Unilateralitat de la informació.* — Fins al moment present, no sembla que, mirats en el seu conjunt, ni la Ràdio, ni la Premsa, ni la Televisió, o els altres mitjans

de propaganda, afavoreixen aquesta manera de procedir "conscient i lliure", en un diàleg autèntic entre les possibles opcions legítimes respecte la votació. Tant, que alguns podrien preguntar-se si això no equival a una falta de llibertat per a una decisió responsable.

2) *Clima de coacció.* — Pot existir una pressió directa i material que, per diferents motius, arribi a exigir pràcticament la forçosa emissió del vot: en empreses laborals, entre funcionaris de l'Estat, etc. Per exemple: la disjuntiva en la qual es troba l'obrer entre romandre en el seu lloc de treball, amb la coacció psicològica que això suposa, o presentar a l'empresa un certificat de votació. Per la resta, degut a temor, molts es veuen obligats a procurar-se aquests certificats. Hem constatat en determinats ambients obrers que, com més senzilla és la gent, més influïda és pel temor a possibles represàlies i pel caràcter sentimental de certa propaganda.

3) *Desconeixement de les mesures previstes* si el resultat del Referèndum fos "NO". ¿Com és possible obrar aleshores "en virtut de decisions personals", si solament és conegut un dels termes de l'alternativa?

ALGUNES CONSIDERACIONS

1. — Coneixem i fem nostra la doctrina tradicional que afirma l'obligació cívica, dintre dels sistemes democràtics, de participar responsablement en el govern del país amb l'emissió del vot.

2. — Tanmateix, afirmem també que únicament existeix l'obligació cívica d'emetre el vot en el cas que es donin les condicions necessàries per tal que una consulta electoral sigui democràtica. Segons l'opinió comuna dels especialistes són, entre altres, les següents:

a) El projecte sotmès a Referèndum ha de proposar-se prèviament a una ampla i pública discussió entre les distintes opinions del País.

b) La Radió i la Televisió, com a òrgans estatals, hauran d'estar al servei de les diverses opinions, i no assumir la propaganda d'una sola.

c) S'haurà de permetre que siguin exposades i debatudes públicament i ordenada les qüestions que es refereixen al tema del Referèndum.

3. — Deixem a la lliure i responsable consideració de cada un de decidir si les anteriors condicions mínimes requerides es donen en el Referèndum anunciat per al 14 de desembre.

Ens interessa assenyalar, tanmateix, que

de no existir les condicions mínimes exigides, no quedaria garantit el lliure joc de les opinions, propi d'una veritable consulta electoral. I, consegüentment, seria perfectament lícita l'actitud d'abstenció, que representaria, en aquest cas, un veritable compromís cívic.

CONCLUSIO

Les anteriors consideracions han estat escrites amb la sola intenció d'aportar una ajuda a la decisió lliure i responsable de cada ciutadà respecte al Referèndum, ja sigui participant-hi, ja sigui abstenint-se'n.

En cap cas, aquestes línies no poden alliberar a qui les consideri de realitzar ell mateix sota la seva responsabilitat, la seva elecció personal, sigui quina sigui.

Quedi ben clar, com a conclusió, que no ens ha mogut cap motivació de tipus partidista estranya al nostre ministeri, sinó el desig exclusiu de complir amb el nostre deure cívic i pastoral.

Barcelona, 5 de desembre del 1966.

SACERDOTS I RELIGIOSOS SIGNANTS

Francesc Adell; Manuel Ametller; J. M. Bastida; Antoni Bassoles; Jaume Bayó, Schp; Oleguer Bellavista; Jordi Bertran; Pere Boixadera; Josep M. Borri, S.I.; Damià S. Bustmante; Salvador Cabré; Guiu Camps, O.S.B.; Josep M. Canals; Josep Cardús; Carles Casademunt; Angel Casas, Schp; Jaume Castellví; Joan Coma; Xavier Cortès; Jaume Cuspinera; Augustí Daura; J. Esquirol; A. Estadella; M. Estradè, O.S.B.; R. Fàbregas; J. Farràs; Ramon Fernández; M. Filella; E. Fornes; V. Ganduxer; A. Garcia-Duran, Schp.; Lluçia Garreta; J. M. Garrigó; J. Gesa; Josep Gonzalvo; Ramir Gual; Sebastià Janeras, O.S.B.; Ernest Labeira, S.I.; J. M. de la Hoz; J. Llimona, O.F.M. Cap.; S. Marcet, S.I.; Xavier Martí; Alfred Matès; Fc. Miró; Josep Montserrat; Pere Negre, S.I.; Pere Nuñez; Ferran Ortiz; Joan Pagès; Andreu Pascual; J. Petsche, S.I.; F. Raurell, O.F.M. Cap.; Joan Raventós; Pere Relats; Joan Rigol; Pere Robert, O.C.; Joan Roca; Joan Rofes; J. M. Rovira Belloso; Salvador Sallent; Josep Sanchez; Jaume de Sarrià, O.F.M. Cap.; Lluís Saumell; Jaume Sayrach; Narcís Sayrach; Josep Segalà; J. M. Segura, Schp.; Josep Serrano; Joan Soler; Bernat Tàpia; Ramon Tibau, O.F.M. Cap.; Antoni Totosaus; Josep M. Totosaus; Josep Trias; Joan-Josep Vallicrosa; Ramon Vidal, O.F.M. Cap.; Amadeu Vila, S.I.; Jaume Vilà; Josep Vivancos; Pere Vivó; Joaquim Rovirosa; Basili de Rubi, O.F.M. Cap.; Josep Vilaró.

OPINIONS DE LA PREMSA INTERNACIONAL
SOBRE EL REFERENDUM

THE NEW YORK TIMES

"...Avui, com ahir, Espanya segueix essent un règim autoritari, sota la dictadura de Franco (...). Un plebiscit sota un Govern autoritari no és un mètode vàlid de calibrar l'opinió pública..."

LE MONDE

"...Una victòria massa perfecta... Cap sorpresa (...). La democratització tal com el General Franco l'entèn, exclou qualsevol reconeixement de les corrents polítiques existents virtualment en una Espanya nova..."

LE FIGARO

"...En la realitat estem molt lluny de la democratització anunciada fa alguns mesos... (Roger Massip). La democràcia no és per demà... (Guillemè Brunlon)."

THE GUARDIAN

"...Ningú esperava que Franco instaurés una democràcia a Espanya. Els grans problemes segueixen en peu. Els partits continuaran prohibits i la premsa mordassada..."

CORRIERE DELLA SERA

"...El caudillatge segueix... Es tracta d'una obra mestra de l'habilitat transformista del Caudillo, de la seva capacitat per a construir "un franquisme sense Franco" (...). La il·lusió de que en vida de Franco es preparés l'ordenat traspàs a una clara democràcia, s'ha esfumat..."

L'HUMANITE

"...La reforma no aporta cap canvi a la naturalesa del règim..."

LE POPULAIRE

"...Les coses segueixen com abans... El "Movimiento" segueix essent l'únic marc d'activitat política legal i Franco es mantè amo i senyor del mateix."

THE TIMES

"...Es completament irreal la idea que de Franco pugui emanar una veritable democràcia..."

COMBAT

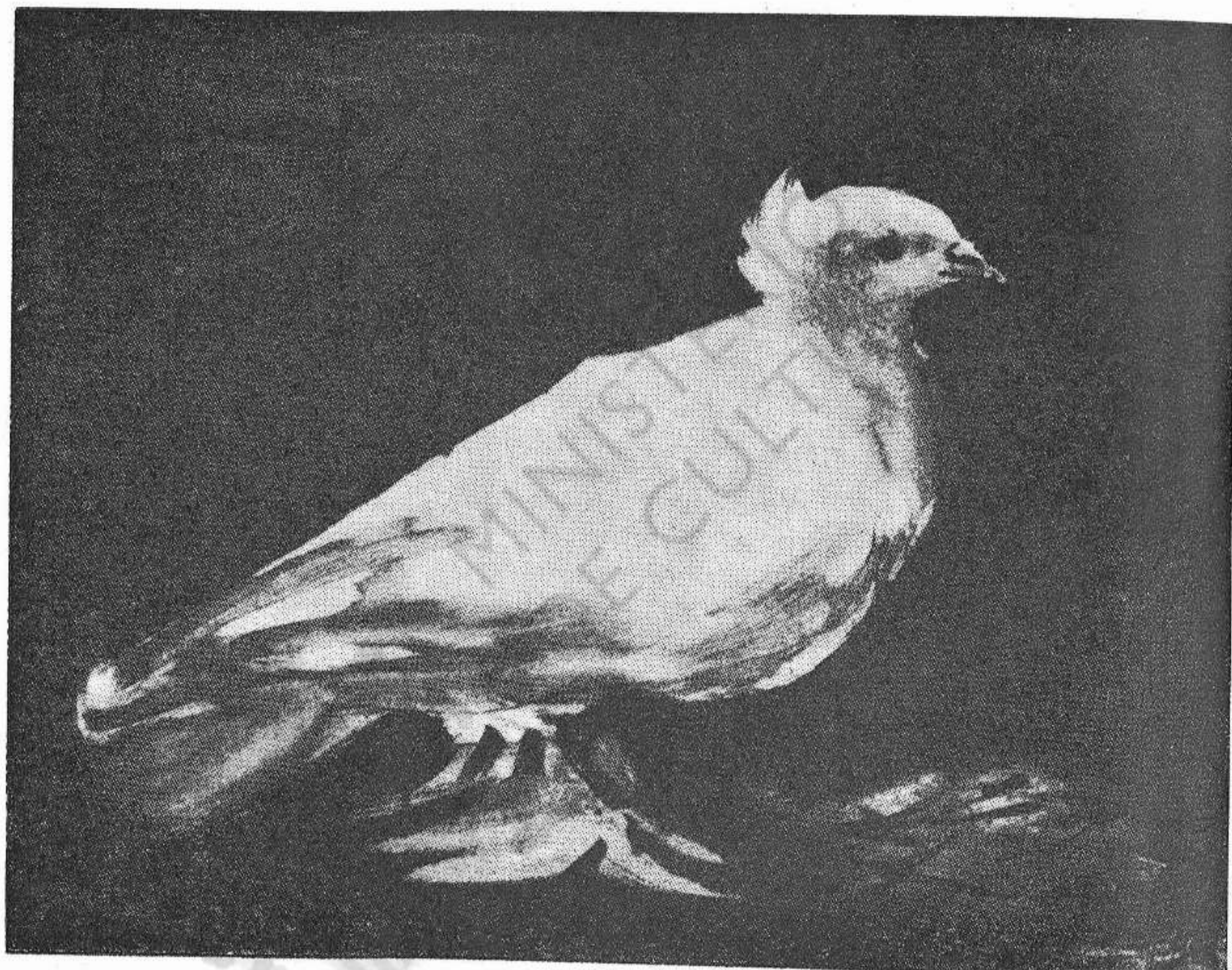
"...La reforma constitucional no modifica l'esperit del règim. La "democratització" és una enganyifa que no resisteix una anàlisi seriosa..."

THE DAILY TELEGRAPH

(Després d'estendre's sobre el profund despreci de Franco envers la democràcia expressa com el seu règim, després del Referèndum.) "...Segueix essent un Estat acartonat i autoritari..."

FRANCE SOIR

"...El més peregrí de la nova Llei és la constatació de que el seus 66 articles queden reduïts a zero per un d'ells, el segon, que estipula en essència, que el Cap de l'Estat no abandonarà cap dels seus poders fins a la seva mort..."

"EL COLOM", de Pablo Picasso